

ERANDIO lagunkoia

Bizitzaz betetako bidea
Un camino, mucha vida

2025eko maiatza

E! **Erandio**
UDALA
AYUNTAMIENTO

EUSKADI
lagunkoia
Bizitzaz betetako bidea
Un camino, mucha vida

 Bizkaia
foru aldundia
diputación foral

bizipoz
Nagusizatearen **poztasuna** | La **alegría** de envejecer

Erandioko Udaleko Gizarte Ekintza Arloak sustatutako proiektua da **Erandio Lagunkoia**, eta Bizipozek kudeatzen lagundua. Eusko Jaurlaritzako Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoko Sailaren Euskadi Lagunkoia ekimenaren esparruan sustatu da.

Laguntza teknikoa:

Bizipoz Envejecimiento Activo S. Coop. Pequeña de iniciativa social

AURKIBIDEA

1. PROGRAMAREN TESTUINGURUA	6
1.1. Sarrera.....	6
1.2. Erandio Lagunkoia	6
1.3. Erandioko errealitatea	8
2. LAN-METODOLOGIA.....	9
2.1. Bigarren mailako iturriak.....	12
2.2. Herritarren topaketak	12
2.3. Herritarren topaketak erretiratuen elkarteetan.....	12
2.4. Lagunkoitasunari buruzko galde-sortak	12
3. DIAGNOSTIKOA.....	13
3.1. Parte-hartzea.....	13
3.1.1. Herritarren topaketak	13
3.1.2. Herritarren topaketak erretiratuen elkarteetan	15
3.1.3. Lagunkoitasunari buruzko galde-sortak	16
3.1.4. Talde tekniko eta politikoaren parte-hartzea	21
3.2. Azterketa-arloak.....	23
3.2.1. Aire zabaleko espazioak eta eraikinak	23
3.2.2. Garraioa	29
3.2.3. Etxebizitza	34
3.2.4. Gizarte eta komunitate egitura	38
3.2.5. Errespetua eta inklusioa	47
3.2.6. Herritarren partaidetza eta enplegua	50
3.2.7. Komunikazioa eta informazioa.....	57
3.2.8. Gizarte zerbitzuak eta osasuna	60
4. LAGUNKOITASUN-PLANA	68
Bibliografia	89

1. PROGRAMAREN TESTUINGURUA

1.1. Sarrera

Zahartze demografikoa eta adinekoen behar aldakorrak errealitate bat dira Erandioko udalerrian; hori dela eta, udalerria egokitzen ahalegintzen ari da Udala, adinekoek zahartze aktibo eta osasungarria izan dezaten, haien bizi-kalitatea hobetzeko eta autonomia pertsonala ahalbidetu eta sustatzeko.

Ilido horretan, **Erandioko Udalak, Gizarte Ekintza Sailaren** bitartez, «PERTSONA NAGUSIEKIN LAGUNKOIAK DIREN HERRIEN PROIEKTUA ERANDION GENERO- IKUSPEGITIK» proiektua martxan jartzea du helburu. Inguruneak adinekoekin lagunkoiak izateko Osasunaren Mundu Erakundeak (OMEk) 2005ean sustatutako mugimenduan sartzen da, zeina Hiri eta Komunitate Lagunkoien Munduko Sarearen inguruan eratu zen.

2023an amaitutzat eman zen aurreko diagnostikoaren indarraldia, eta laguntza teknikoko zerbitzu bat sustatzeko beharra ikusi zen, «Pertsona Nagusiekin Lagunkoiak diren Hiriak Erandion» proiektua gauzatze aldera. Bizipoz Envejecimiento Activo S. Coop. Pequeña kooperatiba da diagnostiko-proiektu berria egiteko aukeratutako erakundea.

Hurrengo ataletan, diagnostikoa eta lagunkotasun-plana egiteko lehen faserako proposamena deskribatu da.

1.2. Erandio Lagunkoia

Eusko Jaurlaritzaren Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoko Sailak bultzatutako **Euskadi Lagunkoia Sustraietatik Sareari** atxikita dagoen programa da **Erandio Lagunkoia**. Sarearen helburua da herritarren eta sektore publiko, pribatu eta sozialaren parte-hartzea sustatzea, Euskadin lagunkotasun-mugimendu bat garatzeko, zahartzen ari diren pertsonen bizimodua errazten duten inguruneak sustatzea xedetzat harturik.

Inguruneak adinekoekin lagunkoiak izateko mugimendua **Osasunaren Mundu Erakundeak** (OMEk) sustatu zuen 2005ean, *Age-Friendly Environments Programme* izenarekin. Orduz geroztik, **Hiri eta Komunitate Lagunkoien Munduko Sarea** osatuz joan da mundu osoan, OMEk koordinatuta. Espainian, **IMSERSO**k lankidetzaren hitzarmena sinatu zuen erakunde horrekin, Adinekoekin Lagunkoiak diren Hirien eta Komunitateen Iberoamerikako Sarea sortu eta Espainiako eta Latinoamerikako ekimen guztiak bateratzeko asmoz.

Zer da adinekoekin lagunkoia den udalerri bat? Zahartze aktiboa sustatzen duen hiri-ingurune integratzailea da.

Berariazko helburuak:

- Adinekoek Euskadiko herri eta hirietako bizitzan ongizatea sortzeko duten ahalmena aprobetxatzea.
- Herritarrek parte hartzeko prozesuak sortzea eta sustatzea.
- Euskadin ekimen lagunkoien sare bat sortzea.
- Inguruneetan aldaketak egiten laguntzea, herritarren bizi-kalitatea hobetzeko.

Biztanleria zahartzen ari da munduko herrialde guztietan, eta bi ikuspegitatik ekin dakieke egoera horrek berekin dakartzan erronkei: errealitate hori **aberastasuna sortzeko aukera** gisa hartuta edo gizarte zahartu baten ongizateak dakarren **gastuagatik kezkatuta**. Bi ikuspegiotan, lehentasuna ematen zaio prozesua aztertzeari, ikertzeari eta esku-hartzeari, aukera sozioekonomikoak sortzeko.

Euskadin are garrantzi handiagoa du horrek, bizi-itzaropena handia da eta. Bizimodu aktiboa eta autonomia luzatu ahal izateko, hein handi batean, hiri-diseinuak lagunkoia izan behar du, eta etxeko inguruneek, seguruak eta egokiak.

Udalerri lagunkoiek berrantolatu egiten dituzte egiturak eta zerbitzuak, pertsona guztiei kalitate, segurtasun eta erosotasun handiena eskaintzeko, haien gaitasuna edozein dela ere; horrela, gizarte-bizitzako esparru guztietan parte har dezaten sustatzen da. Gainera, garrantzitsua da nabarmentzea **udalerri lagunkoia adin guztietako pertsonentzat diseinatuta dagoela**, eta ez bakarrik adinekoentzat hobekuntzak lortzera bideratua.

Horrela egituratutako udalerrietan, biztanle guztientzat dira **abantailak eta onurak**:

- ✓ Oztoporik gabeko eraikinek eta kaleek dibertsitate funtzionala duten pertsonen mugikortasuna eta independentzia hobetzen dituzte, gazteena zein adinekoena.
- ✓ Auzoak ingurune seguruak badira, haurrak, gazteak eta adinekoak seguru irtengo dira kalera, eta aktiboki hartuko dute parte era guztietako gizarte edo aisialdi ekimenetan.
- ✓ Adinekoek komunitatearen babesa eta laguntza publiko eta pribatua jasotzen badituzte eta behar dituzten osasun-zerbitzuak badauzkate eskura, haien familiek presio txikiagoa jasango dute.
- ✓ Komunitate osoarentzat da mesedegarria adinekoek herriko bizitzan parte hartzea.
- ✓ Herriko ekonomiaren ikuspegitik ere mesedegarria da adinekoek zenbait esparrutan aktiboki parte hartzea.

Erandio Lagunkoia proiektuaren gizarte-inpaktua eta onurak **biderkatu egin daitezke**, herritarren, administrazioen, sektore pribatuaren eta gizarte-eragileen aldetik zenbaterainoko zabalkundea, onarpena eta inplikazioa dagoen.

1.3. Erandioko errealitatea

Erandio Bilbo Handiko (Bizkaia) udalerria da, **17,56 km²-koa**. Hauek ditu mugakide: iparraldean, Urduliz, Laukiz eta Berango; hegoaldean, Bilbo; ekialdean, Loiu eta Sondika, eta mendebaldean, Leioa, Getxo eta Bilboko itsasadarra (Erandioko Udala, datarik gabe).

Bilbotik eta Getxotik 8 km-ra dagoenez, komunikazio onak ditu Erandiok, bi hirien arteko lotura delako (Erandioko Udala, d.g.).

Hauek dira udalerriko **auzoak**: Altzaga, Astrabudua eta Erandiogoikoa, Arriaga, Goierri, Lutxana-Enekuri eta Asua (Erandioko Udala, d.g.).

Eustaten 2024ko datuen arabera, udalerriak **24.194 biztanle** ditu gaur egun guztira.

Jarraian, Erandioko biztanleriaren 2014–2024 aldiko dinamika demografikoa ageri da.

1. **taula.** Erandioko biztanleriaren bilakaera demografikoa 2014–2024 aldian.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Guztira	24047	23950	23906	24053	24157	24297	24433	24050	24014	23958	24194
0 - 19	4214	4224	4274	4318	4375	4429	4453	4388	4289	4124	4171
20 - 64	15104	14951	14769	14705	14656	14652	14670	14272	14318	14296	14429
>= 65	4729	4775	4863	5030	5126	5216	5310	5390	5407	5538	5594

Iturria: Eustat (2024).

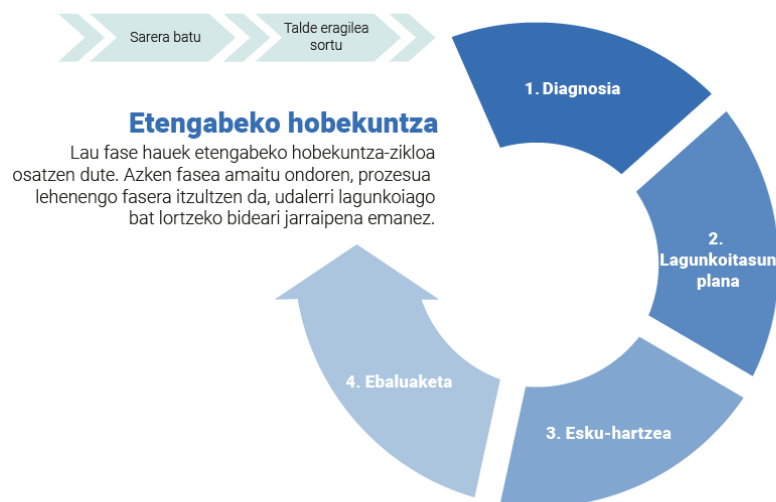
Zehazki, demografiaren gaur egungo datuak aztertuta ikusten denez, 2024an 20 urtetik beherakoak biztanle guztien % 17,23 ziren, 20-64 urtekoak % 59,63 eta **65 urtetik gorakoak % 23,12**. Demografiaren bilakaerari erreparatuta, berriz, biztanleria zahartzen ari dela ikusten da, eta adierazgarria da **emakumeen kopurua handiagoa dela 65 urtetik gorako biztanleen taldean**, 0-19 urteko biztanleen taldean baino: 3.274 eta 2.029, hurrenez hurren (Eustat, 2024). Gainera, 2024an, Erandioko hazkunde begetatiboa negatiboa izan zen (–109 pertsona), eta horrenbestez, jaiotzak baino ugariagoak izan ziren heriotzak (Eustat, 2024).

2. LAN-METODOLOGIA

OMEk ezarritako 4 faseko lan-metodologiaren arabera ari da garatzen Erandio Lagunkoia proiektua, **etengabeko hobekuntzako ziklo** bati jarraituz. Lau fase horiek etengabeko hobekuntzako zikloa osatuko dute. Hala, ebaluazioko azken fasea bukatu ostean, lehenengoari (diagnostikoari) helduko zaio berriro. Horrela, etengabeko hobekuntza-prozesu bat ezarriko da, udalerri lagunkoi bat lortze aldera.

Abiapuntu gisa, Udalak Euskadi Lagunkoiarekiko atxikipena sinatu du, eta talde eragilea sortu da. Udalerriaren lagunkoitasuna hobetzeko lan egiten duten adinekoek osatzen dute taldea, eta prozesu osoa gidatzeaz eta Udalari laguntzeaz arduratzen da.

Irudi honetan, prozesuaren faseak jaso dira:

1. Diagnostikoa

Udalerriaren lagunkoitasun-mailari buruzko hasierako balorazioa, proposatutako 8 arloei buruz adinekoek eta, oro har, herritarrek zer iritzi duten entzunda; hona hemen arlook: aire zabaleko espazioak eta eraikinak, garraioa, etxebizitza, partaidetza soziala, errespetua eta gizarteratzea, partaidetza zibikoa eta enplegua, komunikazioa eta informazioa, eta gizarte- eta osasun-zerbitzuak. Horrela, udalerriaren lagunkoitasuna ebaluatzen da, eta **hobetzeko proposamenak jaso eta lagunkoitasun-plan pertsonalizatu bat proposatzen da.**

Diagnostikoa egiteko, informazio-bilketarako hiru tresna hauek erabili dira: (i) bigarren mailako iturrien azterketa, (ii) herritarren topaketak eta (iii) lagunkoitasunari buruzko galde-sortak.

Hiru tresna horien bidez lortutako informazioa konbinatuta, errealismo handiagoz hurbil gaitzke udalerriaren egungo errealitatera. Tresna horietako bakoitzak helburu jakin bat du, jarraian azalduko dugunez:

- ✓ **Bigarren mailako iturriak** aztertuz, udalerriari buruz dagoen informazio guztia biltzen da, bai alderdi soziodemografikoei buruzkoa, bai udalerrian diharduten eragileei eta garatzen ari diren programei buruzkoa.
- ✓ **Herritarren topaketak** aukera ona dira herritarrekin batera udalerriaren lagunkoitasun-mailari buruz gogoeta egiteko. Topaketa horietan, ideiak jasotzen dira, eta liderrak zein diren ikusten da, gerora proiektuari jarraipena emango dioten lantaldeak osatzeko. Bilerak egin dira talde eragilearekin, baita Altagako eta Astrabuduko erretiratuen elkarteekin ere.
- ✓ **Lagunkoitasunari buruzko galde-sortak** erabiliz, herritarrek udalerriaren lagunkoitasun-mailari buruz zer pertzepzio duten jakin daiteke, adierazle kuantitatiboen bidez.

2. Ekintza Plana

Diagnostikoaren bidez beharrak detektatu ondoren, ekintza-planean helburuak eta jarduera-ildoak zehazten dira, eta beharrei erantzuteko ekintzak proposatu. Erandio Lagunkoia proiektuaren fase horren helburua da lagunkoitasun-plan bat sortzea, eta **ekintza zehatzak proposatzea**, adinekoen ongizatearen eta biztanleriaren zahartze aktiboaren mesedetan, gaur egun antzemandako beharrak oinarritzat harturik.

3. Ekintzak ezartzea

Programaren hirugarren faseari **Ekintzen ezarpena** deritzo, eta aurreko faseko ondorioak atera ondoren ekiten zaio. Zehazki, **4 urterako Ekintza Plana** egiten da, eta, horretan, udalerria adinekoekin lagunkoiagoa izateko ekintzak eta hobekuntzak proposatzen dira. Plana aurkeztu ondoren hasiko da ekintzak edo ekimenak martxan jartzeko aldia.

4. Aurrerapenen ebaluazioa

Programaren laugarren fasean, egindako aurrerapenei buruzko **ebaluazio-txostena** eta jarraipen-plana aurkezten dira.

Amaitzeko, udalerrian martxan jarritako ekintzen eta garatutako prozesuaren fase guztien ebaluazioa egiten da.

Etengabeko hobekuntza

Azkenik, laugarren fasea amaitu ostean, etengabeko hobekuntzako faseari ekiten zaio. Horretarako, **beste Ekintza Plan bat** egiten da, **gehienez 5 urteko iraupeneko**.

Gainera, lan-metodologia *bottom up* (behetik gora) hurbilpenean oinarritzen da fase guztietan; haren arabera, **herritarren parte-hartzea, oro har** eta adinekoena, bereziki, da proiektuaren **ardatz nagusia**. Horiez gain, beharrezkoa da administrazio publikoak, gizarte-eragileak eta erakunde pribatuak ere inplikatzeari. Inplikaturako **eragile guztien partaidetza-prozesu** bat sortuz gauzatzen da:

Adinekoek eta herritarrek, oro har, egungo, iraganeko eta etorkizuneko egoeraren azterketan hartzen dute parte, argi eta garbi **adierazita beren iritzian zer den zahartze-prozesuarekin lagunkoia izatea**, Erandioko eguneroko bizitzan zer arazo dituzten eta arazo horiek nola konpon daitezkeen.

Tokiko eragileen partaidetzaren bidez —administrazioa, boluntarioak, zerbitzu-hornitzaileak eta dendariak— eta adinekoek ematen duten informazioa erabiliz, udalerriak lagunkoia izateko dauzkan **indarguneen eta oztopoen irudi osoago** bat lor daiteke.

Ikerketaren arduradunek tokiko **ebaluazio horren berri** ematen diete arduradun politikoei, planifikazioaren arduradunei, adinekoei eta, oro har, herritarrei, udalerria adinekoekin lagunkoiagoa izateko esku-hartzeak egiteko **abiapuntu gisa**.

Prozesua ikerketa- eta ekintza-postulatuek zuzentzen dute, **zortzi jarduera-arlotan** banatuta. aire zabaleko espazioak eta eraikinak, garraioa, etxebizitza, partaidetza soziala, errespetua eta gizarteratzea, partaidetza zibikoa eta enplegua, komunikazioa eta informazioa, eta gizarte- eta osasun-zerbitzuak.

Hiri-bizitzako **zortzi alderdi horiek gainjarri egiten dira**, eta elkarri eragiten diote; adibide bat jartzearen, partaidetza soziala gizarte-inklusioarekin erlazionatuta dago, eta oso lotuta informazioa eskura izateari.

Horrela, **zahartzea erabaki politikoen ardatz** bihurtzen da, eta gizarte- edo osasun-zerbitzuetatik haratago doazen esparruetan eragiten du. Horren ondorioz, ikuspegi integratzaile eta zeharkakotik heltzen zaio zahartze-prozesuari.

2.1. Bigarren mailako iturriak

Bigarren mailako iturriak aztertuz, udalerriari buruz dagoen informazio guztia biltzen da, bai alderdi soziodemografikoei buruzkoa, bai udalerrian diharduten eragileei eta garatzen ari diren programei buruzkoa.

2.2. Herritarren topaketak

Herritarren topaketak **foku-taldean** bidez egin dira. Horien helburua da herritarrekin udalerriaren lagunkoitasun-mailari buruz eztabaidatzea, ideiak biltzea eta herritar liderrak identifikatzea, proiektuari jarraipena emango dioten lantaldeak osatzeko.

Bilera bakoitzak bi orduko iraupena izan du, eta bi fasetan egin dira, 2023an eta 2024an.

2.3. Herritarren topaketak erretiratuen elkarteetan

Herritarrek parte hartzeko antolaturiko gaikako topaketa irekietara ez ezik, erretiratuen elkarteetan lokaletan egin ziren topaketetara ere gonbidatu ziren adineko guztiak, bai eta beren iritzia aurrez aurre eman nahi zuten Alzaga eta Astrabudua auzoetako gainerako herritarrek ere. Haietan, diagnostikoko arlo guztiak jorratu ziren, eta auzoaren arabera informazio zehatzagoa bildu zen.

2.4. Lagunkoitasunari buruzko galde-sortak

Erandioko lagunkoitasun-maila neurtzeko eta aztertzeko, azterketa kuantitatibo bat egin zen **lagunkoitasunari buruzko inkesten edo galde-sorten** bidez, eta, haiei esker, herritarrek aurrez aurre edo online hartu ahal izan zuten parte.

Euskadi Lagunkoiak herri-kontsultak egiteko proposatutako inkestan oinarrituta, Erandion egin daitezkeen hobekuntzak eta errealitatera egokitzeko aukerak aztertu ziren. Ondoren, inkesta euskaraz eta gaztelaniaz prestatu eta maketatu zen, onlineko inprimaki baten bidez.

3. DIAGNOSTIKOA

3.1. Parte-hartzea

Erandio Lagunkoia garatzeko, ezinbestekoa izan da herritarren parte-hartzea, bi bide hauetatik: batetik, herritarren topaketen bidez eta erretiratuen elkarteetan, Eta, bestetik, lagunkoitasunari buruzko galde-sorten bidez. Gainera, talde teknikoaren eta politikoaren parte-hartzea funtsezkoa izan da prozesu osoan.

3.1.1. Herritarren topaketak

Herritarren topaketetan, 2023an eta 2024an zehar talde eragilearekin egindako 9 bileraren bidez bildu zen informazioa.

1. irudia. Foku-taldeen eta talde eragilearen arteko bileren datak eta jorratutako gaiak.

ERANDIO LAGUNKOIA		BILEREN PLANGINTZA: Planificación de las reuniones:
ERANDIO LAGUNKOIA		BILEREN PLANGINTZA Planificación de las reuniones
		16:00 - 12:00 GAZTETXOKO
		Irailak 6 de septiembre Parte-hartzea eta gizarte sarea Participación y tejido social
		Irailak 20 de septiembre Errespetua eta inklusioa Respeto e inclusión social
ERANDIO LAGUNKOIA		Urriak 4 de octubre Parte-hartzea eta enplegua Participación ciudadana y empleo
		Urriak 18 de octubre Komunikazioa eta informazioa Comunicación e información
		Azaroak 15 de noviembre Gizarte eta osasun zerbitzuak Servicios sociosanitarios
		Azaroak 29 de noviembre Ondorioak eta ekintza plana Conclusiones y plan de acción
ERANDIO LAGUNKOIA		Abenduak 13 de diciembre Lan-plana 2025 eta ebaluazioa Plan de trabajo 2025 y evaluación
		
		
ERANDIO LAGUNKOIA		BILEREN PLANGINTZA: Planificación de las reuniones:
		Azaroak 27 de noviembre Aire zabaleko espazioak eta eraikinak Espacios al aire libre y edificios
		Abenduak 4 de diciembre Segurtasuna Seguridad
		Abenduak 12 de diciembre Garraioa Transporte
ERANDIO LAGUNKOIA		Abenduak 18 de diciembre Etxebizitza Vivienda
		

Iturria: norberak egina.

Taula honetan, 2023an talde eragilearekin egindako 4 topaketetan eta 2024ko 7 topaketetan parte hartutako pertsonen kopurua ageri da, adinaren eta sexuaren arabera bereizita:

2. taula. Topaketetan parte hartutako pertsonak, sexuaren eta adinaren arabera, 2023an eta 2024an.

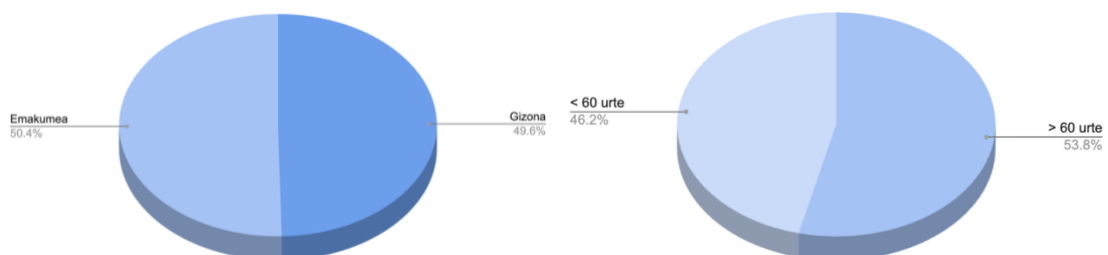
2023	Talde eragilearen 1. bilera (2023-11-17)	14 pertsona (9 emakume eta 5 gizon) ○ >60 urteko 10 pertsona (5 emakume eta 5 gizon) ○ <60 urteko 4 pertsona (4 emakume)*
	Talde eragilearen 2. bilera (2023-12-04)	13 pertsona (7 emakume eta 6 gizon) ○ >60 urteko 7 pertsona (2 emakume eta 5 gizon) ○ <60 urteko 6 pertsona (5 emakume eta 1 gizon)*
	Talde eragilearen 3. bilera (2023-12-12)	16 pertsona (8 emakume eta 8 gizon) ○ >60 urteko 9 pertsona (2 emakume eta 7 gizon) ○ <60 urteko 7 pertsona (6 emakume eta 1 gizon)*
	Talde eragilearen 4. bilera (2023-12-18)	11 pertsona (6 emakume eta 5 gizon) ○ >60 urteko 7 pertsona (3 emakume eta 4 gizon) ○ >60 urteko 4 pertsona (3 emakume eta 1 gizon)
2024	1. bilera (2024-09-06)	12 pertsona (6 emakume eta 6 gizon) ○ >60 urteko 6 pertsona (1 emakume eta 5 gizon) ○ >60 urteko 6 pertsona (5 emakume eta 1 gizon)
	2. bilera (2024-09-20)	15 pertsona (7 emakume eta 8 gizon) ○ >60 urteko 7 pertsona (2 emakume eta 5 gizon) ○ <60 urteko 8 pertsona (5 emakume eta 3 gizon)*
	3. bilera (2024-10-04)	14 pertsona (6 emakume eta 8 gizon) ○ >60 urteko 7 pertsona (2 emakume eta 5 gizon) ○ <60 urteko 7 pertsona (4 emakume eta 3 gizon)*
	4. bilera (2024-10-18)	10 pertsona (4 emakume eta 6 gizon) ○ >60 urteko 6 pertsona (1 emakume eta 5 gizon) ○ >60 urteko 4 pertsona (3 emakume eta 1 gizon)
	5. bilera (2024-11-15)	10 pertsona (6 emakume eta 4 gizon) ○ >60 urteko 5 pertsona (1 emakume eta 4 gizon) ○ <60 urteko 5 pertsona (5 emakume eta 0 gizon)*
	6. bilera (2024-11-29)	7 pertsona (2 emakume eta 5 gizon) ○ >60 urteko 5 pertsona (1 emakume eta 4 gizon) ○ 2 pertsona (1 emakume eta 1 gizon)
	7. bilera (2024-12-13)	10 pertsona (6 emakume eta 4 gizon) ○ >60 urteko 2 pertsona (1 emakume eta 1 gizon) ○ <60 urteko 8 pertsona (5 emakume eta 3 gizon)*

*Arlo bakoitzeko ordezkari tekniko eta politikoak.

Iturria: norberak egina.

Topaketa bakoitzean, hauek bildu ziren: Bizipoz enpresako talde profesionala, udaleko ordezkari tekniko eta politikoak, eta Erandioko adinekoak, beren izenean zein elkarte baten ordezkari zat parte hartu nahi izan zutenak. Proiektuaren **talde eragilea** osatu zuten pertsona horiek, eta aurrez aipatutako arloak aztertu zituzten.

1. grafikoa. Herritarren topaketetan parte hartu zuten pertsonak, sexuaren eta adinaren arabera.

Iturria: norberak egina.

Horrenbestez, guztira **132 pertsonak hartu zuten parte** herritarren topaketetan. Nabarmenezkoa da, aurreko grafikoan ikusten denez, generoaren arabera alde txikia egon zela topaketetako parte-hartzean. Hain zuzen ere, parte-hartzaile guztien **% 50,37 emakumeak ziren** (67), eta **% 49,63 gizonak** (66). Alde handiagoak ikusten dira **adinari** dagokionez: **% 53,5 60 urtetik gorakoak ziren**, eta **% 46,2, 60 urtetik beherakoak**.

3.1.2. Herritarren topaketak erretiratuen elkarteetan

Bestalde, hona hemen erretiratuen elkarteetan egindako topaketetan parte hartu zuten pertsonen buruzko datuak:

2. irudia. Foku-taldearen eta erretiratuen elkarten arteko bileren datak eta jorratutako gaiak.

ERANDIO LAGUNKOIA

ERANDIO lagunkoia
Bizitza betetako bidia
Un camino, mucha vida

DIAGNOSTIKOA | Diagnóstico
BILERA IREKIAK | Reuniones abiertas

URRIAK 7 DE OCTUBRE

Asociación de personas jubiladas de Altzaga

ALTZAGA
José Luis Golaaga Etorbidea, 22

🕒 18:30 - 20:30

Animatu eta parte hartu!
¡Ánimate y Participa!

ERANDIO LAGUNKOIA

ERANDIO lagunkoia
Bizitza betetako bidia
Un camino, mucha vida

DIAGNOSTIKOA | Diagnóstico
BILERA IREKIAK | Reuniones abiertas

AZAROAK 7 DE NOVIEMBRE

Asociación de personas jubiladas de Astrabudua

ASTRABUDUA
Etzegorri Kalea, 20

🕒 17:00 - 19:00

Animatu eta parte hartu!
¡Ánimate y Participa!

Iturria: norberak egina.

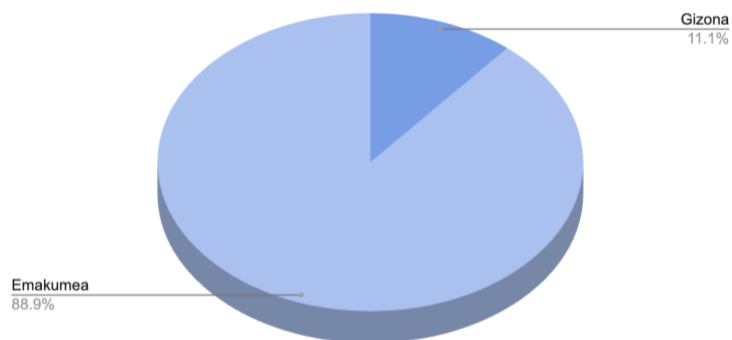
3. taula. Parte-hartzaileak, sexuaren arabera.

Altzagako erretiratuen elkarte 2024-10-07	20 pertsona (18 emakume eta 2 gizon)
Astrabuduko erretiratuen elkarte 2024-11-07	16 pertsona (14 emakume eta 2 gizon)

Iturria: norberak egina.

Ikusten denez, Altzagako eta Astrabuduko erretiratuen elkarteetako parte-hartzaile guztietatik (36) % 11,11 bakarrik ziren gizonak (4 lagun) eta % 88,9, emakumeak (32).

2. grafikoa. Elkarteetako topaketetako parte-hartzaileak, sexuaren arabera.

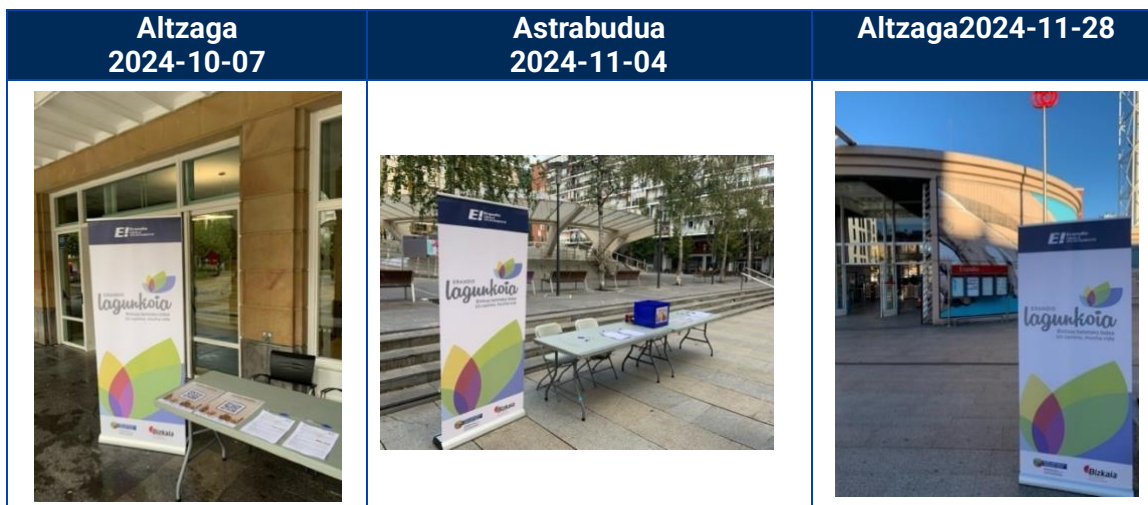

Iturria: norberak egina.

3.1.3. Lagunkoitasunari buruzko galde-sortak

Lagunkoitasunari buruzko galde-sortak online eta aurrez aurre egin ziren. Aurrez aurreko formatuan, inkesten berri ematea eta herritarren parte-hartzea sustatzea zen xedea; 3 egun eman ziren kalean inkestak egiten. Udaleko Gizarte Ekintza Arloarekin batera erabaki zen noiz eta non egin.

3. irudia. Galde-sortari aurrez aurre erantzuteko standak.

Iturria: norberak egina.

Gainera, galde-sorta formatu digitalean zabaldu da, hileko buletinaren, kartelen eta puntu fisikoen bidez —HAZ, elkarteak, kiroldegia, osasun-zentroak, liburutegiak...—.

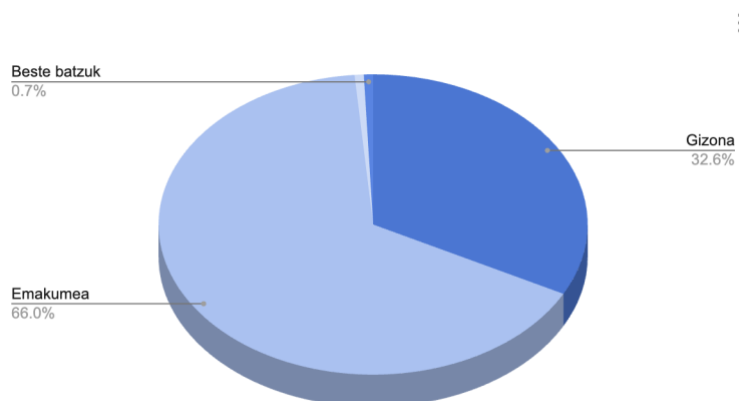
3. irudia. Hedapenerako QR kodea duten kartelak.

Iturria: norberak egina.

Inkestetan lortutako lehen emaitzen arabera, **144 pertsonak hartu dute parte guztira**. Beheko grafikoan ikusten denez, alde handiak egon dira, inkesta egin duten pertsonen generoaren arabera: parte-hartzaileen **% 65,97 emakumeak** ziren, eta **% 29,16 gizonak**.

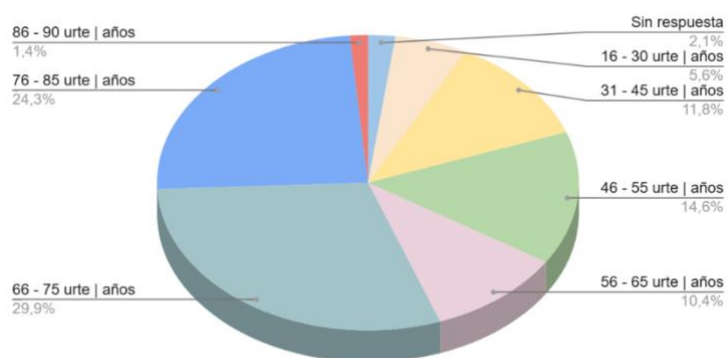
3. grafikoa. Inkestei erantzun zieten pertsonak, sexuaren arabera.

Iturria: norberak egina.

Parte-hartzaileen adinari dagokionez, emaitzetatik bi ondorio nagusi ateratzen dira. Alde batetik, lagunkoitasunari buruzko galde-sortetako **parte-hartzailerik gehienak 66 eta 75 urte bitarteko tartekoak** izan dira. Eta, bestetik, zenbat eta handiagoa izan inkestatutako pertsonen adina, handiagoa izan da parte-hartzaileen kopurua; batik bat, 66 eta 85 urte bitartekoen artean. Azkenik, azpimarratu behar da inkestak egin dituzten pertsonen **batez besteko adina 62,32 urtekoa** izan dela.

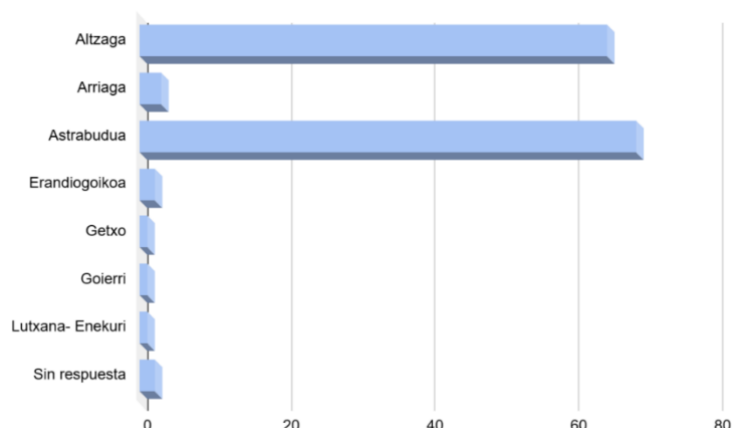
4. grafikoa. Parte-hartzaileen adin-tarteak.

Iturria: norberak egina.

Oro har, hurrengo grafikoan ikusten denez, parte-hartzailerik gehienak Astrabuduan bizi dira. Auzo horren atzetik, Altzaga da parte-hartzailerik gehien izan dituen auzoa. Parte-hartzerik txikiena izan dutenak, berriz, Goierri, Getxo eta Lutzana-Enekuri dira.

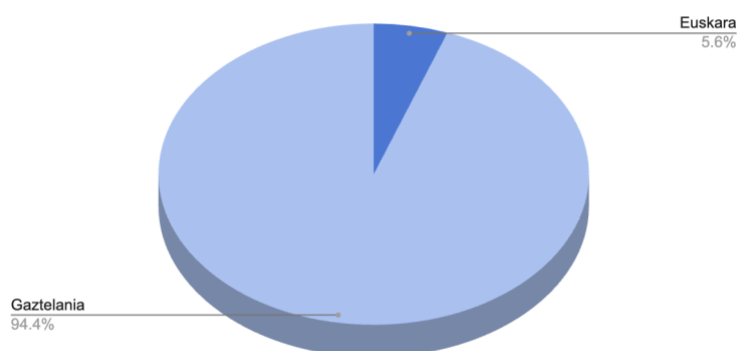
5. grafikoa. Laginaren banaketa auzoaren arabera.

Iturria: norberak egina.

Bestalde, parte-hartzean alde nabarmenak daude hizkuntzaren arabera: orain arte erantzundako inkesten % **94,44 gaztelaniaz** erantzun dira, eta % **5,56, euskaraz**.

6. grafikoa. Inkestei erantzun dieten pertsonak, hizkuntzaren arabera.

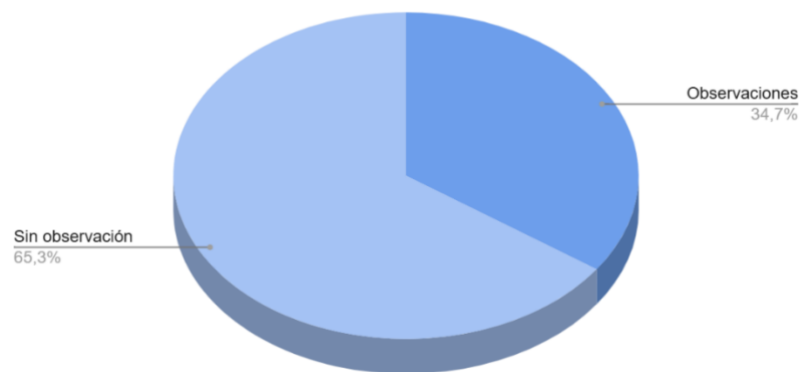

Iturria: norberak egina.

Inkestatutako pertsonen **pertzepzio orokorra** da erantzunen joera **negatiboa** dela. Eskuarki, ekarpenen tonua **haserrearena** izan da, eta jarrera oldarkorrak eta zakarrak ere izan dira.

Illo horretan, azpimarratzekoa da biztanleriaren % **34,7k** bere iritzia emateko eta **ekarpenak** egiteko aprobetxatu duela. Oro har, oso kutsu kritikoa dute ekarpenek, eta herritarren topaketetan lortutako ekarpenekin batera jasotzen dira.

7. grafikoa. Oharrak egin dituzten pertsonen ehunekoa.

Iturria: norberak egina.

3.1.4. Talde tekniko eta politikoaren parte-hartzea

Prozesu osoan zeharkakotasuna eta sektoreen arteko lana bermatzeko, bi saio egin dira udalerriko talde tekniko eta politikoarekin.

5. irudia. Bilerak talde teknikoekin eta politikoekin.

Iturria: norberak egina.

Hona hemen talde tekniko eta politikoko parte-hartzaileak, sexuaren arabera:

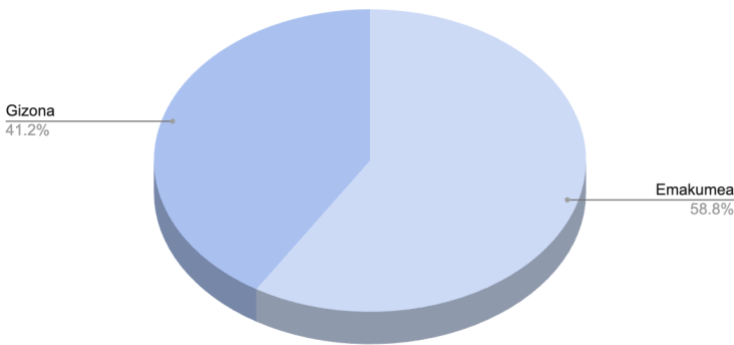
4. taula. Talde tekniko eta politikoko parte-hartzaileak, sexuaren arabera.

1. bilera (2024-09-27)	11 pertsona (6 emakume eta 5 gizon)
2. bilera (2024-11-29)	6 pertsona (4 emakume eta 2 gizon)

Iturria: norberak egina.

Ikusten denez, pertsona guztietatik (17) % 58,8 emakumeak ziren, eta % 41,2, gizonak.

8. grafikoa. Talde tekniko eta politikoko topaketetako parte-hartzaileak, sexuaren

arabera.

Iturria: norberak egina.

Bilera bakoitzak helburu zehatzak zituen; hona hemen:

5. taula. Talde tekniko eta politikoein egindako bileren planteamendua eta helburuak.

Data	Helburuak
1. bilera (2024-09-27)	• Proiektuaren oinarri teorikoak finkatzea: zer den zahartzea eta zer den Erandio Lagunkoia. • Talde tekniko eta politikoen parte-hartzea sustatzea, eta aktiboki sartzea proiektuaren 1. faseko item hauei buruzko erabakiak hartzeko prozesuan: diagnostikoaren arloak eta edukiak, biztanleriari egin beharreko inkestak eta bigarren mailako iturrien analisisia.
2. bilera (2024-11-29)	• Proiektuaren 1. faseko emaitza nagusien berri ematea talde tekniko eta politikoei, proiektuak zer irismen eta eragin izan dituen jakin dezaten. • Talde tekniko eta politikoen parte-hartzea sustatzea, eta aktiboki sartzea proiektuaren 1. faseko item hauei buruzko erabakiak hartzeko prozesuan: arlo bakoitzeko emaitzak aztertzea eta berrikustea, eta aldaketak eta hobekuntzak proposatzea.

Iturria: norberak egina.

3.2. Azterketa-arloak

Prozesua ikerketa- eta ekintza-postulatuek zuzentzen dute, hiru esparrutako zortzi jarduera-arlotan banatuta.

Lagunkotasunak 8 arlo handi hartzen ditu, eta arlo horiek **ingurune fisikoaren** zein **gizarte-ingurunearen** eta **zerbitzuen** ezaugarriak dituzte. Arlo horiek guztiak elkarri lotuta daude; adibidez, ingurune fisikoak osasunean edo parte-hartze sozialean izan dezake eragina, eta informazioak, baliabideen eta zerbitzuen erabileran.

Ingurune fisikoak aire zabaleko espazioak eta eraikinak, garraioa eta etxebizitza hartzen ditu barne; hau da, udalerriko ingurune fisikoaren funtsezko ezaugarriak. Horiek nabarmen eragiten dute pertsonen mugikortasunean, segurtasunean, osasunaren sustapenean eta gizarte-partaidetzan.

Gizarte-ingurunean, partaidetza eta gizarte-ehuna, errespetua eta gizarteratzea, eta herritarren parte-hartzea eta enplegua sartzen dira; gizarte-ingurunearekin eta kulturarekin erlazionatuta daude, eta pertsonen parte-hartzean eta ongizate subjektiboan dute eragina, nagusiki.

Zerbitzuen arloan —komunikazioa eta informazioa, eta gizarte- eta osasun-zerbitzuak—, hiriari dauden eta erabil daitezkeen zerbitzuen sektorea aztertu da.

3.2.1. Aire zabaleko espazioak eta eraikinak

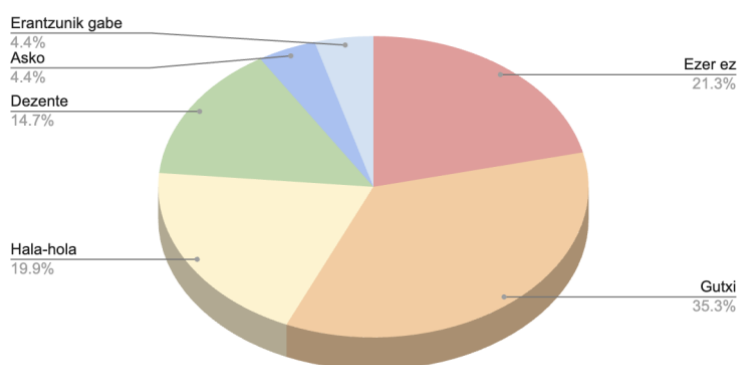
Osasunaren Mundu Erakundearen arabera (2007), «kanpoko inguruneak eta eraikin publikoek eragin handia dute adinekoen mugikortasunean, independentzian eta bizikaltatean» (12. or.). Horren arabera, argi dago udalerri lagunkoi batean garrantzitsua dela aire zabaleko espazio erosoak izatea, herritarrek aisialdiaz gozatzeko eta beste batzuekin harremanak izateko.

Hiri-antolamenduko plan orokorra lurraldearen antolamendu integralerako tresna da, eta lurzoruaren erabilera-eredua zehazten du, epe luzera begira. Horretarako, formulatzen diren aukera guztien haztapen kualitatiboa hartzen du kontuan. Oro har, udal-mugarte osoan hiriak izango duen bilakaerarako eta lurzoruaren okupaziorako estrategia ezartzen du.

3.2.1.1. Parkeak eta aire zabaleko espazioak

Inkestetan parkeei eta aire zabaleko espazioei buruz lortutako emaitzen arabera, inkestatuen % 4,4 soilik dago oso pozik horrelako eremuen kopuruarekin; % 14,7 nahikoa pozik dago, eta % 21,3 ez dago batere pozik. Herritarren topaketetan parte hartu duten herritarrek behin eta berriz adierazi dute **ez dagoela berdegunerik**, Altzagan eta Astrabuduan, bereziki. Halaber, azpimarratu dute ez dagoela parke edo berdegune berriak egiteko lekurik.

9. grafikoa. Gogobetetasuna parkeen eta aire zabaleko espazioen kopuruari dagokionez.

Iturria: norberak egina.

Dena den, inkestatuen % 27,8ren ustez, eremu horien **egungo kokapena egokia da**, eta % 10,4ren ustez, **oso egokia**. Hala ere, parkeen eta aire zabaleko espazioen zaintzari buruzko pertzepzioa oso negatiboa da; hain zuzen, % 27,8k uste du ez daudela batere zainduta, eta % 31,9k, oso gutxi zainduta daudela. Herritarren topaketetan ere azpimarratu dira iritzi horiek. Ildo horretan, adibide hauek nabarmentzen dira: tirolinaren parkeak zulo bat du, eta Mendiguren plazako parke estaliak itoginak ditu.

Bestalde, jarrera kritikoak daude ekipamenduaren gainean. Zentzu horretan, inkestatuen % 41,4k adierazi du **ez daudela batere ondo hornituta**, komun publikoei, bankuei eta paperontziei dagokienez, eta kexu agertu dira horregatik. Herritarrek topaketetan emandako adibiderik gehienetan, komun publikoen eta haurren garapen motorrerako ekipamenduen (haur-parkeen) eskasia, eta hiri-altzarien narriadura (bankuak, paperontzi erreak eta egoera txarrean dauden iturriak) dira ezaugarri nagusiak. Lortutako emaitzetan oinarrituta, parkeetako eta aire zabaleko espazioetako instalazioei eta ekipamenduei buruz berriro pentsatzeko beharra ikusten da. Nabarmentzekoa da Josu Murueta plaza futboleko jokatzeko erabiltzen dela, horretarako lekurik ez dagoelako.

Parkeen eta aire zabaleko espazioen erabilerari dagokionez, inkestatuen **% 27,8** inguru **maiz joaten da** eremu horietara. Lortutako emaitzak oso garrantzitsuak dira, harremanak izateko eta gizarte-lotura berriak sortzeko aukera ematen duten lekuak baitira parkeak eta aire zabaleko espazioak.

3.2.1.2. Espaloiak eta kaleak

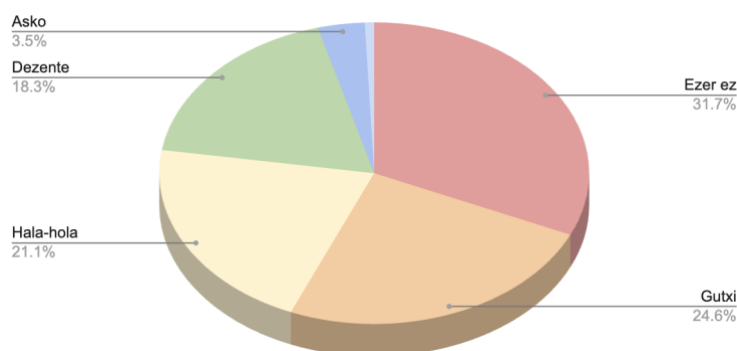
Kaleen eta espaloien egoera kontuan hartu beharreko faktore garrantzitsua da hiri bat lagunkoia izan dadin; izan ere, **herritarrek udalerrian barrena mugitzeko gaitasunean** izan dezake eragina, eta erabakigarria izan daiteke zentzu horretan. Zehazki, espaloiak egoera txarrean badaude, gerta liteke zenbait pertsona autonomiaz ezin ibili izatea hirian.

Gutxi gorabehera, inkestatuen erdiek uste dute **kaleen eta espaloien egoera txarra dela**, eta adierazi dute **ez daudela batere zainduta (% 27,8k) edo gutxi zainduta daudela (% 31,9k)**; herritarren topaketetan ere berretsi da ideia hori, eta azpiegituren egoera txarra arazo bat dela adierazi da. Ildo horretan, parte-hartzaileek ohartarazi dute espaloiak estuak direla, haien zoladura egoera txarrean dagoela, eta lauza solteak eta putzu ugari dituztela, zenbait lekutan batik bat, hala nola Erandioko anbulatorioko sarreran, Astrabuduko metrorako pasealekuan eta herriko hainbat kaletan (Consulado, Antonio Trueba, Obieta eta abar). Orobat, estolderia eta metalezko saretak hondatuta daudela aipatu da; esate baterako, Josu Murueta plazako garaje komunitarioan.

Ildo beretik, nabarmenak dira kaleen mantentzeari buruzko kexak: kalezuloetan eta tabernak dauden gunetan, bereziki Trabudu kalean, garbiketa ez da egokia. Gainera, gizalegerik eza azpimarratu da, hiri-altzarien zein bainu publikoen zaintzan eta txakurren gorotzen garbiketari.

Topaketetan emandako zenbait iritziren arabera, espaloi batzuen altuera jaitsita dago, irisgarritasuna hobetzeko; dena den, inkestatutako pertsonak oso kritiko agertu dira horri buruz, eta **irisgarritasunik ez dagoela** azpimarratu dute (**% 31,1ek uste du ez dagoela batere irisgarritasunik, eta % 25,2k, oso irisgarritasun txikia dagoela**), hurrengo grafikoak erakusten duenez.

10. grafikoa. Gogobetetasuna kaleen eta espaloien irisgarritasunaz.

Iturria: norberak egina.

Orotara, kexa nagusiek agerian utzi dute espaloien irisgarritasuna eskasa dela eta arriskua dagoela, jendea behin eta berriz erortzen baita. Kale batzuetan (adibidez, Astrabuduko metrorako sarbidean), pasabidea oso estua da, eta Erandioko sarreran eta Madalena Errepidean, espaloiak ez dira seguruak, argiztapen-faltagatik.

Atsedeen hartzeko eremuei eta lekuei dagokienez, balorazioa nahiko negatiboa da; izan ere, inkestatuen % **18,8k soilik** adierazi du **atseden hartzeko leku dezente** daudela. Hala ere, nabarmendu behar da, espaloiei lotutako beste faktore batzuen inguruko gogobetetasuna orokorragoa dela; esaterako, **oinezkoen pasabideen kopurua nahikoa da (% 34,7).**

Azkenik, orain arte adierazitako ideiak eta ondorioak inkestatutako pertsonen oharren bidez indartu dira (hitzez hitz jasoak):

«Igogailua lotsagarria da; nabari da gizatasun txikia dutela eta herriak bost axola diela».

«Espaloietako lauzak oso egoera txarrean daude Josu Murueta plazan eta, bereziki, Getxo kalean».

«Komeni da espaloiak zabalagoak egitea, 1,5 metrokoak».

«Beharrezkoa litzateke parke estali bat egitea».

«Josu Murueta plaza irristakorra da, eta hustubideko saretak apurtuta daude».

«Haurrentzako parkeak oso hondatuta daude, eta ez dituzte konpontzen».

«Asteburuetan ezin da atsedeen hartu, batez ere Sonoran dagoen jendearen iskanbilaren ondorioz».

«Parkean hondar-kaxa kendu behar da higieagatik (elizaren ondoan)».

«Beharrezkoa da Astrabuduko espaloien zoladura konpontzea».

«Gure adinekoentzako banku gehiago behar dira».

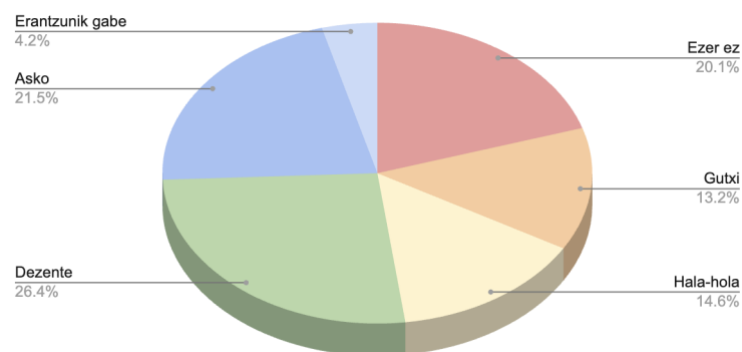
3.2.1.3. Segurtasuna Erandion

Segurtasuna gizakien oinarritzko beharra da, eta eragin nabarmena du etxetik ateratzeko joeran. Zalantzarik gabe, segurtasunik ezak herritarren eguneroko errutina aldaraz dezake eta eragina izan dezake haien independentzian, osasun fisikoan, integrazioan eta ongizatean.

Hala, Gizarte Ekintza Arloak eta Udaltzaingoa elkarrekin ekimen bat egitea aurreikusi da, herritarrak segurtasunari lotutako gaietan sentsibilizatzeko eta horiei buruzko informazioa emateko, triptikoen bidez. Edukiak hainbat gomendio eman nahi ditu etxeko segurtasuna hobetzeko, hala nola ate blindatua jartzea, leihoak eta balkoiak segurtatzea, eta ezezagunei atea ez irekitzea. Kontuan hartu beharreko neurriei buruzko iradokizunak eta gomendioak ere jasoko ditu, baita etxea hutsik dagoen zantzuak gutxitzeko neurriak ere (Udaltzaingoa, d.g.).

Gehienek ustez, Erandion ez dago behar bezala zainduta presentzialki —% 32,6k uste du ez dagoela batere zainduta—, eta horrekin lotuta egon daiteke triptikoa egiteko beharra; izan ere, inkestatuen ia % 26,4 ez da seguru sentitzen udalerriko eremu ugarran, % 27,8k uste du ez dagoela batere argiztapenik, eta % 20,1ek, oso eskasa dela.

11. grafikoa. Segurtasunik ezaren pertzepzioa.

Iturria: norberak egina.

Inkesten emaitzak koherenteak dira herritarren ekarpenekin. Besteak beste, herritarrek adierazi dute polizia gutxi daudela, agintariak herritarrengandik urrun dauden sentsazioa dutela, eta eremu jakin batzuk arriskutsuak direla eta gaizki diseinatuta daudela: Tartanga kaleak, itsasadarreko bidegurutzeak eta udalerriko sarrera-irteerek gabeziak dituzte diseinuaren eta segurtasunaren arloetan. Horrez gain, nabarmendu behar da funtsezko eremuetan ez dagoela argirik, hala nola udaletxeko plazan, Axpeko erriberan, Leioarako jaitsieran, Benjamin anaia plazan eta Jose Luis Goyoaga errepidean. Gainera, Desanexio kaleko farola berriek ez dituzte kaleak behar bezala argiztatzen, etxebizitzetara zuzenduta daude eta.

«GENERO-IKUSPEGIA ERANDIOKO HIRIGINTZA-ANTOLAMENDUAN» (Erandioko Udala, 2018) Hiri Antolamenduko Plan Orokorraren Diagnostikotik eta aldaketatik ateratako ondorioek agerian uzten dute Erandioko segurtasunari buruzko pertzepzioa ez dela berdina Alzaga eta Astrabudua auzo nagusietan edo inguruetan; izan ere, azken horietan, hiri-sakabanaketaren eta lapurreten gorakadaren ondorioz, gero eta handiagoa da segurtasun-gabeziaren sentsazioa. Beharrezkoa da benetako kriminalitatea murriztea, hautemandako segurtasuna hobetzeaz gain.

Badirudi generoen artean desberdintasunak daudela segurtasunaren pertzepzioan: emakume askok gero eta autonomia txikiagoa dute eta gero eta gutxiago gozatzen dute hiri-eremuan, horretaz beti jabetzen ez badira ere. Zenbait neurri har daitezke —hala nola ahalduntze feminista sustatzea eta ekitaldietan genero-ikuspegia txertatzea— pertzepzio hori orekatzen laguntzeko (Erandioko Udala, 2018).

Alzaga auzoak du puntu ez-segururik gehien, eta, ondoren, Astrabuduak eta Lutxanak. Argiztapen txarra, aurreikusten errazak diren ibilbideak eta zaindu gabeko eremuak dira gehien aipatutako faktoreak. Argiztapena hobetzeko, komunikazio hobea behar da herritarren eta udalaren artean; aurreikusten errazak diren ibilbideei dagokienez, ordea, funtsezkoa da hiri-diseinua berriro pentsatzea (Erandioko Udala, 2018).

3.2.2. Garraioa

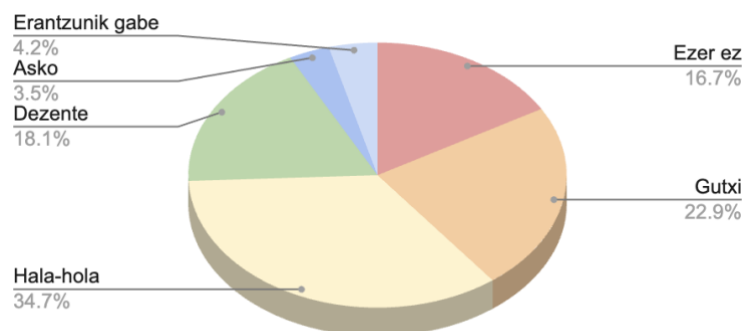
Garraioa funtsezko elementua da zahartze aktiboaren ikuspegitik. Gainera, garraioak zerikusia du beste zenbait eztabaida-arloekin, bereziki partaidetza sozialarekin eta zerbitzu publikoak eskura izatearekin. Jarraian, hiri barruan zein herritik kanpo mugitzeko erabiltzen diren ibilgailu publiko eta pribatuei buruzko informazioa bildu da.

3.2.2.1. Zirkulazioa eta seinaleak

Herritarren topaketetako ohar nagusiek adierazten dutenaren arabera, gidatzeko segurua da hirigunea. Gainera, espaloi zabalak eta bankuak daude, eta horrek oinezkoen mugikortasuna errazten du.

Hala ere, badira herritarren artean eztabaida sortzen duten gaiak, duten istripu-arriskua dela eta; alegia: edukiontziak ez daude ondo kokatuta, eta ikuspena zailtzen dute zebra-bideetan; azpiegitura hondatuta dago —hautsitako baldosak eta pintura ezabatuta duten zebra-bideak—, eta semaforo gutxi dago.

12. grafikoa. Trafiko-seinaleekiko errespetu-maila.

Iturria: norberak egina.

Bestalde, inkesten emaitzek erakusten dutenez, **trafiko-seinaleekiko errespetu eskasa** dago. Hain zuzen, inkestatuen % 3,5ek soilik esan du seinaleak asko errespetatzen dituela; % 22,9k adierazi du gutxi errespetatzen dituela, eta % 16,7k, berriz, ez dituela errespetatzen. Halaber, semaforoak eta oinezkoen pasabideak desgaitasuna duten pertsonen premien arabera egokituta ote dauden galdetuta, balorazioa negatiboa izan da: % 41en ustez, **semaforoak eta oinezkoen pasabideak ez daude egokituta**. Ildo berean, herritarrek salatu dute abiadura moteltzeko **konkor batzuk gaizki jarrita** daudela, eta arriskua areagotzen dutela ibilgailuentzat zein oinezkoentzat; gainera, konkor horiek direla

eta, espaloietan ibiltzen dira bizikletak eta patineteak, eta **oinezkoentzako arriskua** handitzen du horrek.

Aurrekoa gorabehera, **semaforoen eta zebra-bideen seinaleztapen-mailaren balorazioa positiboa da**. Hortaz, % 41,7ren ustez, semaforoak eta oinezkoen pasabideak ongi seinaleztatuta daude. Alabaina, **hainbat lekutan seinaleztapen-arazoak** daudela nabarmendu da herritarren topaketetan; zenbaitetan, ez dago seinalerik, eta, egon arren, nahastea eragiten dute; esaterako, Astrabudurako sarreran eta Urdaneta eta Altzaga kaleetan.

Aitzitik, **ibilgailuen abiadurak desadostasunak** sortzen ditu: batzuen iritzian, zirkulazio-abiadura egokia da —% 17,4k uste du nahikoa egokia dela—; beste batzuek, berriz, kontrakoa uste dute —% 24,3ren aburuz, ez da egokia—. Aurrekoaren haritik, herritarren topaketetan parte hartutako hainbat pertsonak azpimarratu dute **abiadura-mugak gainditu** egiten direla landa-bideetan eta eremu jakin batzuetan; esaterako, Astrabuduko ingurabidean eta unibertsitatearen jaitsieran.

Gainera, udalerriko puntu gatazkatsuak kezkagarriak dira Erandioko herritarrentzat; hauek nabarmentzen dira: Arrontegitik eta Astrabudutik itsasadarrera jaisten den bidea, **Lutxanako bidegurutzea**, eta Cables y Alambres enpresa ondoko ontziralekutik hurbileko eremuak.

Mugikortasun jasangarriari dagokionez, Erandioko biztanleek hainbat zailtasun identifikatu dituzte. Alde batetik, uste dute arazoak daudela bizikleten erabilerarekin eta ez dagoela ez bizikletentzako zirkuitu zehatzik, ez zirkulazioari buruzko araudi argirik; adibidez, espaloien ordez bazterbideak erabiltzera behartzen duenik. Itxuraz, horrek lotura du oinezkoen, ibilgailuen eta bizikleten arteko istripu eta gatazkekin. Beste batetik, badirudi norberaren autoarekiko mendekotasun handia dagoela; 1,7 ibilgailu dago etxebizitza bakoitzeko, eta horrek eragotzi egiten du aukera jasangarrietarako trantsizioa.

Hala ere, bizikletak doan erabiltzeko sistema —lehen 20 minutuek ez dute kosturik— eta garraio publikoaren eskaintza zabala mugikortasun jasangarria sustatzeko aukeratzat hartzen dira.

Bestalde, nabarmentzekoa da inkestatutakoen pertzepzio negatiboa ohar hauetan aipatzen diren gaien kasuan (hitzez hitz jasoak):

«Astrabuduko metrorako sarbideak denbora luzea darama funtzionatu gabe (eskailera elektrikoak eta igogailua)».

«Metroko igogailua begiratu eta konpondu behar da, eta eskailera mekanikoak martxan jarri astelehenetan, lehen orduan».

«Autobus gorri gehiago behar dira».

3.2.2.2. Garraio publikoa

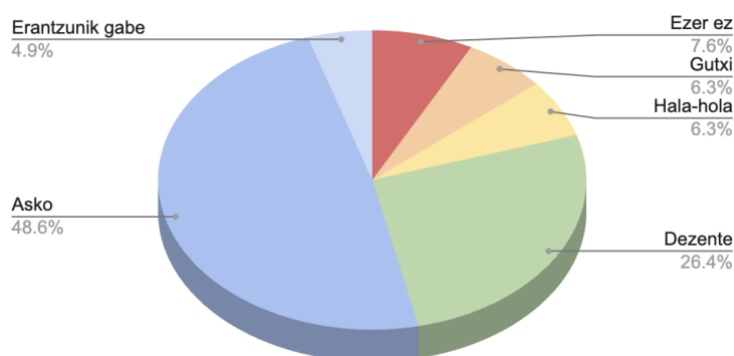
Erandioko udalerriak **bi** garraiobide publiko ditu, hiru autobus- eta tren-motatakoak. Autobusei dagokienez, Erandio hiri-autobusa du (Erandio! Busa), udalerritik urrunen dauden auzoak hiriguneekin lotzen dituen (Erandio! Busa, d.g.), eta hiriarteko autobusa (**BizkaiBus**), Erandio gainerako udalerriekin lotzen duena (Erandioko Udala, d.g.). Bestalde, trenbideko garraioa trenak eta Bilboko metroak osatzen dute (Erandioko Udala, d.g.).

Taxi-zerbitzua Radio Taxi Nervión, Bizkai Taxi eta Licencia 5 enpresek kudeatzen dute, eta pertsona orok eska dezake. Gaur egun, 9 ibilgailuk osatzen dute taxien flota. Zerbitzu horrek hainbat geraleku ditu Erandion, besteak beste hauek (Erandioko Udala d.g.):

- Helbidea: Consulado de Bilbao 17.
- Helbidea: Legazpi zk.g.
- Helbidea: Quirón ospitalea.
- Helbidea: Erandiogoikoa (hilerriaren atzealdea).

Jarraian, garraio publikoari buruz ateratako ondorio nagusiak aurkeztuko ditugu.

13. grafikoa. Metroaren erabilera eta maiztasuna.

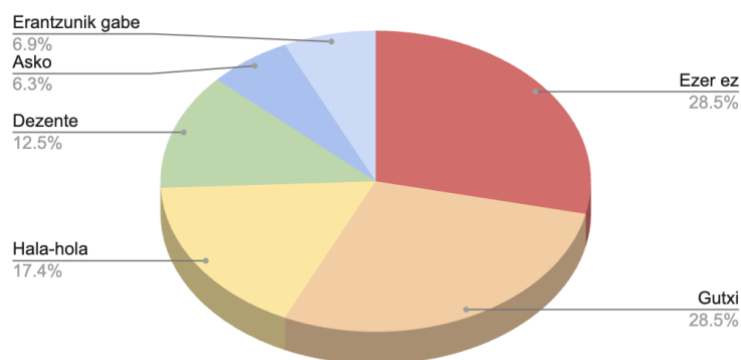

Iturria: norberak egina.

Lortutako emaitzen arabera, **metroa da garraiobiderik erabiliena**; izan ere, herritarren % 48,6k adierazi du oso maiz erabiltzen duela metroa, eta % 26,4k, nahikoa maiz erabiltzen

duela. Horrek zerikusia izan dezake herritar gehienek pertzepzioarekin, uste baitute metroak **arrazoizko prezioa** duela (% 29,9ren ustetan, oso arrazoizkoa, eta % 30,6rean, nahikoa eskuragarria), eta **geltokiek eta geralekuek kokapen ona dutela** (% 77ren iritzian, oso kokapen ona edo nahikoa ona du).

14. grafikoa. Autobusaren erabilera eta maiztasuna.

Iturria: norberak egina.

Inkestatuek **autobusa** ere erabiltzen dute garraio publikoko zerbitzu gisa, baina metroa baino askoz maiztasun txikiagoz. Horrenbestez, inkestatuen **% 18,8 inguru erabiltzaile erregularra eta ohikoa da** (% 12,5ek nahikoa erabiltzen du, eta % 6,3k, asko); ehuneko hori metroaren erabiltzaileena baino askoz txikiagoa da. Izan ere, autobus-zerbitzuaren **ibilbideen balorazioa eta pertzepzioa okerragoak** dira (% 20,1ek uste du ibilbide gutxi dituela, eta % 12,5ek, maiztasuna oso txikia dela), eta uste da ez dagoela nahikoa geraleku (% 34,7ren iritzian, hala-moduzkoa geralekuen kopurua). Hala ere, % 24,3k uste du **txartelaren prezioa merke samarra** dela, eta % 8,3k, oso arrazoizkoa dela.

Inkesten ikuspegia negatiboagoa bada ere, herritarren topaketetan parte hartu zutenek autobus-zerbitzuaren alderdi positiboak aipatu dituzte; hauek dira aipatzekoak, besteak beste: **geralekuak ondo banatuta eta babestuta daude, Bizkaibusen zerbitzua eskuragarria da eta udalaren hiri-garraioak arrazoizko prezioa du.**

Dena den, agerian jarri da **hiri-zerbitzua mugatua** dela —ez du igandeetan jarduten, eta, larunbatetan ordutegi mugatua du—, udal-autobusaren **irisgarritasuna partziala** dela eta **hiri-garraioaren ibilbideak berraztertu behar** direla, estaldura hobetze aldera.

Aparkaleku-plazak dira herritarrek kezkatzen dituen beste arazoetako bat. Ildo horretan, arrazoi hauek nabarmentzen dira: **aparkaleku-plazen gabezia** —dirudienez, 1.000 ibilgailu baino gehiago daude tokirik gabe—; zenbait **aparkaleku hartuta** daude, jarduera batzuen

ondorioz —azoka txikia, adibidez— edo Astrabudutik kanpoko jendeak erabiltzen dituelako, eta, **egungo aparkaleku batzuk galdu egingo dira**, obrak direla eta —esate baterako, bidegorria egiteko obrak tarteko—.

Bestalde, nabarmentzekoa da inkestatutakoen pertzepzio negatiboa ohar hauetan aipatzen diren gaien kasuan (hitzez hitz jasoak):

«Oinezkoen pasabideak margotu behar dira Hueso kaleko eskolen inguruan. 20 km/h-ko seinale horizontalak margotu behar dira».

«Autoentzako sarbide zuzenagoa behar da Leioa eta Astrabudua artean, eta oinezkoentzat dagoena arriskutsu samarra da».

«Doako aparkalekuak falta dira».

«Espaloietan semaforo eta zerbitzu gehiago behar dira, eta batzuk apurtuta daude».

«Metroaren geltokia gaizki dago».

3.2.3. Etxebizitza

Etxebizitza pertsonen funtsezko premia da; izan ere, etxebizitzaren egoera sine qua non baldintza da «autonomiari eta bizi-kalitateari eutsi» ahal izateko (Tomasena eta beste batzuk, 2014, 39. or.). Etxebizitzaren ezaugarriek eragin erabakigarria dute gizabanakoak udalerriko kanpoko baliabideekin duen harremanean (Tomasena eta beste batzuk, 2014, 39. or.). Azken batean, etxebizitzaren, osasunaren eta asistentziaren arteko lotura ukaezina da.

Euskadiko Adinekoen Bizi Baldintzei buruzko Inkestaren arabera (2010, Tomasena eta beste batzuk, 2014), EAEko adinekoen % 60k nahiago du bere ohiko etxebizitzan bizi, mendekotasun-egoera baten ondorioz laguntza behar izan arren.

Erandioko bizitegi-egoerari dagokionez, hurrengo taulan udalerriko etxebizitzaren bilakaera jaso da. EUSTATEk eskuragarri dituen azken datuak 2023koak dira:

6. taula. Udalerriko etxebizitzaren bilakaera, tipologiaren arabera.

	2015	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Guztira	10.905	10.836	10.881	10.882	11.072	11.025	11.104	11.254
-Familia-etxebizitza	10.900	10.833	10.875	10.877	11.064	11.017	11.095	11.246
--Etxebizitza nagusia	9.565	9.608	9.617	9.680	9.789	9.824	9.917	9.973
--Gainerakoa	1.335	1.225	1.258	1.197	1.275	1.193	1.178	1.273
-Establezimendu kolektiboa	5	3	6	5	8	8	9	8

Iturria: EUSTAT (2025).

Ikus daitekeenez, Eustaten datuen arabera, 2023an 11.254 etxebizitza zeuden, batez beste 47,5 urteko antzinatasunarekin; 2015ean, berriz, 10.905 ziren. Era berean, 10.905 etxebizitza nagusiak dira (Eustat, 2025). Horrez gain, herritarren topaketan arabera, gaur egun etxebizitza berriak eraikitzeke garapen-planak ari dira gauzatzen, Cables y Alambres eremuan (336 etxebizitza), esate baterako.

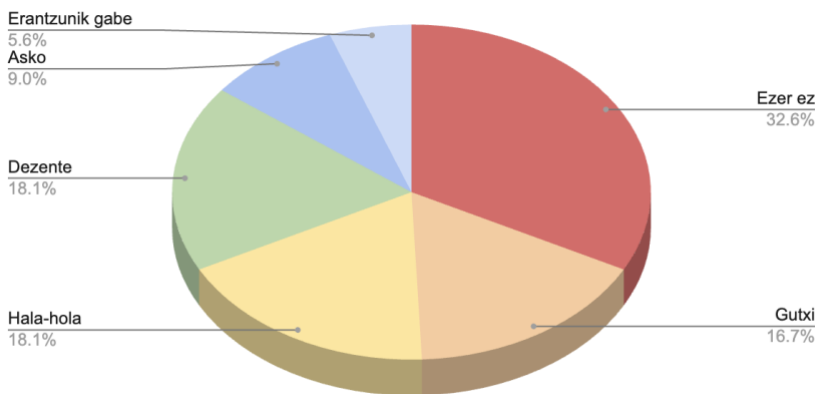
Testuinguru horretan, Erandioko hiri-antolamenduko plan orokorra (HAPOa) funtsezko tresna da, udalerriaren hirigintza-etorkizuna bideratzeko. Erandioko hiri-antolamenduko plan orokor (HAPO) berrian, udal-mailan zehaztutako lerro estrategikoak hartu nahi dira kontuan, bai eta jasangarritasunari, gizarte-inklusioari eta lurzorua erabileraren eraginkortasunari buruzko tokiko politikak ere (Erandioko Udala, 2024).

HAPOaren esparruan, funtsezko gai hauek dira kontuan hartu beharrekoak: hiri-ingurunea klima-aldaketaren eraginetara egokitzea, mugikortasun jasangarriagoa eta irisgarriagoa bultzatzea, energia-efizientzia hobetzea eta baliabideen kontsumoa txikitzea. Orobat, nahitaezkoa da hirigintza inklusiboagoa garatzen jarraitzea, askotariko premia sozialak kontuan hartuta, eta irisgarritasun unibertsala eragozten duten oztopo fisikoak pixkanaka ezabatzea. Halaber, lehentasunezkoa da udalerrian hutsik dagoen lurzorua aprobetxamendua optimizatzea, lurralde-kohesioa eta hiri-eremu finkatuen berroneratzea indartuko dituzten jarduerak sustatuta (Erandioko Udala, 2024).

Inkestetatik eta herritarren topaketetatik ateratako ondorio nagusiak aurkeztuko ditugu orain.

Inkestetan lortutako emaitzek erakusten dute **etxebizitzak oro har ez daudela egokituta** edo prestatuta autonomia- edo mugikortasun-zailtasunak edo mendekotasun-mailaren bat duten pertsonentzat: % 32,6k uste du bere etxebizitza ez dagoela batere egokituta, % 16,7k gutxi egokituta dagoela, eta % 9k oso egokituta dagoela. Hori berresten dute herritarren arteko topaketetatik ateratako ideiek; esaterako, antzinatasun handiko eta egokitu gabeko etxebizitzak daudela diote, eta arkitektura-oztopoak dituzten eraikinak ere bai (Obieta, Urdaneta, Jado eta Ibarra kaleetan). Orain arte, indarrean dagoen hirigintza-araudiak zaildu egin du beharrezko egokitze-lanak egitea; adibidez, lonjak etxebizitza bihurtzea. Alabaina, Udalean araudiaren eta plangintza orokorraren eguneratzea aztertzen eta martxan jartzen ari dira gaur egun, udalerriko benetako premiei erantzuteko, eta hiri-bilakaera koherenteagoa eta malguagoa bultzatzeko.

15. grafikoa. Erandioko etxebizitzaren egokitze-maila.

Iturria: norberak egina.

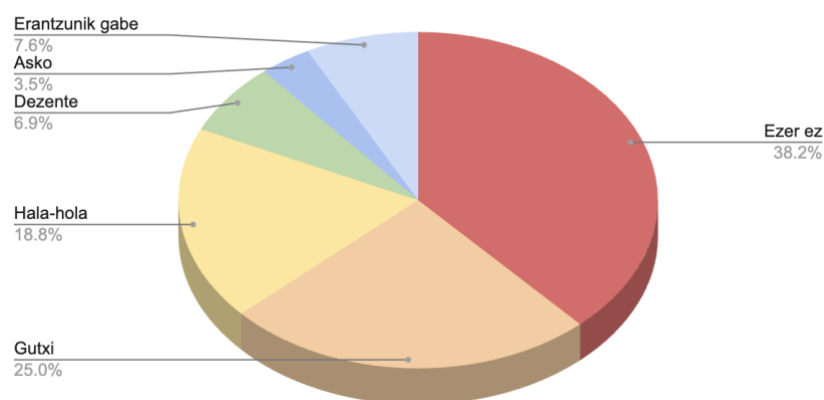
Gainera, egungo beharretara **gaizki egokitutako eraikinek** —80ko hamarkadan eginak, nahi gabeko bakardadea edo bizikidetza-modu berriak kontuan hartu gabe— eta **etxebizitzaren diseinuari buruzko araudi zorrotz** batek —gela-kopurua mugatzen duena eta egungo familia-ereduen aniztasuna islatzen ez duena— zaildu egiten dute etxebizitzak gaur egungo gizarte-testuingurura behar bezala egokitzea. Horrez gain, Eustaten datuen arabera (2023), etxebizitzaren batez besteko antzintasuna 47,5 urtekoa da.

Etxebizitzak egokitzeko kostu handiak ere hartu behar dira kontuan, ordainezinak baitira pentsio txikiak dituzten adinekoentzat; gainera, **udal-laguntza espezifikorik ez egoteak** larriagotu egiten du arazoa, Eusko Jaurlaritzaren laguntzak soilik eska baitaitezke. Eusko Jaurlaritzako Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sailaren laguntzen esparruan, irisgarritasuna hobetzeko dirulaguntzak aurreikusten dira **partikularrentzat eta jabeen erkidegoentzat** (Eusko Jaurlaritza, 2024).

Hala ere, herritarren topaketek agerian utzi dute etxebizitza berriek diseinu ona dutela eta egungo beharretara egokituta daudela; hau da, **eraikuntza-estandarrak hobetu** egin dira: atea zabalagoak dira (70 cm), aurreko hamarkadetan jarritakoekin alderatuta. Adibidez, Alzaga **etxebizitza-eskaintza eta -eskari ona** duen eremua da, **garraio publikorako irisgarritasunari** esker.

Etxebizitzaren prezioari dagokionez, **eskuragarritasun-mailaren** balorazioa **negatiboa da**, bai inkestetan, bai herritarren topaketetan: inkesta erantzun dutenen % 63,2ren iritziz, Erandioko etxebizitzaren prezioak ez dira arazoizkoak (% 38,2ren iritzian ez dira batere arazoizkoak, eta % 25enean, ez oso arazoizkoak).

16. grafikoa. Etxebizitzaren prezioaren eskuragarritasuna Erandion.

Iturria: norberak egina.

Bestalde, inkestatutakoen ia erdiek (% 45,7k) uste dute **alokairuko etxebizitzaren kopurua ez dela nahikoa**. Gainera, pertsonen % 2,4k soilik daki etxebizitza eraberritzeko, mantentzeko edo egokitzeko finantza-laguntzak daudela. Herritarren topaketetan ere **eskaintza eskuragarririk ez dagoela** azpimarratu da: alokairu-prezioak handiak dira, hileko 700 € ingurukoak, eta horrek galarazi egiten du gazteek eta errenta txikiak dituztenek etxebizitza eskuratzea —Erandioko batez besteko errenta 18.000 €-koa da—.

Aurrekoaz gain, hortxe dago etxebizitza hutsen arazoa ere. Erandioko biztanleek aditzera eman dutenez, etxebizitza asko (500 inguru) ez daude merkatuan.

Gainera, nabarmentzekoa da inkestatutakoen pertzepzio negatiboa etxebizitzaren kostuaren eta etxebizitza sozialen eskariaren igoeraz (hitzez hitz jasoak):

«Etxebizitzak asko ari dira garestitzen langile-auzo baterako».

«Etxebizitza sozial gehiago behar dira».

3.2.4. Gizarte eta komunitate egitura

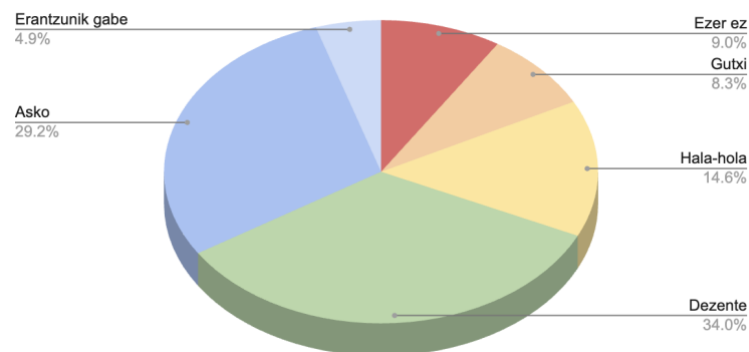
Gizarte-harremanak garrantzitsuak dira denontzat bizitza osoan zehar. Laguntza-sareak beharrezkoak dira pertsona guztien ongizaterako, batez ere adinekoen kasuan. Laguntza-sare nagusiak **familia**, bizikidetza-taldea eta **auzokoak** dira, eta, horregatik, funtsezkotzat jo dira azterketa egiterakoan.

Zehazkiago, harreman horien garrantzia are handiagoa da zahartzaroan, bizitzako une horretan pertsonak askotariko galerak izaten dituelako (osasunarekin lotutakoak, sozialak eta fisikoak). Gizarte-ehunaz hitz egitean **laguntzen eta zaintzen** trukeaz ere ari gara, sistema formalak estaltzen ez dituen beharrei erantzuten dien **sistema informala** ahalbidetzen baitu.

Familia izaten da **laguntza-sare nagusia**. Euskal gizartearen kasuan, familia-ehuna sendoa denez, familia-elkartasuna da gizartea definitzen duen elementurik garrantzitsuenetakoa.

Galde-sortari emandako erantzunek ere hori berresten dute: **% 34k dio familiarekin sarri samar egoten dela harremanetan**, eta % 29,2, askotan egoten dela.

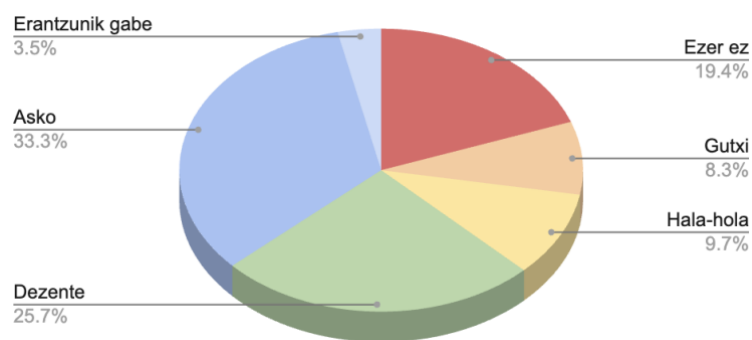
17. grafikoa. Familia-harremanen maiztasuna.

Iturria: norberak egina.

Familiaren babesaz edo laguntzaz, Erandioko biztanleen % 44,5ek adierazi du neurri handian edo nahikoa laguntzen diotela elkarri. Herritarren topaketetako ohar nagusien arabera, familia-harreman onak daude, hurbiltasun fisiko eta emozionalekoak, eta auzo-eta zaintza-sareak ere badaude, batez ere elkarteetan.

18. grafikoa. Senitartekoen etxearen hurbiltasuna.

Iturria: norberak egina.

Norberaren eta senitartekoen etxeen arteko hurbiltasunean ere islatzen da familiaren eta senitartekoekiko loturaren garrantzia. Horrenbestez, aurreko grafikoa ikusten denez, galderei erantzun dietenen % 25,7k esan du senitartekoen etxebizitza bere etxetik hurbil dagoela, eta % 33,3k, oso hurbil dagoela. Horrek gizarte- eta zaintza-sare egokia ahalbidetzen du.

Auzo-sarea da adinekoentzako beste laguntza-sare garrantzitsu bat; hain zuzen, talde hori izan daiteke batzuetan zaintza-lanak egiten dituenak. Horren harira, **herritarren iritziak** ez datoz guztiz bat **inkestak emaitzekin**. Ildo horretan, auzokideak ezagutzen dituela adierazi du % 59k, eta auzoko dendariak ezagutzen dituela, % 60,2k.

Inkesta egin duten pertsonen erdiek baino gehiagok beren auzo-sarea ezagutzen dutela esan arren, herritarrek azpimarratu dute nolabaiteko deskonexioa dagoela eta auzokideen arteko harremanak ez direla aurreko hamarkadetan bezain sendoak. Horixe erakusten du auzokideen laguntza-trukea oso handia ez izateak: % 23,6k adierazi du auzokideek dezente laguntzen diotela, eta % 11,8k, berriz, asko laguntzen diotela. Azpimarratu denez, lehen atea irekita bizi ginen, eta, orain, giltzarrapoarekin bizi behar dugu —gizataldearen ikurra dira ate irekiak, eta mesfidantzarenak eta segurtasun-faltarenak giltzarrapoa—. Arlo horretan izandako atzerakada nabarmenez gain, sumatzen da beste herrialde batzuetan kezkarriagoa dela errealitate hori, larrialdiren baten aurrean (adibidez, COVID-19aren pandemian) euskal gizarteak erantzun egiten baitu.

Hala ere, bai Alzagan eta bai Astrabuduan, auzo-sentimendu handia dago, eta haien arteko lehia-tradizio bat. Auzo bakoitzeko elkarten arteko errespetua gorabehera, ez dago ekintza komunak egiteko kontakturik eta lankidetzarik. Azpimarratu da duela hamarkada batzuk Astrabuduan egon zen auzo-mugimendu handia; orduan, Alzagan zentralizatuta zeuden zerbitzurik gehienak, eta zerbitzu horiek auzo guztietan egotea eskatu zen.

Hala ere, herritarren topaketetan adierazi zenez, badirudi elkartasun komunitarioa dagoela zenbait eremutan, bereziki Erandion eta Astrabuduan.

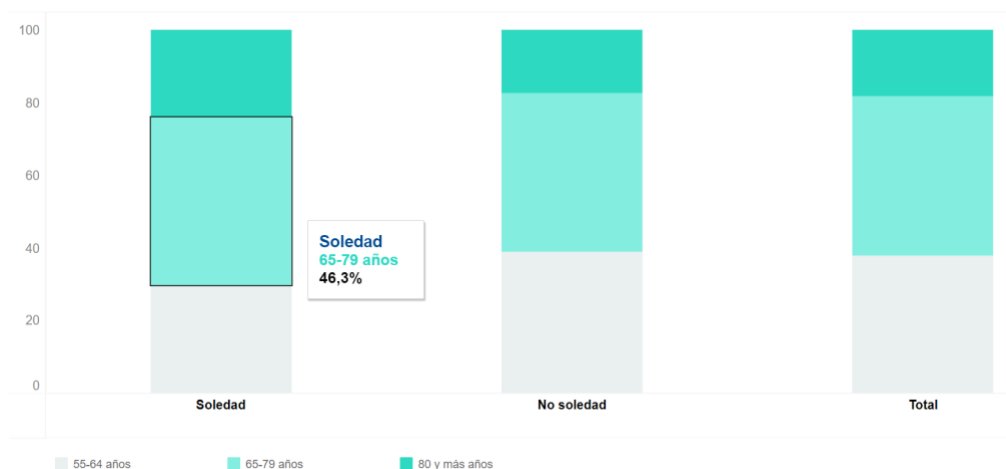
Bestalde, udalerriko **gizarte-ehunaren parte izatearen pertzepzio orokorra** sumatzen da, bai banakoen artean, bai elkarteetan. Oro har, herritarrak eta talde tekniko eta politikoa bat datoz: alderdi horretan hobetu egin badaiteke ere —osasun-arloan, esaterako—, **badirudi nahikoa esparru dagoela parte-hartze sozialerako.**

Haatik, parte-hartzea ahalbidetzen duen azpiegitura egon arren, nabarmendu da herritar gehienek **ez dutela parte hartzen, eta pasiboki erreklamatzeko eta kexatzeko joera dutela.** Horren harira, hainbat alderdi aipatu dira arazoaren iturri gisa: indibidualismoa, motibaziorik eta konpromisorik eza, parte-hartzearen helburu argirik eza, parte-hartzearen balioen galera kulturala, aisialdirik eza eta erakargarritasun txikiko proposamenak.

Gainera, zenbait arazo kezkarri daudela onartu du taldeak, eta uste du gizartea antolatu eta mobilizatu egin beharko litzatekeela horien aurrean. **Nahi gabeko bakardadea** da horietako bat; XXI. mendeko pandemiatzat hartzen da, osasunean eragin handia baitu maila biopsikosozialean, eta adin guztietako gero eta pertsona gehiago baitaude egoera horretan (Demelova eta beste batzuk, 2024). Castroren arabera (2021), bakardadeak adinik ez duen arren, adinekoek sentitzen dute gehienbat, bizi-zikloaren etapa horretan izaten dituzten galeren ondorioz (3. or.).

Izan ere, Adinberriren (2019) «Gipuzkoako 55 urteko eta gehiagoko pertsonen harreman-egoerari buruzko azterlanak» erakusten du 65 eta 79 urte bitarteko pertsonen % 46,3 bakardade-egoeran dagoela (ikusi 19. grafikoa). Azterlan horren emaitzak bat datoz herritarren pertzepzioarekin: **adinekoen isolamendua eta bakardadea areagotu** egin dira, arreta komunitarioa ez da nahikoa, eta adinekoentzako gizarte-guneak estigmatizatuta daude.

19. grafikoa. 55 urteko eta gehiagoko biztanleak, adinaren eta bakardadearen arabera (%-a).

Iturria: Adinberri (2019).

Bestalde, ikusi denez, adinekoek **lotura handia dute beren senitartekoekin**, eta inkestetan lortutako emaitzak bat datoz horrekin (ikus 17. grafikoa). Sumatzen da ingurukoek ere antzeko harremana dutela senitartekoekin, arazo ekonomikoak daudenean izan ezik. Dena dela, familia laguntza nagusitzat hartzen bada ere, zenbait pertsonak azpimarratu dute ez dituztela senitartekoak kezkatu nahi, ez dietela eragozpenik sortu nahi.

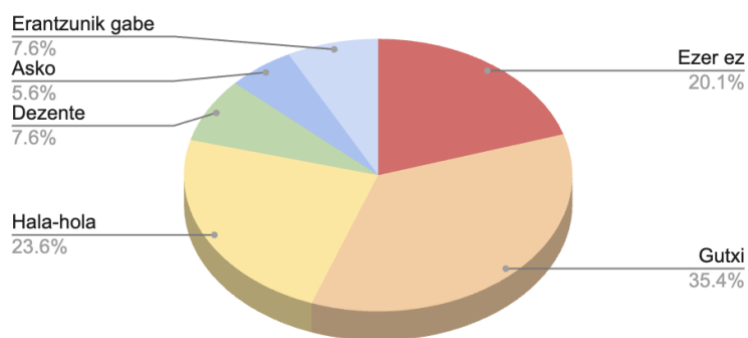
Parte-hartzaileak, eskuarki, pozik daude **lagunekin**. Oro har, harreman iraunkorrak izaten dituzte interes komunak (erlijioa, aisia...) dituztenekin; alabaina, topaketetan hauteman denez, harreman eta zaintza-sare berriak ere sortzen dira; esate baterako, Astrabuduko eta Alzagako erretiratuen elkarteetan.

3.2.4.1. Merkataritza eta ostalaritza

Saltoki eta establezimenduen lagunkoitasunari dagokionez, hainbat gai jorratu dira: establezimendu eta saltokien ekipamendua, tokiko merkataritzako kontsumoa, etxez etxeko zerbitzuak eta udalerriko ostalaritzaren egoera.

Hala, inkesta erantzun dutenen ustez, nahi baino askoz banku eta aulki gutxiago daude saltoki eta establezimenduetan. Beraz, hurrengo grafikoan ageri denez, **% 5,6k soilik uste du establezimendu askok dituztela bankuak eta aulkiak**.

20. grafikoa. Establezimendu eta saltokietan dauden bankuen kopurua.

Iturria: norberak egina.

Bestalde, herritarren topaketetan parte hartutakoek adierazi dute, oro har, **tokiko saltokietako kontsumoak behera egin duela** azken hamarkadetan. Zenbait faktoreren eragin negatiboaren ondorioz, tokiko merkataritza gainbeheran dago, eta establezimendu ugari itxi egin behar izan dira. Belaunaldien arteko erreleborik eza, saltoki handietako kontsumoaren gorakada eta onlineko erosketak dira faktore horiek. Eta, gainera, **saltokiek zailtasun ekonomikoak dituzte** irisgarritasun-araudietara egokitzeko.

Aipatutako adibideen artean, hauek dira nabarmentzekoak: gaur egun ez dago gizonentzako zapatak erosteko aukerarik; eta, lehen, bi lore-denda zeuden, baina itxi egin dituzte, eta hori kolpe latza izan da haietara joaten ziren adinekoentzat, hilerrira eramateko loreak erosten baitzituzten. Antzeko egoeran daude beste saltoki batzuk ere, hala nola zapata-dendak, beirategiak eta harategiak.

Edonola ere, tokiko saltokiekiko pertinenentzia-sentimendu handia dagoela nabarmendu dute taldeek; izan ere, saltokiek ibilbide luzea dute, eta kontsumitzaileek maiz jotzen dute horietara. Esate baterako, harategiaz hitz egiten dutenean, «nire harakina» esaten dute. Horrez gain, jakinarazi dutenez, tokiko merkatua irisgarria da, eta produktu-aukera zabala eskaintzen da hartan. Gainera, «antena sozial» gisa funtsezko zeregina duten zenbait saltoki daude, adinekoen artean arazoak hautematen laguntzen baitute. Irisgarritasunaren arloan, saltoki asko zaharrak direla azpimarratu dute, eta sartzeko zailtasunak dituztela, egokitzeko beharrezko obren kostu handiak direla eta —merkatua, berriz, irisgarritasunagatik nabarmentzen da—.

Hainbat dirulaguntza-deialdi daude, baina eskaintzen dituzten zenbateko ekonomikoak txikiak dira. Laguntza horiek lortzen laguntze aldera, prestakuntza-programak antolatzen dira, eskatzaileei beharrezko baldintza eta prozedurei buruzko orientazioa emateko. Halaber, zenbait ekimen sustatzen dira, familia-negozioen jarraitutasunari babesa

emateko, ingurune ekonomiko lehiakor batean egokitzen eta hazten lagunduz; Bizkaiko Foru Aldundiak bultzatutako NegoziOn programa da horietako bat.

Oro har, saltokiek **alerta-gune edo antena** gisa funtzionatzen dute **gizarte-larrialdietan**. Hau da, ohiko bezero batek establezimendura joateari uzten badio, saltokiko arduradunek beste bezero batzuei jakinarazten diete, saltokira joatea eragozten dion gorabeherarik gertatu bada ere.

Azpimarratu beharreko beste kontu bat mugikortasun urriko pertsonentzako **etxez etxeko zerbitzuei** dagokie. Igogailurik gabeko etxe askotan, etxetik irteteko zailtasun handiak dituzte pertsona horiek. Zailtasun horren aurrean, saltoki eta jatetxe batzuek etxez etxeko kalitatezko zerbitzua eskaintzen dute. Udalak **Taper Solidarioa** izeneko zerbitzua eskaintzen du: Aunar Elkarrekin ematen du, eta prestatutako janaria banatzen die baliabide ekonomiko urriak dituzten familiei. Horri esker, egunean gutxienez janari-anoa oso bat bermatzen da.

Horrelako **ekimen solidarioak** COVID-19aren pandemian izan ziren bereziki garrantzitsuak; orduan, komunitateari laguntzeko hainbat ekintza jarri ziren martxan, eta, horien artean, **erosketak eta sendagaiak etxez etxe banatzekoa** nabarmendu zen. Neurri horiek ezinbestekoak izan ziren, bereziki pertsonarik zaurgarrienek —besteak beste, adinekoek edo mugikortasun urria duten pertsonak— funtsezko produktuak eskura zitzaten.

Ostalaritzari dagokionez, udalerriko **tabernen eta jatetxeen eskaintza** askotarikoa da. Establezimenduek aukera gastronomiko ugari eskaintzen dituzte, eta mugikortasun urriko pertsonen irisgarritasun-beharrei erantzuteko egokitu dira. Establezimendu batzuek etxez etxeko zerbitzuak eskaintzen dituzte, eta, hortaz, janaria eskuratzeko aukera ematen diete lekualdatu ezin direnei. Gainera, tabernak eta jatetxeak sozializazio-gune garrantzitsu gisa finkatu dira, batez ere adinekoentzat, topalekuak eta interakzio sozialerako guneak aurkitzen baitituzte horietan.

Herritarren topaketek agerian utzi dutenez, lokal eta jatetxe asko daude oraindik, taberna ugari itxi diren arren. Arlo horretan, sozializatzeko, deskonektatzeko eta desinhibitzeko leku gisa duten garrantzia nabarmentzen da —«tabernak herriko psikologoak dira»—. Beti taberna beretara joateko joera dago, eta horrek konfiantza sustatzen du, eta, kasu batzuetan, pertenezkoa-sentimendua ere bai. Ohiturak aldatu izana da taberna batzuk ixteko arrazoietako bat; esaterako, gaur egun ez dago txikiteroen kuadrillarik.

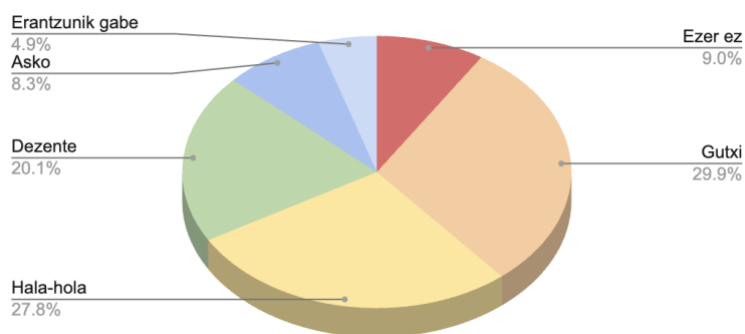
Tabernen eta jatetxeen banaketa egokitzen jotzen bada ere, gune jakin batzuetan bereziki kontzentratuta daudela ikusten da (Jado kalean, adibidez); horren ondorioz, arreta-maila txikiagoa da beste eremu batzuetan, eta, ondorioz, bezero gutxiago ibiltzen da haietan.

Kontzentrazio horrek beste ondorio batzuk izan ditzake: udalerriko hainbat lekutan aukera gutxiago egotea eta beste kokapen batzuetan zerbitzuetarako sarbidea mugatzea. Irisgarritasunaren esparruan, taberna askok sarrera eta bainugela egokitu dituzte besteak beste, hura hobetzeko.

3.2.4.2. Aisialdiko eta denbora libreko jarduerak

Aisialdiko jardueren eskaintzaren lagunkoitasunari begira, adierazi beharra dago inkestetan lortutako **emaitzetan desadostasunak** daudela. Hurrengo grafikoan ikusten denez, **inkesta erantzun dutenen ia % 30ek uste du aisialdiko jardueren aniztasuna txikia dela**; % 20,1ek, berriz, kontrakoa uste du.

21. grafikoa. Aisialdiko jardueren eskaintza eta aniztasuna.

Iturria: norberak egina.

Herritarren topaketak eta inkestak alderatzean agertzen dira aisialdi-eskaintzari buruzko desadostasunak. Topaketetan agerian geratzen da **aisialdi-eskaintza zabala** dagoela, hein handi batean Erandioko elkarte-sare sendoari esker. Beste udalerri batzuekin alderatuta Erandio oso toki ona dela uste dute, **elkarrekin egiten dituzten jardueren aniztasunagatik eta kopuruagatik**; gainera, parte-hartze handia dago jarduera horietan, eta taldeak sortzen dira antzeko zaletasunak dituztenen artean (eta horrek laguntza-sareak eratzea eragiten du). Dena den, pertzepzio horiek ez datoz bat **inkesten emaitzekin** (ikusi 21. grafikoa); izan ere, inkestetan, pertzepzio negatiboak nagusitzen dira aisialdiko eta denbora libreko jardueren eskaintzari eta aniztasunari buruz.

Elkarte-sarea funtsezko euskarria da Erandion aisialdia eta kirola garatzeko: elkarrekin aisialdiko askotariko jarduerak eskaintzen dituzte (antzerkia, pintura, poesia, oroimena, zur-lantegia, euskara, emakumeentzako solasaldiak...), baina pertzepzio hori ez dator bat inkestetan lortutako emaitzekin (ikus 21. grafikoa). Eskari handia dago; hau da, talde bat

baino gehiago sortzen dira jarduera bakoitzean, eta, gainera, itxarote-zerrendak ere badaude.

Bestalde, desadostasunak daude inkestatutako pertsonen **jardueren prezioari** buruz duten pertzepzioaren inguruan: % 20ren ustez, jardueren prezioa ez da arrazoizkoa, eta % 20,8k dio nahikoa arrazoizkoak direla. Erantzunen arteko desadostasun horiek agerian uzten dute prezioen gaineko pertzepzioa subjektiboa izan daitekeela diru-sarreraren arabera.

Horrez gain, ez dirudi udalerriko jardueren programazioa egokia denik egungo eskaria kontuan hartuta; ildo horretan, % 16,7k uste du ez dela batere egokia, eta % 19,4k, aldiz, ez dela oso egokia.

Gainera, **auzoen artean nolabaiteko desberdintasuna** dagoela iruditzen zaie biztanleei: baliabide- eta zerbitzu-desberdintasuna dago Altzaga eta Astrabudua artean. Eskaintza elkartearen arabera aldatzen da, baina elkarte batek baino gehiagok jarduera berak eskaintzen dituzte. Altzagan, zenbait eskaintza beste toki batzuetara bideratu dira, kiroldegira, esate baterako. Hainbat bidetatik ematen da jardueren berri, bai formatu fisikoan, bai digitalean. Hala ere, eskaintza eguneratuta ez dagoen sentsazio orokorra dago. Egun osoko txangoak (turismoa, aisia, gastronomia...) nabarmendu dituzte interes handiko jarduera gisa, oso integratzaileak direlako.

Generoari begira, **aldeak daude parte-hartzean, aisialdi- edo kirol-jardueraren arabera**. Esaterako, karta-jokoen jardueretan, gizonak dira parte-hartzailerik gehienak.

Neurri handi batean, elkarteek eskaintzen dituzte adinekoentzako **jarduera fisikoak eta kirol-jarduerak**, eta arrakasta handia dute (aretoko dantzak, lerroko dantza, gimnasia, pilatesa, yoga...). Parte-hartzaileak emakumeak dira gehienbat, batez ere osasunarekin lotutako jardueretan (zahartze aktiboa...). Beste esparru batzuetan, partaidetza-maila handia dago, hala nola **Aizburua Beteranoen Arraunketa Klubean**; izan ere, kirol horrek jende asko erakartzen du.

Genero-desberdintasun horren arrazoiak gaineko eztabaidetan, hauek aipatzen dira, besteak beste: (i) gizonen lehiakortasuna, gizon askok ez parte hartzea eragin dezakeena, haien gaitasun fisikoak ez direlako sasoi batekoak; (ii) esplorazioarekiko eta jarduera ezezagunekiko interesik eza, eta (iii) lotsa...

Kirol-jardueren alorrean, **kiroldegiak** aukera zabala eskaintzen du. Gainera, erabilera ahalbidetzeko eta sustatzeko, abonamenduak sortu dira. Ildo beretik, **Kirol Txartela** dago, beste udalerrri batzuetako kiroldegietara joateko aukera ematen duena. Osagarri gisa, aholkularitza-zerbitzu indibidualizatua eskaintzen da fitness-aretoan, indar-ariketak onura ugari baititu adinekoengan, eta funtzionaltasun fisiko hobea lortzen laguntzen baitu.

Zerbitzu horretan, errutina pertsonalizatua diseinatzeaz gain, etengabeko jarraipena egiten zaio adineko bakoitzari, erabiltzaileek beren errendimendua optimizatu eta osasun fisiko egokia izan dezaten.

Erandioko **prestakuntza-jarduerei** —ikastaroak, lantegiak, hitzaldiak...— buruz galdetu zaienean, digitalizazioarekin eta telefonoen eta ordenagailuen erabilerarekin lotutako prestakuntzak balioetsi dituzte herritarrek. Hizkuntza-ikastaroei dagokienez, elkarteek eskaintzen dituzten euskara-eskolak dira aipatzekoak. Ildo horretan, Altzagan, zenbait pertsona bizkaiera lantzeko eta hitz egiteko elkartzen dira, komunitatean euskalki horren erabilera eta kontserbazioa sustatzeko. Bestalde, HHEan (helduen hezkuntzan), historia-, arte- eta antzerki-taldeak daude, besteak beste.

Dena dela, azpimarratzekoa da **osasun-arloko prestakuntza-eskaintza mugatua** duela komunitateak. Zenbait elkarteek gai garrantzitsuak jorratu dituzten arren —adibidez, elikadura eta nutrizioa—, arlo horretako baliabideak urriak dira oraindik ere. Kiroldegian, nutrizio-aholkularitzarako doako zerbitzua eskaini zen, baina ez zuen lortu espero zen eragina, eta ez zuen funtzionatzen jarraitzea lortu.

Bestalde, **nerabeentzako aisialdi-aukeren beharrari**, komunitatearen parte-hartzerik ezari eta kiroldegiko administrazioaren ardura-gabeziari dagokienez, inkesta erantzun duten pertsonen pertzepzio negatiboa dute. Hala salatu dute parte-hartzaileek ohar hauetan (hitzez hitz jasoak):

«Haurrek eta nerabeek beste aisialdi-modu batzuk behar dituzte, kantxez, lonjez eta tabernez gain. Aisialdirako parkeak eman beharko litzaizkieke 10 eta 18 urte bitartekoei, ez 2 eta 9 urte bitarteko umeei soilik».

«Administrazioak edo udalak utzikieriaz jokatzten du kiroldegian».

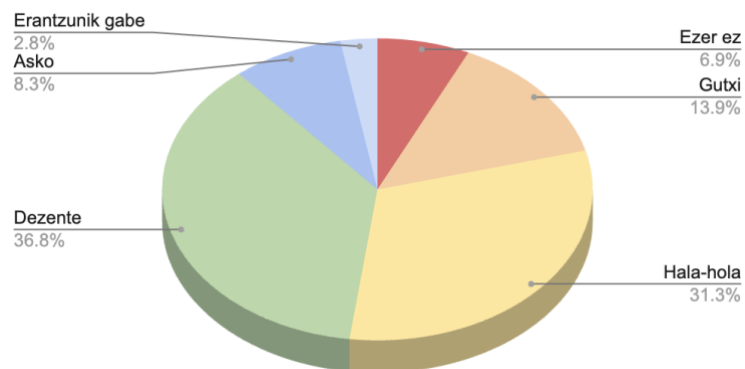
3.2.5. Errespetua eta inklusioa

Adinekoen inguruko iritziak eta haiekiko portaerak eta jarrerak alderdi oso garrantzitsuak dira errespetuari eta hiriko lagunkoitasuna hobetzeari dagokienez. Gizartean **adinkeria** dago, hala da. Adinekoen zahartzearen inguruko aurreiritzietan oinarritutako estereotipo asko daude gaur egun, eta hori kaltegarria izan daiteke batez ere adinekoen taldearentzat. Izan ere, horren ondorioz, are zailagoa da autoerrealizazioa eta gizarte-ongizatea lortzea.

Inkestetan eta herritarren topaketetan lortutako emaitza nagusiak aurkeztuko ditugu orain.

Grafikoak inkesten emaitzak jasotzen ditu, eta, horien arabera, badirudi gaur egun **askotariko pertzepzioak daudela Erandioko udalerrian adinekoekiko errespetuari buruz**: % 36,8k uste du adinekoak nahikoa errespetatuak direla; % 8,3k, oso errespetatuak direla, eta % 31,3k, errespetu-maila erdipurdikoa dela. Herritarren topaketak bat datoz emaitza horiekin, nabarmendu baitute eskuarki **ez dela ikusten adinekoekiko mespretxuzko edo laidozko jarrerarik**. Alabaina, adineko askok diskriminazioa sentitzen dute, zuzenean edo zeharka, eta haiekiko begirunerik eza sumatzen dute, erabakiak hartu behar direnean.

22. grafikoa. Adinekoekiko errespetuari buruzko pertzepzioa.

Iturria: norberak egina.

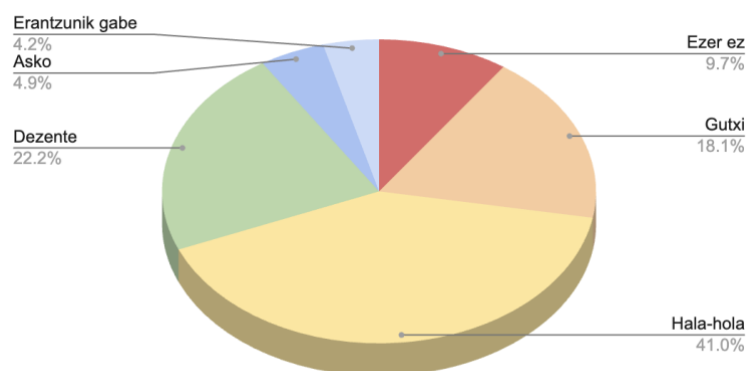
Gainera, parte-hartzaileek azpimarratu dute **ezjakintasun kulturalak** eta **aurreiritziek** jarrera negatiboak sorrazten dituztela zenbait kolektiborekiko; esate baterako, **migratzaileekiko**. Horrek **adinaren** zein **jatorriaren** araberako **segregazio soziala** eragiten du, eta erronka da oraindik ere, batik bat eremu publikoetan eta jarduera komunitarioetan.

Bestalde, **zailtasun teknologiko eta burokratikoek** zuzeneko eragina dute **errespetuan** eta **gizarte-inklusioan**, zenbait kolektibo baztertuta geratzen baitira; hain zuzen, teknologia erabiltzeko zailtasunak dituzten edo administrazio-prozesuetan ulermen-arazoak dituzten

kolektiboak, hala nola adinekoak. Bazterketa horrek **frustrazio- eta desberdinkeria-sentimendua** eragin dezake, eragotzi egiten baitu oinarrizko zerbitzuetara —**dirulaguntzak** edo administrazioaren **izapideak**— jotzea. **Gehiegizko burokraziak** eta elkarte bakoitzaren kasuistikara **gutxi egokituta dauden inprimakiek** are gehiago zailtzen dute parte-hartzea, **marketinean, kontabilitatean** eta beste arlo batzuetan espezializatuta dagoen edo esperientzia teknikoa duen langilerik ez duten elkarten kasuan, eta horrek mugatu egiten du pertsona eta elkarte askoren **gizarte-inklusioa**. Azken bi urteotan, dirulaguntzen izapideei eta kudeaketari buruzko informazio- eta argibide-hitzaldiak sustatu dira.

Beste batetik, **belaunaldien arteko harremanen** arloan, hala-moduzkoa da parte-hartzailerik gehienek (% 41ek) adin desberdinetako pertsonen —haurrak, gazteak, adinekoak...— artean harreman nahikoak izateari buruz duten pertzepzio nagusia. **% 4,9k soilik uste du belaunaldien arteko harremanak nahikoak direla** (ikusi 23. grafikoa).

23. grafikoa. Adin desberdinetako pertsonen arteko harremanak nahikoak izatea.

Iturria: norberak egina.

Erretiratuen elkarteek —Altzagakoa, Astrabudukoa...— belaunaldien arteko jarduerak antolatzen dituzte parte-hartzea sustatzeko, eta hori positiboki baloratzen dute erabiltzaileek. Hala ere, **belaunaldien arteko beste ekimen batzuk** antolatu diren arren (abesbatzak eta gizarteratzea sustatzen duten kultura-trukerako lantegiak, besteak beste), **ez dute jarraitutasunik izan**, eta, askotan, proiektu puntualak baino ez dira izan. Ildo horretan, **kirol-eremua** nabarmentzen da, belaunaldien arteko elkarrekintza eta adinekoen inklusioa iraunkortasun handiagoz sustatzen baititu.

Udal-administrazioak elkarrekiko errespetua sustatu nahi du, Udalaren jarrera hurbil eta abegitsuaren bidez. Langileen jardunean islatzen da hurbilpen-ahalegin hori; baina,

gainera, administrazio-ingurune irekia sortu du Udalak, instalazioak herritarrentzat eskuragarriago egon daitezen.

Aipatzekoa da inkestatutako pertsonen pertzepzio negatiboa dutela horrekiko: (i) udal-gobernuko taldearen jardura eskasa da; (ii) gardentasuna behar da eta kontuak emateko premia dago, eta (iii) Astrabuduan Udalak ez du ez erantzunik eman, ez ekintzarik proposatu. Hala salatu dute parte-hartzaileek ohar hauetan (hitzez hitz jasoak):

«Zinegotziek, alkateak eta gainerakoek erantzukizun ugari dituzte. Haien jarduna oso kaskarra da. Askotan esaten zaizkie gauzak, eta belarri batetik sartu eta bestetik ateratzen zaizkie».

«Udalak ez du ezer egiten Astrabuduagatik. Ez die kexei erantzuten, eta auzoa hankaz gora dago».

«Udalak ez die kexei erantzuten, eta auzoa hankaz gora dago».

«Itzuliturik gabe herria informatzen duen udal bat behar dugu, zergak zerbitzu publiko bihurtzen dituen».

«Ez dago parte-hartzerik Udalaren erabakietan».

3.2.6. Herritarren partaidetza eta enplegua

Prestakuntza-maila eta enplegua lotuta daude, ez dago zalantzarik. Hain zuzen, Ekonomia Lankidetzak eta Garapenerako Antolakundeak (ELGAK) Education at a Glance 2023 azken txostenean azpimarratu duenez, zenbat eta prestakuntza-maila handiagoa izan pertsonak, orduan eta lan-aukera hobeak izango ditu.

Horri buruz, hurrengo taulan ageri denez, aldaketak izan dira Erandioko biztanleen prestakuntza-mailan 2010-2021 epealdian. Alde batetik, behera egin du biztanle analfabetoen, ikasketarik ez dutenen edo lehen mailako ikasketak dituztenen kopuruak. Aldi berean, gora egin du bigarren mailako edo goi-mailako lanbide-ikasketak dituztenen biztanleen kopuruak.

7. taula. Erandioko 10 urteko edo gehiagoko biztanleen prestakuntza-mailaren bilakaera, heziketa-mailaren arabera (2013-2021).

	2013	2014	2015	2016	2018	2019	2020	2021
Guztira	21.740	21.629	21.574	21.554	21.920	22.111	22.343	22.072
Analfabetoak	118	112	100	97	86	82	74	69
Ikasketarik gabe	308	292	267	253	276	289	297	285
Lehen mailakoak	9.449	9.322	9.169	9.034	8.799	8.445	8.338	8.086
Profesionalak	3.916	3.919	3.979	4.022	4.189	4.635	4.831	4.849
Bigarren mailakoak	4.471	4.472	4.543	4.562	4.890	4.897	4.899	4.893
Erdi- eta goi-mailakoak	1.168	1.130	1.123	1.170	1.137	1.127	1.084	1.048
Goi-mailakoak	2.310	2.382	2.393	2.416	2.543	2.636	2.820	2.842

Iturria: Eustat (2021).

Biztanleriak prestakuntza-mailan izan duen goranzko bilakaerak eragin positiboa izan dezake enplegu-tasa handitzeko eta, horren ondorioz, biztanleriaren erosahaltenak ere gora egin dezan, hurrengo atalean azalduko dugunez. Hezkuntza-maila handiak eta langabezia-tasa txikiak estuki lotuta daudela azpimarratu du ELGAK berriro (2023).

3.2.6.1. Enplegua eta erretiroa

Ildo horretan, Eustaten arabera (2023), lan-merkatuari buruzko datuetan nabariak dira 2010-2023 aldian langabezia-tasen bilakaeran izan diren aldaketa garrantzitsuak: 2010. eta 2015. urteen artean, langabezia-tasak gorakada handia izan zuen; baina, 2016tik aurrera, behera egin du, eta 2023koa izan da zifrarik apalena (% 8,4), aztertutako epealdi osoan.

8. taula. Erandioko 16 urteko eta gehiagoko biztanleriaren langabezia-tasa, ehunekotan.

	2010	2015	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Guztira	10,4	18,2	17,3	12,3	11,3	10,4	12,1	10,1	8,4
Gizonak	10,5	19,2	17,0	11,9	10,6	9,7	11,4	9,6	7,2
Emakumeak	10,2	17,0	17,5	12,6	12,0	11,1	12,9	10,7	9,6

Iturria: Eustat (2023).

Erandioko langabezia-tasak bilakaera positiboa izan arren —behera egin du— eta 2018tik aurrera okupazio-tasak poliki-poliki gora egin badu ere, aldeak daude sexuaren arabera, emakumeek gizonak baino okupazio-tasa txikiagoak baitituzte oraindik ere.

9. taula. Erandioko 16 urteko eta gehiagoko biztanleriaren okupazio-tasa sexuaren arabera.

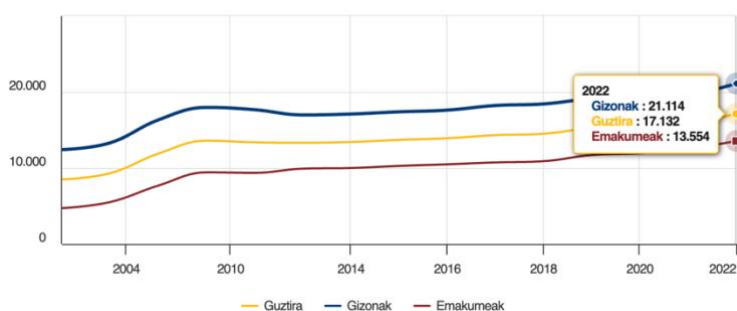
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Guztira	51	51,4	52	50,4	52	53,5
Gizonak	55,7	56,3	56,4	54,6	56,2	57,8
Emakumeak	46,7	47	48,1	46,6	48,2	49,5

Iturria: Eustat (2023).

Erandioko herritarren pertzepzioaren arabera, desoreka nabarmena dago lan-eskaintzaren eta -eskariaren artean. Enplegu-programak egon arren, ez diete behar bezala heltzen komunitatearen premiei; esaterako, adineko emakumeentzako edo kualifikazio txikiko pertsonentzako enpleguari. Gainera, lan batzuk **estigmatizatuta** daude, eta horrek **banaketa soziala** sortzen du **tokiko biztanleen** eta **egoiliar berrien** artean, batzuek eta besteek dituzten **lanpostuetan** oinarrituta.

Beste alde batetik, Erandioko batez besteko errenta pertsonala 17.132 eurokoa da (2022ko datuen arabera), eta 2004-2022 aldian gora egin du (ikusi 24. grafikoa).

24. grafikoa. Batez besteko errenta pertsonala sexuaren arabera, Erandion.

Iturria: Eustat (2022).

Kasu horretan ere, generoaren arabera errentan dauden desberdintasunek erakusten dutenez, 2004-2022 aldian emakumeen errentak pixkanaka gora egin duen arren, gizonena baino nabarmen txikiagoa izaten jarraitzen du: udalerriko emakumeen batez besteko errenta 13.554 eurokoa da, eta gizonena, berriz, 21.114 eurokoa.

3.2.6.2. Boluntariotza eta asoziazionismoa

Erandio udalerrian hirugarren sektoreko erakunde ugari daude, eta askotariko eremuetan dihardute: emakumeak, etorkinak eta gutxiengo etnikoak, gizarte-inklusioa, adinekoak eta biztanleria orokorra (Erandioko Udala, d.g.). Hona hemen elkarte horiek guztiak:

- AMSE emakume solidarioak
- Vega de Astrabudua jabeen elkarte
- Ausartzen (adingabeen, gazteen eta familien garapenerako laguntza)
- Bakeleku Udaleku Bizkaia (sahararentzako udalekuak)
- BiONorte, Osasun Zientzien Euskal Elkarte
- Gazteen Gurutze Gorria
- Erandioko langabetuen elkarte
- Goikolanda Helduen Elkarte
- Alzaga-Erandio I. Nagusien Elkarte
- Astrabuduko erretiratuak
- Neragaz elkarte
- Nishma (Sahararen aldeko elkarte)
- TADEH

Aurreko elkarten artean, azpimarragarria da adinekoei arreta ematen dieten hiru erakunde daudela hirugarren sektorean: Goikolanda Helduen Elkarte, Alzaga-Erandio I. Nagusien Elkarte eta Astrabuduko Erretiratuak Elkarte. Izaera sozialeko erakundeez gain, kirol- eta kultura-elkarte ugari daude Erandion (Erandioko Udala, d.g.).

Adinekoei arreta emateaz arduratzen diren erakundeei dagokienez, horietako bakoitzaren lana zehaztuko dugu jarraian, eta biztanleria-talde horren bizi-kalitatea hobetzeko dituzten zerbitzu eta programa espezifikoak nabarmenduko ditugu.

Altzaga-Erandio I. Nagusien Elkarteak 60 eta 99 urte bitarteko bazkideak ditu gaur egun, askotariko beharrak eta interesak dituztenak. Hori dela eta, jolas- eta aisialdi-jardueren sorta ugari eta askotarikoa eskaintzen du; besteak beste, lerroko dantza, aretoko dantzak, luzaketak, oroimena, irakurketa, antzerkia eta hitzaldiak. Bazkide boluntarioak arduratzen dira jarduera horietako asko dinamizatzeari. Hitzaldiak, gonbidatutako boluntarioek ematen dituzte (Altzaga Nagusien Elkartea, 2024). Parte-hartzerik handiena duten jarduerak bingoa, karta-jokoa, senidetasun-jaiak eta txangoak dira. Zenbait jarduera kontratatutako irakasleen ardurapean daude; esate baterako, pintura, mugikorren erabilera, qi-gonga, aretoko dantzak eta emakumeentzako solasaldiak, (Altzaga Nagusien Elkartea, 2024).

Astrabuduko Elkartearen kasuan, 825 bazkide ditu gaur egun; horietatik 510 emakumeak dira, % 62, alegia. Erakundeak hainbat jarduera egin ditu —jarraian deskribatuko ditugu— adinekoen bizi-kalitatea hobetzeko, haien ongizate integrala bultzatuz, sozializazioa sustatuz, gaitasun mental eta emozionalak sendotuz, autonomia pertsonala handituz eta integrazio digitalaren bidez, eta haien garapen kognitibo, funtzional eta psikologikoa bultzatuz (Astrabuduko Erretiratuen Elkartea, 2024):

- Lantegiak: oinarrizko jostuntza, poesia, euskara, oroimenaren estimulazioa, pilatesa, yoga, gimnasia, dantzak eta zuraren taillaketa.
- Taldeak: abesbatza eta antzerkia.
- Jarduera sozialak: senidetasun-oturuntzak, bingoa eta dantza.
- Telefoniari eta informatikari buruzko banakako lantegiak.

Azkenik, tokiko elkarte askok boluntarioria sustatzen dute; hots, proiektu komunitarioetan aktiboki parte hartzeko aukera ematen diete herritarrei, eta horrek gizarte-konpromisoa eta kohesioa indartzen ditu komunitatean.

Inkestetan eta herritarren topaketetan lortutako emaitza nagusiak aurkeztuko ditugu orain.

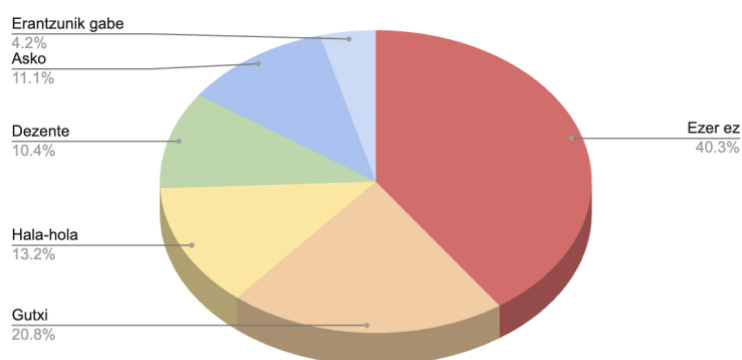
Erandioko biztanleek kritikatu dute elkartearen eta herritarren parte-hartzea mugatzen duten zenbait oztopo daudela udal-administrazioan: **gizartearen errealitatearekiko egokitze-falta** eta **zailtasun teknologiko eta burokratikoak**. Inprimakiak ez daudenez egokituta elkartearen beharretara, zaila da eskaera-prozesuak egitea, elkarte askok ez baitute zeregin konplexuak —**finantza-estimazioak** eta abar— kudeatzeko langile espezializaturik. Gainera,

izapideak **aspergarriak** eta **argitasunik gabeak** izaten dira, batez ere jarduerak aurkezteko; horrek zaildu egiten du biztanleriak proposamenak ezagutzea eta ulertzea, eta frustrazioa sortzen du. Horrenbestez, **parte-hartzea mugatua** da, eta **deskonexioa** dago eskura dauden jardueren eta komunitatearen artean, askok ez baitute uste gai direnik oztopo horiek gainditzeko eta, beraz, jardueretan aktiboki parte hartzeko.

Alderdi positiboen artean, haxe azpimarratu dute herritarrek: **elkarte publikoak kultura-agendaren** bidez sustatzen dira eta, horri esker, beren jarduerak ezagutzera ematen dituzte. Bestalde, **Udalaren barruan** badaude **elkarteei laguntza administratiboa** ematen dieten **figurak**, elkarteak kudeatzen laguntzen dutenak. Berdintasunaren, kirolen eta beste arlo batzuen **kontseilu sektorial aktiboek elkarteen arteko interakzioa** sustatu eta **elkarlaneko jarduerak** bultzatzen dituzte; hau da, **parte-hartzea** sustatzen dute. **Emakumeen solasaldiak** dira jarduera horien adibide, eta, horrek, hain zuzen, **berdintasunaren** eta **gizarte-inklusioaren** alde egiten du.

Hala ere, **borondatezko lanari** dagokionez, **parte-hartzearen emaitza negatiboak** ematen dituzte inkestek: % 40,3k azpimarratu du ez duela parte hartzen, eta % 20,8k, oso gutxi hartzen duela parte. Dena den, **partaidetza handiagoa da elkarteetan**: inkestatutakoek % 17,4k adierazi du asko hartzen duela parte, eta % 21,5ek, berriz, nahikoa hartzen duela parte.

25. grafikoa. Boluntarioritza-jardueretan dagoen partaidetza-maila.

Iturria: norberak egina.

Adineko batzuek **partaidetza aktiboa** dute udalerriko ekitaldietan; esaterako, **ekarpen nabarmena** egiten dute San Silvestre lasterketan, Elbilbidean eta antzeko ekimenetan. Hala ere, herritarren topaketek agerian uzten dute udal-jardueretan **parte hartzen duten adinekoen kopurua** bestelakoa dela: pertsona aktibo gutxi dago, eta pertsona asko mugatuta sentitzen dira, **interes-faltagatik** edo **hautemandako oztopoengatik** —esate

baterako, **administrazio-zerbitzuen burokratizazioa**—. Horrek zaildu egiten du haien parte-hartze eraginkorra.

Bestalde, Erandioko herritarrek udalerriko bizitzan gehiago parte hartzeko duten gogoari buruz lortutako emaitzak kontrajarriak dira: % 29,8k aktiboki parte hartu nahi duela adierazi du, eta % 33,4k, berriz, ez du horri buruzko interesik erakutsi. **Herritarren topaketetan, ordea, herritarren parte-hartzea mugatua dela azpimarratu da. Elkarre** asko dauden arren, denak ez daude **ikusgai**, eta ez dute inplikazio aktiborik udal-bizitzan. Zenbait pertsonak interesa agertzen badute ere, herritarrek **ez dute parte-hartze aktiborik**, oro har. **Asoziazionismoa desorekatuta** dago: pertsona batzuk oso inplikaturik daude; baina, beste askok —batik bat **erretiratuen** artean— ez dute **boluntarioritza**-jardueretan **parte hartzeko** gogorik.

Hainbat dirulaguntza-deialdi daude, baina txikiak dira eskaintzen dituzten zenbateko ekonomikoak. Laguntza horiek lortzen laguntze aldera, prestakuntza-programak antolatzen dira, eskatzaileei beharrezko baldintza eta prozedurei buruzko orientazioa emateko. Halaber, zenbait ekimen sustatzen dira, familia-negozioen jarraitutasunari babesa emateko, ingurune ekonomiko lehiakor batean egokitzen eta hazten lagunduz; Bizkaiko Foru Aldundiak bultzatutako NegoziOn programa da horietako bat.

Gainera, nabarmentzekoa da inkestatutakoen pertzepzio negatiboa zenbait gairi dagokienez: zahar-egoitzarako langileen premia; zahar-egoitzako lekurik eza, baldintza eskasak eta hobetzeko interesik eza, eta Astrabuduko erretiratuen zentroa hobetzeko beharra. Hala salatu dute parte-hartzaileek ohar hauetan (hitzez hitz jasoak):

«Zahar-etxean, pertsona bat beharko litzateke kartetan jokatzeko ez duten adinekoak entretentzeko, jardueraren bat prestatzeko, denbora-pasa egon daitezen».

«Erretiratuen zentro handiago bat behar dugu, baldintza hobekin».

«Erretiratuen zentro bat behar dugu Astrabuduan, txikia baita, eta egunetik egunera gero eta erretiratu gehiago gara».

«Ez dago zahar-etxe berri bat bilatzeko interesik».

«Lokal bat behar dugu, premiaz, Astrabuduko erretiratuarentzat, handiagoa, baldintza hobek eta geletan aulki onak izango dituenak, oraindik oso zahar baitaude; izan ere, estu-estu gaude».

«Lokal handiagoa eta ondo egokitua behar dugu adinekoentzat, gaur egun daukagunak hirugarren mundukoa dirudi eta».

«Erretiratuentzako zentro handiagoa behar dugu. Lokal hau txiki geratu zaigu, auzo honetan (Astrabuduan) gauden erretiratuentzat».

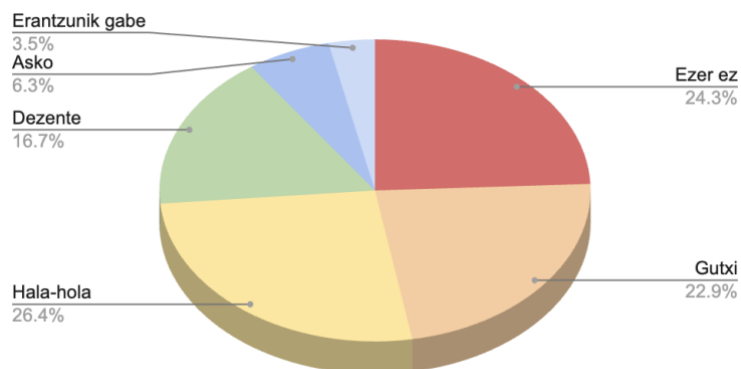
3.2.7. Komunikazioa eta informazioa

Zahartze aktiboa bultzatzeko eta, horren ondorioz, udalerri lagunkoi bat sustatzeko, ezinbestekoa da informazioa egoki transmititzea eta komunikazio-fluxu sendoak ahalbidetzea, informazioa pertsona guztiengana hel dadin.

Jarraian, inkestetan eta herritarren topaketetan lortutako emaitzarik garrantzitsuenak azalduko ditugu. Eraitza horiek komunitatearen pertzepzioen eta iritzien ikuspegi zehatza islatzen dute, eta etorkizuneko ekintzak garatzeko balio handiko informazioa ematen.

Herritarren topaketetan parte hartutako herritarren ohar nagusiek agerian uzten dutenez, **komunikabide ugari** daude. Horren harira, hainbat kanal erabiltzen dira (WhatsApp, sare sozialak, pantaila interaktiboak, kartelak, web-orriak...), biztanleria-taldeei informazioa emateko. **WhatsApp** tresna eraginkor eta azkarra da, bereziki elkarteetan, eta pantaila interaktiboak —funtsezko zenbait lekutan daude; besteak beste, **Merkatu Zaharrean**— aukera bisual bat dira, baina hobetzeko arloak dituzte oraindik. Horiez gain, **kartelak** eta paperezko elementu fisikoak eraginkorrak dira oraindik ere, batik bat sarbide digitalik ez dutenentzat.

26. grafikoa. Udalerriko gertakarien informazio-egoerari buruzko gogobetetasuna.

Iturria: norberak egina.

Aurreko grafikoan jasota dagoenez, Erandioko biztanleek **gogobetetasun-maila txikia dute udalerriko gertakarien informazio-egoeraz**: % 6,3k baino ez du uste udalerriri buruz jasotzen duen informazioa nahikoa dela. Eraitza kuantitatibo horiek lotuta egon daitezke biztanleriak gehiegizko informazioa jasotzearekin; izan ere, mezu garrantzitsuak sakabanatuta egoten dira, eta horrek nahasmena sortzen du, informazio bera hainbat

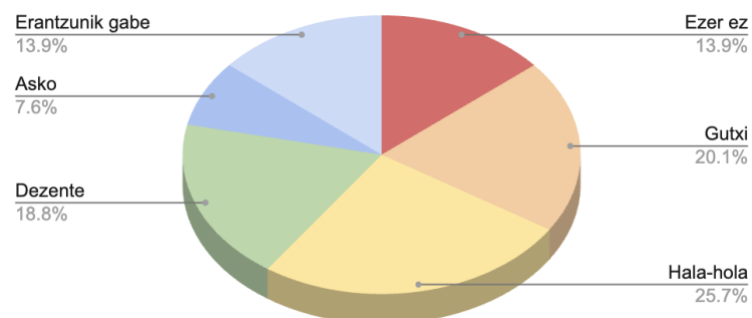
kanalen bidez iristen bada, nagusiki. Eta, beste batetik, zenbait sare sozial —Facebook, adibidez— kritika suntsitzaileen gunetzat hartzen dira, eta pertzepzio horrek Udalaren irudi negatiboa sor dezake. Gainera, zurrumurruak eta desinformazioa ahoz aho eta sareetan zehar ibiltzen dira bereziki, eta informazio zehatzaren transmisioa eragozten dute.

Orobat, **arazoak** sortzen dira **komunikazio-kanal** batzuetan: WhatsApp erabilgarria eta zuzena da, baina zenbait muga sumatzen dira haren erabileran. Horrez gain, oraindik ere badaude oztopo nabarmenak; esaterako, koordinaziorik eza eta Udalaren informazioa eskuratzeko arazoak. Esate baterako, zailtasunak daude HAZrekin harremanetan jartzeko.

Udalaren sare sozialen bidezko zabalkundea ez dirudi oso arrakastatsua denik. Parte-hartzaileek azpimarratu dute Udalaren **Facebook** eta **Instagram** kanalak jende askorengana iristen direla, baina ez adinekoengana, nagusiki.

Ildo berean, Udalaren web-orrialdea eta hileko buletina ez daude eguneratuta, eta, hortaz, zaila izaten da informazio zehatza eskuratzea. Udalak WhatsAppen bidez egindako kanpainak ez zuen arrakastarik izan, neurri batean telefono-zenbakiak eskatu zituelako, eta horrek mesfidantza sortu zuelako. Pantaila interaktiboek ere eguneratze-arazoak dituzte; informazioa ez da azkar eguneratzen, eta, gainera, pantaila batzuk hondatuta daude.

27. grafikoa. Udal-informazioaren eskuragarritasuna.

Iturria: norberak egina.

Hori honekin egon daiteke lotuta: dirudienez, jasotako informazioa ez da ulergarria, inkesta egin dutenen % 7,6k soilik esan baitu erraz ulertzen dela udal-informazioa emateko erabiltzen den hizkuntza. Arlo horretan, udal-agendak aurkezpen erakargarria du —jarduera interesgarriei buruzko informazioa ematen duten irudi deigarriekin—; baina, herritarren iritziz, hobetu egin daiteke.

Bestalde, inkestatutakoek emandako erantzunetatik ondoriozta daitekeenez, txiki samarra da Interneten doan sartzeko zentro publikoei buruzko ezagutza-maila: % 9,7k uste du horren berri baduela, eta % 22,2k, berriz, ez dakiela ezertxo ere. Udalerrian adinekoei teknologia berriak erabiltzen laguntzeko dauden zerbitzuei erreparatuta —ikastaroak, lantegiak, aholkularitza...—, antzeko emaitzak ikusten dira: % 24,3k adierazi du zerbitzu horiek badaudela, eta % 36,8k, kontrakoa.

Elkarteen arteko koordinazioak eta lankidetzak —egotea edo ez egotea— ere eragina dute komunikazioan eta informazioan. Hala, zenbait auzotan (Astrabuduan...), elkarteen eta Udalaren arteko lankidetzak arina da, eta, beraz, herritarren parte-hartzea sustatzen da; beste auzo batzuetan (Altzagan...), berriz, ez dago elkarteen arteko koordinaziorik, eta, horren ondorioz, jarduerak bikoiztu egiten dira, eta horrek egoiliarak nahasarazten ditu. Gainera, oraindik ere, Udalak informaziorako sarbidea mugatzen du, eta ez ditu herritarren kezka guztiak argitzen; hau da, galarazita dago administrazioaren eta herritarren arteko komunikazioa arinagoa eta eraginkorragoa izatea.

Azkenik, inkestatutako pertsonak pertzepzio negatiboa dute komunikazioa hobetzeko beharrari eta hizkuntzarekiko zailtasunari —hizkuntza-irisgarritasuna— dagokienez. Hala salatu dute parte-hartzaileek ohar hauetan (hitzez hitz jasoak):

«Udalak Facebookeko talde guztietan argitaratu beharko luke informazioa».

«Askotan ez dut ulertzen, euskaraz dagoelako».

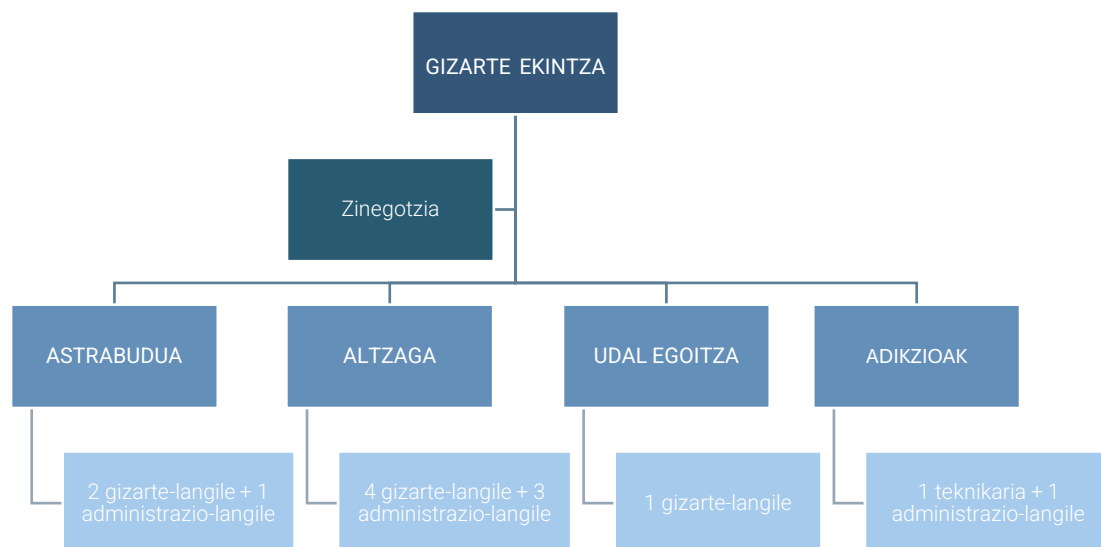
3.2.8. Gizarte zerbitzuak eta osasuna

Gizarte- eta osasun-zerbitzuak ongizate-estatuaren oinarriak dira. Zehazki, «lurralde bateko osasun-sistemak eta gizarte-zerbitzuek osatzen dute pertsonek beren osasunari eta independentziari eusteko behar duten funtsezko laguntza-egitura formala. Baliabide horiek garatzeak, ezagutzeak, irisgarri izateak eta erabiltzeak asko laguntzen du udalerri lagunkoi baten funtzionamendu egokian» (Tomasena eta beste batzuk, 2014, 62. or.).

3.2.8.1. Gizarte-zerbitzuak

Erandioko Gizarte Zerbitzuek udalerriko herritarren oinarrizko premiak asetzeko egiten dute lan; ildo horretan, hauxe dute helburu: «zerbitzuetarako eta gizarte-laguntzetarako sarbidea erraztea, eta gizarte-bazterketa saihestea, herritarrek integrazteko eta herritarrek parte hartzeko jardueren bitartez» (Erandioko Udala, d.g.). Gizarte-laneko profesionalak eta beste profil batzuek —mendekotasunen prebentzioko teknikaria, administrariak, etxez etxeko laguntzaileak...— osatzen dute lantaldea, irudi honetan ikusten denez (Erandioko Udala, 2021).

1. irudia. Gizarte Zerbitzuen organigrama.

Iturria: norberak egina, Erandioko Udalaren informazioan oinarrituta (2025).

Hauek dira Gizarte Zerbitzuen eginkizun nagusiak: pertsonak informatzea, baloratzea, orientatzea, diagnostikatzea, detektatzea eta, batez ere, haiei beren prozesu pertsonalean eta/edo familiarrean laguntzea (Erandioko Udala, 2025). Labur esanda, Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak autonomiarekin, gizarte-inklusioarekin eta larrialdi edo babesgabetasun

sozialeko egoerekin lotutako premiei erantzuten die, eta arreta berezia jartzen du arrisku-egoeren prebentzioan (Erandioko Udala, 2025).

Udalerrriak oinarrizko bi gizarte-zerbitzu ditu, eta, haietan, astelehenetik ostiralera 09:00etatik 14:00etara ematen zaie arreta herritarrei: Altzagako Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak eta Astrabuduko Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak (Erandioko Udala, 2025).

Oinarrizko gizarte-zerbitzuak, beren departamentu eta zerbitzu propioak izateaz gain (ikusi 10. taula), aktiboki aritzen dira hirugarren sektoreko beste erakunde batzuekin lankidetzan eta koordinazioan, oinarrizko premien estaldura bermatzeko. Hona hemen erakundeok: Elizbarrutiko Cáritas, Anesvad, Lantegi Batuak, Gorabide, Gurutze Gorria, Sortarazi, Apnabi, Lagungo, Suspergintza... (Erandioko Udala, d.g.; Erandioko Udala, 2021).

10. taula. Gizarte-zerbitzuak eta -baliabideak.

Informazioa, balorazioa, diagnostikoa eta orientazioa – Zuzeneko arretako zerbitzua	
Esku-hartze sozioedukatibo eta psikosozialeko zerbitzua	Gizarte-bazterketa baloratzeko zerbitzua
Mendekotasunari eta desgaitasunari buruzko legearen kudeaketa	Indarkeria matxistaren biktima diren emakumeei arreta emateko zerbitzua
Adinekoentzako etxeko laguntza-zerbitzua eta beste baliabide batzuk	Lege-aholkularitzako zerbitzua
Udalarekin lankidetzan aritzen diren hirugarren sektoreko erakundeak: SORTARAZI, CÁRITAS, GURUTZE GORRIA, AUNAR – TAPER SOLIDARIOA	

Iturria: norberak egina, Erandioko Udalaren informazioan oinarrituta (2021).

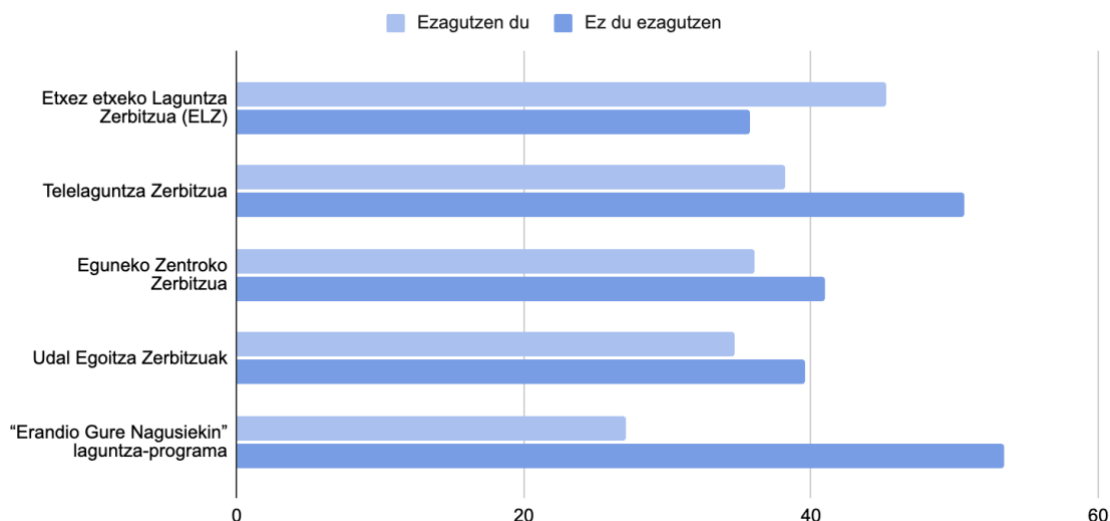
Testuinguru horretan, eskura dauden datuei jarraituz, gero eta gizarte-arreta handiagoa behar da Erandion. 2021ean, Gizarte Zerbitzuek 1.691 familia artatu zituzten; kasu berrien kopuruak egin zuen gora apur bat, azken urteetako joerarekin bat (Erandioko Udala, 2021). 2024an, 2.970 pertsonari eman zitzairen arreta —egoitzetan bizi direnak alde batera utzita— (Erandioko Udala, 2025). Urte horretan bertan, gizarte-langile bakoitzak batez beste 495 erabiltzaileraren arreta kudeatu zuen; besteak beste, hitzorduak, esku-hartzeak, kasuen koordinazioak eta etxeko bisitak.

Inkestetan eta herritarren topaketetan lortutako emaitza nagusiak aurkeztuko ditugu orain.

Herritarren topaketetan ateratako ondorio nagusiek erakusten dute oro har jendeak ez dituela gizarte-zerbitzuak erabiltzen; baina, behar duenean, ez du erabiltzeko arazorik. Lagunkotasunari buruzko galde-sortaren emaitzen arabera, inkesta egin dutenen artean oso bestelakoa da gizarte-zerbitzuei buruzko ezagutza (ikusi 28. grafikoa).

Herritarren topaketetan parte hartu dutenek berretsi egin dute aurrekoa, eta azpimarratu dute, aurrerapenak aurrerapen, gizarte-zerbitzuen gainean pertzepzio negatiboa dagoela oraindik; izan ere, gehienbat maila sozioekonomiko txikiko kolektiboei edo migratzaileei laguntzen dieten sententzia dago, eta horrek kolektibo horien estigmatizazioa sortzen du, bai eta zerbitzu sozialen baliagarritasunarekiko mesfidantza ere. Gainera, herritarrek eta osasun-zentroko profesionalak ez dakite, oro har, zer baliabide dauden udalerrian.

28. grafikoa. Gizarte Zerbitzuek eskaintzen dituzten zerbitzuen, baliabideen eta programen gaineko ezagutza.

Iturria: norberak egina.

28. grafikoan, inkesta egin duten pertsonen zerbitzu eta programei buruz duten ezagutza-maila ageri da¹. Agerikoa denez, inkestan parte hartu duten pertsonen artean, **Etkez etxeko Laguntza Zerbitzua** da Erandioko programarik ezagunena (% 45,2). Emaitza horiek ez datoz bat herritarren topaketetan nagusitu den iritziarekin; izan ere, topaketetan azpimarratu da Etkez etxeko Laguntza Zerbitzua (ELZ) ez dela hain ezaguna, eta, gainera, ez dela beti behar bezala erabiltzen. 2024an zerbitzu hori erabili zuten pertsonen guztizko

¹ Kalkulua egiteko, galde-sortako «gutxi» eta «ezer ez» erantzunak «ezagutzen du» adierazteko elkartzea erabaki da, eta «asko» eta «nahikoa» erantzunak «ezagutzen du» adierazteko.

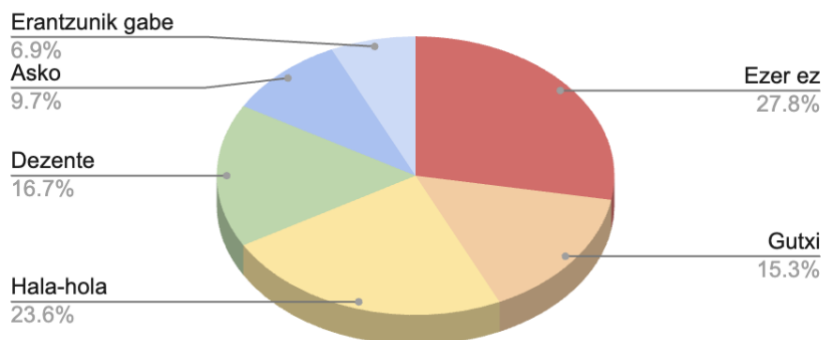
kopuruak kontraesan hori berresten du; hain zuzen, 62 herritarrek erabili zuten guztira (Erandioko Udala, 2025).

Erandio Gure Nagusiekin adinekoei laguntzeko programa nabarmendu behar da; izan ere, horri buruzko ezjakintasun orokorra dagoela dirudi, inkestatutako biztanleen % 53,5ek ez baitute ezagutzen. Datu hori oso deigarria da, 2025eko apirilaren 30erako 249 pertsonak eman baitute izena zerbitzuan, eta, horietatik, 56 dira zerbitzuaren onuradunak (Erandioko Udala, 2025).

Telelaguntza Zerbitzuaren kasuan, inkesta egin dutenen % 50,7k adierazten du gutxi ezagutzen duela zerbitzu hori; herritarren topaketetan parte hartu dutenek, berriz, kontrakoa adierazi dute, zerbitzurik ezagunenetako bat dela, alegia. Erandioko Udalak emandako datuen arabera, 2025eko maiatzean, 954 pertsona ziren zerbitzu horren onuradunak, eta beste 10 alta emateko zain daude.

Hortik atera daitekeen ondorio nagusia hau da: oro har, Erandioko biztanleek ezagutza-maila txikia dute gizarte-zerbitzuek eskaintzen dituzten baliabide eta programei buruz. Hain zuzen, pertsonen % 27,8k dio ez dakiela ezer mendekotasun-mailari buruz, eta % 15,3k, gutxi dakiela.

29. grafikoa. Mendekotasunari eta haren mailari buruzko ezagutza.

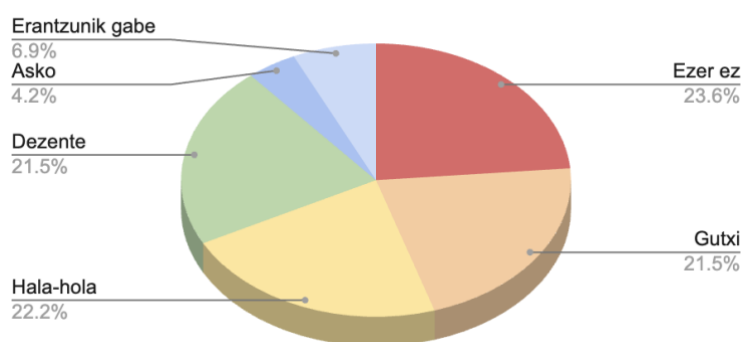
Iturria: norberak egina.

Udal-baliabideei buruzko informazio-hitzaldien eskaintzari dagokionez, ikus daiteke irakurketa negatiboa egiten dela, dagoeneko aztertu diren **gizarte-zerbitzu eta -baliabideen** ezagutza txikiaren ondorioz, beharbada: % 36,8ren ustez, ez dago informazio-hitzaldirik, eta % 31,9ren arabera, gutxi dago. Herritarren iritziz, ezjakintasun hori osasun-langileek **informazio-baliabiderik ez izatearen** ondorio da, eta, hortaz, ezin dituzte herritarrek egungo gizarte-zerbitzuetara bideratu. Hala ere, herritarren topaketetan agerian geratu denez,

gizarte-zerbitzuei buruzko informazioa hobetu egin da; besteak beste, Itziar Barrutiak eta beste batzuek emandako informazio-hitzaldiei esker.

Udalaren irisgarritasunari begira, galde-sortek **emaitza negatibo** samarrak erakusten dituzte, jarraian datorren grafikoak erakusten duenez: % 23,6k eta % 21,5ek uste dute ez dela batere irisgarria edo ez dela oso irisgarria, hurrenez hurren. Emaitza horiek ez datoz bat beste herritar batzuen pertzepzioarekin, horiek nabaritzen baitute zerbitzu horien hurbiltasuna eta irisgarritasuna hobetzen ari direla. Nabarmentzekoa da Herritarrentzako Arreta Zerbitzuaren (HAZren) balorazio egokia.

30. grafikoa. Erandioko Udalaren irisgarritasun-maila.

Iturria: norberak egina.

Adinekoek, batez ere bakarrik bizi direnek, gizarte-zerbitzuak erabiltzeko oztopo handiei egin behar diete aurre (famiariaren laguntzarik ezari, beren etxebizitzetako arkitektura-oztopoei, irakurtzeko eta idazteko zailtasun kulturalai...), eta horrek eragin ditzake aipatutako emaitzak. Askotan, osasun-zentroak egiten dituen etxez etxeko bisitetan, bakardade-kasuak eta gizarte-laguntzaren premia detektatzen dira, baina ez dago eskaerari erantzuteko nahikoa baliabide. Osasun-zentroa Gizarte Zerbitzuekin koordinatuta egon arren, ez dago elkarreragingarritasunik bi sistemen artean, eta horrek egoera larriagotzen du; izan ere, asistentzia-karga handiaren eta baliabide-eskasiaren ondorioz, arretarik jaso gabe geratzen dira asko.

Azkenik, Udalean **egindako eskaerei eta izapideei** buruzko gogobetetasunaren inguruan, irakurketa nahiko **negatiboa** da. Hona hemen gehienek erantzunak: % 22,2 ez dago pozik, eta % 20,1 ez dago oso pozik.

Ildo horretan, herritarren topaketetan, **zerbitzuen sarbidearekin eta eskuragarritasunarekin** lotutako zailtasunen berri eman dute; eguneko zentroetan eta Foru Aldundiaren egoitza-baliabideetan dauden itzarote-zerrenda luzeak aipatu dituzte bereziki. Gainera, dauden

gizarte-guneek espazio-arazo larriak eta baldintza fisiko txarrak dituzte; adibidez, aireztapen-, irisgarritasun- eta klimatizazio-falta. Laguntzen eta dirulaguntzen izapideekin lotutako burokraziak ere mesfidantza sortzen du, pertsona askok prozesuak uzten baitituzte, informazio-ezagatik edo betekizunak ez betetzeko beldurragatik. Halaber, zenbait taldek, hala nola arazo sozioekonomikoak edo psikologikoak dituzten familiek, zailtasunak dituzte elikagai egokiak eta oinarrizko beste baliabide batzuk eskuratzeko.

Azpimarratu beharreko alderdi positiboen artean, biztanleriak adierazi du udalerrriak inbertsio handia egiten duela gizarte-ekintzan, batez ere larrialdi-zerbitzuetan; besteak beste, etxegabetzeak saihesteko eta oinarrizko gastuetarako laguntzak ematen ditu. Gainera, adinekoentzat eta beste kolektibo zaurgarri batzuentzat ere laguntza-eskaintza handia dago; esaterako, alargun dauden edo baliabiderik ez duten emakumeentzat.

3.2.8.2. Osasun-zerbitzuak

Erandioko udalerrian, osasun-zentro bat, osasun mentaleko zentro bat eta eguneko ospitale bat daude. Toki berean daude hirurak —Ibarrondo kalea zk.g—, eta arreta-ordutegi hauek dituzte, astelehenetik ostiralera: osasun-zentroak, 08:00etatik 20:00etara; osasun mentaleko zentroak, 08:00etatik 15:00etara, eta eguneko ospitaleak, 09:30etik 16:30era. Behar izanez gero, Gurutzetako Unibertsitate Ospitalera (Osakidetza, d.g.) joan behar dute biztanleek.

Osasun-zentroak garrantzi handiko zeregina du: batetik, harreman ona du erabiltzaileekin, eta, bestetik, arazoak partekatzeko gune eroso da. Osasuna sustatzeko eta gaixotasunak prebenitzeko lantegi eta hitzaldi ugari antolatzen ditu; esate baterako, Paziente Aktiboa, Osasun Eskola eta erorikoak prebenitzeko lantegia.

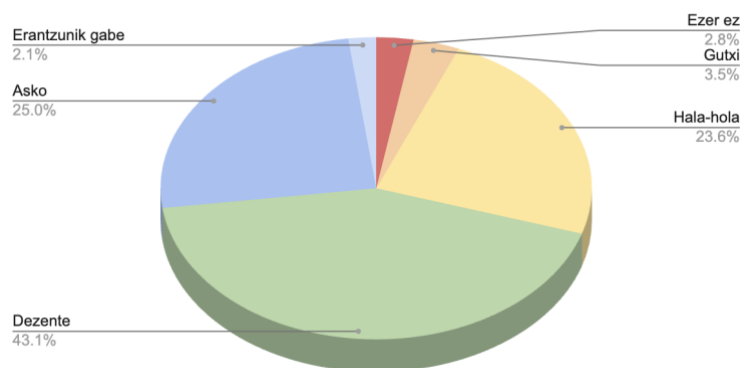
Udalerriko biztanleek positiboki nabarmentzen dituzte osasunaren sustapena eta parte-hartze soziala; horri dagokionez, Udalak zenbait erakunderekin elkarlanean dihardu —hala nola kiroldegiaekin—, ohitura osasungarriak eta jarduera fisikoa sustatzeko. Ildo horretan, hainbat prebentzio-ekintza egiten ditu Udalak; bektoreak kontrolatzeko, legionella prebenitzeko eta elikadura-higienea sustatzeko antolatzen dituenak dira horietako batzuk. Horiez gain, herritarrek auzo-laguntzako sarea aipatzen dute osasuna sustatzeko jardunbide egoki gisa: zenbait saltokik —Sagarrondo eta Ángel harategia, besteak beste— etxera eramateko menuak eta otorduak egiten dituzte, eta emakume batzuek beren auzokideentzat prestatzen dute janaria.

Halaber, erretiratuen elkarteek eta osasun-zentroek aktiboki jarduten dute adinekoen bizi-baldintzak hobetzeko: neguan etxea berotzeko gastua ordaindu ezin duten emakume asko

gizarte-gunera joaten dira, bero gozoan egoteko eta kafe bat hartzeko, edo osasun-zentroa joaten dira arratsalde pasa.

Bestalde, lagunkoitasunari buruzko galde-sorten emaitzak oso **positiboak** dira osasun-zentroaren **kokapenaz**: % 43,1ek uste du kokapena nahikoa ona dela, eta % 25ek, oso ona dela.

31. grafikoa. Gogobetetasuna osasun-zentroaren kokapenaren gainean.

Iturria: norberak egina.

Kokapenari buruzko ikuspegia positiboa den arren, herritarren topaketek agerian utzi dute **osasun-zerbitzuen baldintzak eskasak eta txarrak** direla. Hain zuzen, osasun-zentroak gainezka daude, eta itxaronaldi luzeek herritarren frustrazioa eragiten dute. Medikuen eta pazienteen arteko harremanak okerrera egin du, lan-karga handitu egin delako. Gainera, mediku eta bestelako osasun-profesional gutxi daude, eta, ondorioz, zerbitzuaren kalitateak txarrera jo du. Egoera hori eta lan-baldintza txarrak direla eta, profesional askok uko egiten diote Erandioko osasun-zentroetan lan egiteari.

Osasun-talde profesionalak zailtasun logistikoei ere egin behar diete aurre, eta horrek larrialdietan azkar erantzutea zailtzen du; esate baterako, aparkatzeko lekua oso urria da Alzagan —sei leku baino ez daude 20 profesionalentzat—. Ez dago seinaleztapen egokirik osasun-zentroan, ezta profesionalentzat erreserbatutako aparkalekurik ere, eta, hortaz, arazoa larritu egiten da.

Ohar hauetan ere ematen da urritasun horien berri (hitzez hitz jasoak):

«Osasun-zentroan emandako zerbitzuaren harira, gero eta profesional gutxiago daude zentro horietan lanean, eta, beraz, zerbitzua eskasagoa da, batik bat administrazioan. Gainera, ordutegiak gero eta okerragoak dira».

«Pediatria gehiago behar dira gure txikiak artatzeko».

«Ikasketen dokumentu batzuk eskaneatu behar izan nituen, eta, beste udaletxe batzuetan, doan eskaneatzen dituzte. Komun publikoak ere urriak dira; jarri jarri dituzte, baina ez dute funtzionatzen».

«Osasun-zentroari dagokionez, gero eta okerragoa da egoera. Ez gaituztela zaintzen sentitzen dugu, eta gutaz ahaztuta daudela».

«Astrabudua auzoan zerbitzu asko falta dira; abandonatuta gaude. Kudeaketa oso txarra da».

«Osasun-zentroa oso txikia da».

«Laguntza-zerbitzua ezagutu nahi nuke».

«Mediku gehiago behar dira».

4. LAGUNKOITASUN-PLANA

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
AIRE ZABALEKO ESPAZIOAK ETA ERAIKINAK	Parkeak eta berdeguneak - Gune nabarmenak: Goikoa, Txurruka pasealekua, Boulevarda eta Akarlanda. - Martxan dauden ekimenak: bankuak, iturriak, komun publikoak eta eremu estaliak dituen bidegorria. - Garapen-potentziala zenbait lekutan, hala nola Asuan eta hiru gurutzeen inguruan. Kaleak eta espaloiak - Espaloi batzuen altuera jaitsi egin da, irisgarritasuna hobetzeko. - Esparru batzuk oinezkoentzat prestatu dira, mugikortasun-plan baten bidez. - Metroari esker, inguruko udalerriekiko hurbiltasuna eta komunikazio ona. Segurtasuna - Puntu beltzei buruzko alde zuzeneko azterlan bat dago. - Kale-edanaren arazoari heltzeko eta bide-	Parkeak eta berdeguneak - Berdegunerik eza zenbait lekutan (Altzagan eta Astrabuduan). - Hiri-altzarien narriadura: bankuak, erretako paperontziak eta egoera txarrean dauden iturriak. - Komun publiko eta haurren garapen motorrerako ekipamendu (haur-parke) gutxi. - Josu Murueta plaza futboleko jokatzeko erabiltzen da, ez baitago horretarako beste lekurik. - Ez dago parke edo berdegune berriak egiteko lekurik. - Tirolinaren parkean zulo bat dago. Haurrak putzuan sartzen dira. - Astrabuduan parke estali bat baino ez dago (Mendiguren plazan), eta itoginak ditu. - Zenbait lekutan —Etxegorri kalea, Josu Murueta plaza eta abar— zuhaitzak inausi eta zaindu gabe daude. - Gizalegerik eza. Hiri-altzariak hausten dituzte. Kaleak eta espaloiak - Espaloi estuak, gaizki zolatuak, baldosa solteak eta putzu ugari dituztenak. - Erandioko anbulatoriora sartzeko kalean (Desanexio kalea, Benjamin anaiak plaza eta Txorierrri kalea), jende asko erori da, espaloiak ez daudelako egokituta.	Parkeak eta berdeguneak - Hondatutako altzariak berritzeaz gain, banku eta komun publikoak gehiago jartzea. - Txakurrentzako parkeak eta haurrentzako eremu seguruak diseinatzea, eta horretarako ordutegiak ezartzea, erabilera-gatazkak saihesteko. Kaleak eta espaloiak - Indarrean dagoen irisgarritasun-plana gauzatzea. - Udaltzaingoak esku hartzea, aparkamendua eta terrazen erabilera okerrak direnean. - Ezabatuta dauden oinezkoen pasabideak margotzea, Apnabirekin lankidetzan. Segurtasuna - Polizia berrantolatzea: patruilak oinez eta bizikletaz sartzeko auzoetan, hurbiltasuna indartzeko. - Asteburuetan zaintza areagotzea kale-edanetan eta Sonoraren inguruan, eta diskotekako edukiera zaintzea. Plazak - Plazen berrikuntza sustatzea eta horretarako aurrekontua egitea: lorategiak,

	segurtasuna hobetzeko proiektuak ari dira garatzen. • Abiadura-mugak txikitzeko proposamena (30 km/h) dago, segurtasun-sentsazioa areagotzeko. Auzoak eta alde zaharra • Auzokideen eta merkatarien arteko harreman positiboa. • Zenbait baliabide —hala nola anezka— eta udal-zerbitzu —esaterako, HAZ— irisgarriak dira.	• Astrabuduan, metrora doan pasealekua oso arriskutsua da, espaloia oso estua baita. • Bilboko Kontsulatuaren kalea (Astrabuduan jende gehien dabilen kaleetako bat) da estuenetakoa. • Egoera txarrean dauden beste kale eta gunek batzuk: udaletxe aurreko plaza, Antonio Trueba kalea, Obieta kalea, Txorierri kalea, Obieta kalea... • Josu Murueta plazako garaje komunitarioaren sarrerako metalezko sareta egoera txarrean dago, eta jende asko erortzea eragin du. Egin diren konponketak ez dira nahikoak izan. • Zenbait lekutan —Lidl, Ibarrondo...—, txarto aparkatutako autoek bidea oztopatzen dute. • Kale ilunak eta segurtasunik gabeak, hala nola Erandioko sarrera eta Madalena errepidea. • Estolderia egoera txarrean eta mantentze-lan gutxirekin. • Euria egiten duenean, putzuak sortzen dira zenbait tokitan; adibidez, San Lorenzo tabernan, Altzagako elizaren espaloian. • Tabernak dituzten kaleak gutxi garbitzen dira; besteak beste, Trabudu kalea. • Oro har garbitasunik eza udalerri osoan. Txakurren jabeen eta hiriko altzariak eta bainu publikoak zaintzen ez dituztenen gizabiderik eza da aipatzekoa. Segurtasuna • Argiztapen eskasa dago funtsezko zenbait lekutan: udaletxeko plazan, Axpeko erriberan,	itzalguneak, iturriak eta eserleku egokiak jartzea. Auzoak • Baliabideak hobeto banatzea: auzo zahartuetan azpiegiturak modernizatzea. Eraikin publikoak • Josu Murueta entzunaretoko azpiegiturak eguneratzea. • Astrabuduan metrora sartzeko udal-igogailuaren funtzionamendua ziurtatzea. • Irisgarritasuna bermatzea: eraikinetan arazoak konpontzea, besteak beste Altzagako osasun-zentroan. Beste iruzkin batzuk • Herritarren kontzientziazioa bultzatzea: birziklatzeari eta jasangarritasunari buruzko kanpainak garatzea.
--	--	--	---

		Leioarako jaitsieran, Benjamin anaiak plazan, Jose Luis Golloaga errepidean eta abar. • Desanexio kalean, kale-argi berriek gehiago argitzen dute etxeen barrualdea kalea baino. • Gune arriskutsuak eta gaizki diseinatuak: Tartanga kalea, itsasadarreko bidegurutzea, eta udalerriko sarrera/irteera. • Polizia gutxi dago, eta herritarrekiko hurbiltasun-eza dutelako pertzepzioa dago. • Lapurretak trasteleku, etxe eta saltokietan (Eroski). • Kale-edanak Sonora diskotekatik hurbil, eta horrekin lotutako arazoak (zarata, zikinkeria, eta alkohol- eta droga-kontsumoa). Plazak • Ekipamendu gutxiko eremuak (Europa plaza) eta jende asko ibiltzen den lekuetan banku gutxi dutenak (Aldaieta, metrorako bidea Astrabuduan, txakurrentzako parkea, Alzagatik Astrabudurako errepidea, Arriagarako igoera, Ategorrirako igoera, Jado kalea, Urbietako kalea, Tartanga kalea...). Orobat, hondatuta dauden banku asko konpondu gabe daude. • Iturri gutxi daude udalerriko osoan. Auzoak eta alde zaharra • Komunikazio eskasa auzoen artean, batez ere Enekurin eta Arriagan. • Zaharkitutako azpiegiturak dituzten auzo zahartuak (Alzaga, Lutzana, Ategorri...). • Hirigunea ez dago kohesionatuta.	
--	--	---	--

		Eraikin publikoak • Azpiegitura zaharrak eta modernizatu gabeak (Musika Eskola, Erandioko metroa eta abar). • Irisgarritasun-arazoak zenbait tokitan; esaterako osasun-zentroan, udaltzaingoan edo Josu Murueta kultura-zentroan (ez dago beheko solairura jaisteko eskudelik). Beste arazo batzuk • Espaloietan aparkatzea arautu gabe dago. • Aparkatzeko arazoak eta trafikoaren kudeaketa txarra udalerrri osoan. • Birziklatzeari buruzko kontzientziazioa ez da nahikoa. • Astrabuduan, Atzebeko kalean (oinezkoen kalean) dauden bankuak tabernetan dagoen jendeak erabiltzen ditu. • Arkupeak tabernetako terrazek okupatzen dituzte. Ez dira ordenantzak betetzen. • Astrabuduan, metrora sartzeko igogailua, udalaren eskumenekoa, hondatuta egoten da askotan.	
--	--	---	--

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
GARRAIOA	Bide-azpiegitura - Hirigunea gidatzeko segurutzat jotzen da. - Espaloi zabalak eta bankuak daude, eta oinezkoen mugikortasuna errazten dute. Garraio publikoa - Autobus-geralekuak ondo banatuta daude, eta babestuta. - Bizkaibusen zerbitzua irisgarria da, eta udalaren hiri-garraioaren prezioa arrazoizkoa da. - Bizikletak doan erabiltzeko sistemak —lehen 20 minutuak doakoak dira— mugikortasun jasangarria sustatzen du. - Garraio publikoaren eskaintza zabala.	Gidatzea eta bide-segurtasuna - Seinaleztapen-arazoak zenbait lekutan. Ez dago seinalerik, eta, egon arren, nahastea eragiten dute, hala nola Astrabudurako sarreran eta Urdaneta eta Altzaga kaleetan - Abiadura-mugak gainditu egiten dira landa-bideetan eta eremu jakin batzuetan; esaterako, Astrabuduko ingurabidean eta unibertsitatearen jaitsieran. - Ez zaie kasurik egiten Stop seinaleei, eta ziurgabetasun-egoerak sortzen dira bidegurutzeetan. Puntu gatazkatsuak - Arrontegitik eta Astrabudutik itsasadarrera jaisten den bidea - Lutxanako bidegurutzea eta Cables y Alambres enpresaren ondoko ontziraletatik hurbileko eremuak. - Abiadura moteltzeko konkorrak batzuk gaizki jarrita daude, eta arriskua areagotzen dute ibilgailuentzat zein oinezkoentzat. - Bizikletak eta patineteak espaloietan ibiltzen dira, eta, beraz, arriskua sortzen da oinezkoentzat. Garraio publikoa - Hiri-zerbitzuak ez du igandeetan jarduten, eta, larunbatetan ordutegi mugatua du. - Udal-autobusa ez da guztiz irisgarria. - Hiri-garraioaren ibilbideak berraztertu behar dira, estaldura hobetzeko.	Gidatzea eta bide-segurtasuna - Seinaleak hobetzea, eta Astrabuduko eta Urdaneta kaleko puntu kritikoak eta gaizki diseinatutako zebra-bideak berrikustea. - Landa-bideetan eta hiri-eremuetan neurri fisikoak eta arauak ezartzea, abiadura orokorra moteltzeko. - Mugikortasun-planeari aurreikusitako neurriak ezartzea, Alzagako eta Astrabuduko bidegorrian. Garraio publikoa - Erandio Busaren ordutegiak zabaltzea, batez ere igande eta asteburuetan. - Zirkuituak berriz diseinatzea, urrun dauden auzoetan estaldura handitzeko. - Konektagarritasuna hobetzea: garraio publikoa indartzea zailtasunak dituzten auzoetan, hala nola Enekurin eta Arriagan. - Metro Bilbaori proposatzea Erandioko geralekuak berritzeko eta horien izenak aldatzeko (Altzaga eta Astrabudua). Oinezkoen mugikortasuna - Hautsitako baldosak konpontzea, zebra-bideak berriz margotzea eta oztupoak kentzea; adibidez, gaizki jarritako edukiontziak. - Udalerriko funtsezko guneetan semaforoak jartzea.

		• Gasolinoak kendu dute. Oinezkoak • Istripu-arriskua dago edukiontzi batzuk ez daudelako ondo kokatuta, eta ikuspenera zailtzen dutelako zebra-bideetan; adibidez, Txinbo kalean. • Azpiegitura hondatuta dago —hautsitako baldosak eta pintura ezabatuta duten zebra-bideak—; esaterako, Obieta kalean. • Semaforo gutxi dago udalerrian. Aparkalekuak • Aparkaleku-plazen urritasuna: 1.000 ibilgailuk baino gehiagok ez dute aparkatzeko tokirik. • Zenbait aparkaleku hartuta daude, zenbait jardueraren ondorioz —adibidez, azoka txikia— edo Astrabudutik kanpoko jendeak erabiltzen dituelako. • Lurzoru erabilgarriak aurkitzeko arazoak daude; kutsadura eta lurzoru hutsen gabezia direla eta. • Egungo aparkalekuak desagertu egingo dira, obrak direla eta; adibidez, bidegorria egiteko obren ondorioz. Mugikortasun jasangarria • Arazoak bizikletekin: zaila da giltzarrapoa, aplikazioa eta ordaintzeko sistema erabiltzea. • Ez dago ez zirkuitu zehatzik, ez zirkulazioari buruzko araudi argirik; adibidez, espaloien ordez bazterbideak erabiltzera behartzen duenik.	Aparkalekuak • Lur azpiko aparkalekuak sortzea, Franco enpresaren lurretan adibidez, eta San Antonio kalean itxitako lantegiak berriz aprobetxatzea. • Lehenetasun-sistemak ezartzea tokiko egoiliarrentzat, Astrabuduan eta antzeko arazoa duten tokietan. • TAO sistema ezar ote daitekeen aztertzea eta arazoari hiri antolamenduko plan orokorrean (HAPOan) heltzea. Mugikortasun jasangarria • Bizikleta publikoen sisteman aplikazioen eta giltzarrapoen erabilera erraztea, eta horiek erabiltzeko lantegiak eskaintzea. • Bizikleta- eta patinete-erabiltzaileen eta oinezkoen arteko bizikidetzarako araudia sortzea; besteak beste, kaskoaren eta txaleko islatzailearen erabilera hartu behar du barne. • Garraio publikoa eta bizikletaren erabilera sustatzea, hezkuntza-kanpainen bidez eta onura ekonomikoak emanez. • Foru Aldundiari eskatzea metroaren eta autobus publikoen ordutegiak luzatzeko —hain zuzen, goizago irekitzeko eskatu behar zaio—, batez ere lan-jarduera handiko eremuetan, garraio publikoaren erabilera sustatzeko.
--	--	--	--

		• Istripuak eta gatazkak oinezkoekin eta ibilgailuekin. • Norberaren autoarekiko mendekotasun handia (1,7 ibilgailu dago etxebizitza bakoitzeko); horrek eragotzi egiten du aukera jasangarrietarako trantsizioa.	
--	--	--	--

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
ETXEBIZITZA	Lehendik dauden etxebizitzak • Etxebizitza berriak ondo diseinatuta eta egungo beharretara egokituta daude. • Garapen-planak daude; esate baterako, Tartanga Berdea (480 etxebizitza) eta El Cable (336 etxebizitza); guztira 2.000 etxebizitza berri daude aurreikusita. • Altzaga etxebizitza-eskaintza eta -eskari oneko gunea da, garraio publikoaren irisgarritasunari esker. Araudia eta egokitzapena • Eraikuntza-estandarrak hobetu egin dira: ate zabalagoak (70 cm), aurreko hamarkadetan jarritakoekin alderatuta. Hirigintza gizarte-ikuspegiarekin • Hirigintzan genero-ikuspegia oinarri hartuta aztertzen ari dira proposamen batzuk, eta, horren arabera, premia gehiagori erantzuten dieten	Etxebizitza-eskaintza eta -eskaria • Ez dago eskaintza eskuragarririk: alokairu-prezio altuak daude, hileko 700 € ingurukoak, eta horrek galarazi egiten du gazteek eta errenta baxuak dituzten pertsonen etxebizitza eskuratzea — Erandioko batez besteko errenta 18.000 €-koa da—. • Hutsik dauden etxebizitzak: etxebizitza asko —500 inguru, kalkuluen arabera— ez daude merkatuan. • Putre-funtsak: kanpoko inbertitzaileek prezio altuko etxebizitzak erosteko arriskua. Horrek bertako biztanleak lekualdatuko lituzke. Etxebizitzen baldintzak • Etxebizitza zaharrak (30 urtetik gorakoak) ez daude egokituta eta ez dira irisgarriak. • Arkitektura-oztopoak dituzten eraikinak daude (igogailurik gabe, egoera txarrean dauden eskailerekin, argiztapenik gabe...), mugikortasun urriko pertsonen etxetik irtetea galarazten dietenak; esaterako, Obieta, Urdaneta, Jado eta Ibarra kaleetan. • Lurzoru kutsatuak daude, higiezinaren proiektuak garestitzen dituztenak. Zahar-etxeak eta etxebizitza komunitarioak • Zahar-etxe publiko gutxi dago, eta daudenak gaizki kokatuak, hirigunetik urrun.	Azterketa eta plangintza • Etxebizitzari buruzko azterketa egitea: egoera, ezaugarriak, etxebizitza hutsen kopurua eta egokitzeko beharrak. • Plan Orokorra eguneratzea. 2017tik geldirik dagoen zirriborroa martxan jartzea etaosatzea, genero-ikuspegia duten hirigintza-proposamenak barne hartuta. • Lehenatasuneko eremuak zehaztea. Bizitegi-proiektuetarako eta etxebizitza komunitarioko proiektuetarako eremu egokiak identifikatzea. Irisgarritasuna hobetzea • Eraikin zaharrak egokitzea, igogailuak instalatzeko programen bidez, eta zero kota lortzea, bereziki Altzagan eta beste auzo batzuetan. Etxebizitza komunitarioak • Esparru komunak dituzten apartamentu txikiak sustatzea adinekoentzat hiriguneetan, nahi gabeko bakardadeari aurre egiteko aukera izan dezaten. • Bizikidetzarako aukerak: belaunaldien arteko etxebizitza-trukea eta etxebizitza handien alokairua arautzea, besteak beste, adinekoen eskura esparru egokituagoak jartzeko. Alokairu eskuragarria sustatzea • Etxebizitza hutsak merkatura atera daitezen sustatzea: etxebizitza hutsen erabilera

	espazioak diseinatu behar dira. • Zahar-etxe pribatuak oso garestiak dira, eta eskaintza mugatua dute. Araudia eta plangintza • Egungo araudia zaharkituta dago, eta ez du onartzen zenbait egokitze-lan egitea; adibidez, lonjak etxebizitza bihurtzea. • Plan Orokorra eguneratu gabe dago. 2017an hasitako zirriborroa geldirik dago. Irigarritasuna eta laguntzak • Etxebizitzak egokitzeko kostuak handiak dira, pentsio txikiak dituzten adinekoentzat ordainezinak. • Ez dago udal-laguntza espezifikorik; Eusko Jaurlaritzaren laguntzak soilik eska daitezke. Egiturazko arazoak • Egungo beharretara gaizki egokitutako eraikinak daude, 80ko hamarkadan diseinatuak, nahi gabeko bakardadea edo bizikidetza-modu berriak kontuan hartu gabe. • Etxebizitzen diseinuari buruzko araudi zorrotza —adibidez, bi logela baino ez ditu onartzen—, egungo familia-ereduen aniztasuna islatzen ez duena.	arautzea, pizgarri fiskalen edo zehapenen bidez. • Bertakoek etxebizitza eskura dezaten laguntzea, putre-funtsen eta kanpoko beste inbertitzaile batzuen aurrean. Araudia modernizatzea • Araudia egokitzea lonjak etxebizitza bihurtzea errazteko eta gutxiegi erabilitako espazioak aprobetxatzeko, betiere uholde-arriskua kontuan hartuta. • Etxebizitzen askotariko tamainak eta ezaugarriak onartzea, herritarren beharrak aintzat hartuta. Bizimodu berriak sustatzea • Etxebizitzak berritzeari eta egokitzeari lehentasuna ematea, berriak eraiki beharrean. • Belaunaldien arteko etxebizitza-ereduak ezagutzea. Espazio berean familia, gazte eta adinekoentzako etxebizitzak uztartzen dituzten eraikinak diseinatzea.
--	--	---

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
GIZARTE ETA KOMUNITATE EGITURA	• Familia-harremanak onak dira oro har, hurbiltasun fisiko eta emozionalekoak. • Auzo- eta zaintza-sareak daude, batez ere elkarteetan. • Elkartasun komunitarioa, gizarte-arazo handien aurrean. • Auzo-sentimendu handia, Erandion eta Astrabuduan, batik bat. • Tokiko merkatu irisgarria, eta produktu-aukera zabala eskaintzen duena. • Zenbait saltokik «antena sozial» gisa funtzionatzen dute eta adinekoen arazoak hautematen dituzte. • Ekimen solidarioak izan dira COVID-19aren pandemian zehar; besteak beste, erosketak eta sendagaiak etxetik etxe banatzea. • Taberna eta jatetxe ugari daude, batzuk irisgarritasun-beharretara egokituak eta etxetik etxeko zerbitzuarekin. • Tabernak sozializazio-gune garrantzitsuak dira, batez ere adinekoentzat.	• Adinekoen bakardadea areagotu egin da, eta arreta komunitarioa ez da nahikoa. • Auzokideen arteko harremanak eta elkarrekiko ezagutza galtzen ari dira; ez dira aurreko hamarkadetan bezain sendoak • Historikoki, lehia dago zenbait auzoren artean, eta horrek auzo horietako elkartearen arteko lankidetzaz zailtzen du. • Desberdintasuna dago auzoen artean (Altzaga eta Astrabudua). • Tokiko merkataritzaren gainbehera sumatzen da, saltoki handien eta online erosketen eraginaren ondorioz. • Negozio historikoak itxi dira belaunaldi-erreborik ez dagoelako, eta lokal huts ugari daude. • Zailtasun ekonomikoak daude, saltokiak irisgarritasun-araudietara egokitzeko. • Ohitura sozialetan izandako aldaketek taberna eta jatetxeetako bezeroen kopurua murriztu dute. • Tabernak gune jakin batzuetan bereziki kontzentratuta daude; horren ondorioz, arreta-maila txikiagoa dago beste eremu batzuetan. • Elkarrekin batek baino gehiagok jarduerak berak eskaintzen dituzte, eta auzo guztiek ez dute eskaintza bera. • Udalerrian dauden jardueren buruzko informazioa ez da behar bezala zabaltzen.	• Bakardadeari heltzeko programak garatzea; adibidez, laguntza-sareak edo antolatutako bisitak adinekoentzat. • Belaunaldien arteko jarduerak sustatzea, auzokideen arteko kontaktua eta elkar zaintzeko harremanak indartzeko. • Saltokiak berritzeko eta irisgarri egiteko pizgarri fiskalak edo laguntzak ezartzea. • Tokiko merkataritzaren garrantziari buruzko kontzientziazio-kanpainak sustatzea. • Etxetik etxeko erosketa-zerbitzuak indartzea, eta adinekoek ingurunean sozializatzen jarrai dezaketela bermatzea. • Elkarteetan jantoki komunitarioak bultzatzea, elikadura osasungarria eta sozializazioa sustatzeko. • Sukaldaritza osasungarriko lantegiak sustatzea, taberna eta elkarteekin elkarlanean, menu osasungarrien bidez. • Jardueren buruzko informazioa kanal bakarrean zentralizatzea, herritar guztien esku egon dadin. • Elkartearen jardueren eskaintzan dagoen bikoiztasuna txikitzea eta auzoen arteko lankidetzaz bultzatzea. • Eskuragarri dauden aisia-, kultura- eta kirol-jarduerak gehiago zabaltzeko mekanismoak ezartzea.

	• Elkarateek askotariko aisialdi-, kultura- eta kirol-jarduerak antolatzen dituzte. • Parte-hartze handia dago jardueretan, eta taldeak sortzen dira antzeko zaletasunak dituztenen artean (eta horrek laguntza-sareak eratzea eragiten du). • Elkarate-sarea funtsezko euskarria da Erandion aisialdia eta kirola garatzeko.	• Ez dago elkarteen eta kolektiboen kudeaketan eta zuzendaritzan parte hartzeko konpromisorik. • Belaunaldi-erleborik eza. Erretiratu berrien artean ez dago elkarateetan aritzeko gogorik. • Adinekoentzako gizarte-guneak estigmatizatuta daude.	• Partaidetzaren kultura handitzea, sentsibilizazioaren eta kontzientziazioaren bidez.
--	---	--	--

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
ERRESPETUA ETA INKLUSIOA	- Oro har, ez dago adineko pertsonetikiko jarrera iraingarririk. - Auzo-sentimendu handia dago, eta horrek laguntza-sare komunitarioak sortzea eragin dezake. - Udalak administrazio irekia eta irisgarria izan nahi du, eta hurbileko jarrera. - Adinekoentzako jarduerak eskaintza zabala dago, baina elkarteek zuzentzen dute nagusiki. - Adineko batzuek aktiboki parte hartzen dute udalerriko ekitaldietan; ekarpen handia egiten diete hainbat ekimeni —San Silvestre, Elbilbidea eta abar—. - Udalerriko adineko emakumeei buruzko azterlan espezifikoak egin dira, haien kezkak eta beharrak ezagutzeko. - Zenbait zerbitzu —Etxez etxeko Laguntza Zerbitzua (ELZ)— eta programa —Erandio Gure Nagusiekin— daude, adinekoen bizikaltasuna hobetzea helburu dutenak.	- Adineko askok diskriminazioa sentitzen dute, zuzenean edo zeharka, eta, erabakiak hartzerakoan beraiekiko begirunerik ez dagoela sumatzen dute. - Eskura dauden baliabideak ez dira beti iristen behar dituztenengana, eta horrek frustrazioa sortzen du kolektiboan. - Desberdintasuna dago auzoen artean zerbitzuei eta irisgarritasunari dagokienez, eta horrek bazterketa eragin dezake. - Ez dago belaunaldien arteko harremanak lantzeko etengabeko ekimenik, noizean behingo proiektuak baino ez. - Familiatan, kanpoko pertsonen esku geratzen dira zaintzak; egoera prekarioan dauden emakume migratzaileak dira askotan. - Kultura-ezjakintasunak eta aurreiritziek jarrera negatiboak sortzen dituzte zenbait kolektiborekiko, hala nola migratzaileekiko. - Udal-jardueretan parte hartzen duten adinekoen kopurua bestelakoa da: pertsona aktibo gutxi dago, eta pertsonak ez dute parte hartzen, interes-faltagatik edo hautemandako oztopoengatik. - Adineko emakumeek, jasotako hezkuntza dela eta, ez dute beren sentimenduak edo beharrak argi adierazteko joerarik.	Adinekoen parte-hartzea eta haiekiko errespetua - Kontseilu sektorial bat edo zinegotzigo espezifiko bat sortzea, kolektiboaren beharrei heltzeko. - Mentoretza- eta laguntza-programa erregularrak ezartzea, erabakiak hartzean adinekoak aintzat hartzen direla bermatzeko. - Administrazio-zerbitzuetan burokrazia murriztea, haien erabilera errazteko. Belaunaldien arteko harremanak eta memoria historikoa - Belaunaldien artean jarduera erregular gehiago sustatzea; esate baterako, memoria historikoarekin lotutako lantegiak, hitzaldiak edo eskola-proiektuak. - Ikus-entzunezko materialak edo film laburrak ekoiztea, Erandioko adinekoen historia eta ondarea dokumentatzeko eta sustatzeko. Gizarteratzea eta kultura - Zaintzaile migratzaileentzako gune bat bermatzea adinekoen elkartearen lokaletan, haien integrazioa errazte aldera. - Kultura-ezagutza eta enpatia sustatzea, ikastetxeetan eta komunitate-jardueretan hitzaldiak eta lantegiak eginez. - Gune publikoetan errespetua eta bizikidetzat bultzatzea, sentsibilizazio-kanpainen bidez eta zerbitzuak hobetuz.

	• Belaunaldien arteko ekimenak egin dira — abesbatzak eta kultura-elkartruckerako lantegiak, esaterako—, gizarte-inklusioa sustatzen dutenak. • Pertsona batzuek positiboki baloratzen dituzte belaunaldien arteko jarduerak eta parte-hartzea sustatzeko jarduerak; adibidez, Alzagako eta Astrabuduko erretiratuen elkarteetan egiten direnak. • Kirol-eremuan, belaunaldien arteko elkarrekintza eta adinekoen inklusioa sustatzen dira.	• Adinean edo jatorrian oinarritutako gizarte-bereizketa erronka bat da oraindik ere, batik bat espazio publikoetan eta komunitate-jardueretan.	Zerbitzuak eta baliabideak • ELZko eta beste laguntza-programa batzuetako ordutegia luzatzea. • Beste udalerri batzuetan (adibidez, Eibarren) dauden antzeko laguntza-bulegoak ezartzea, administrazio-izapideak edo eguneroko kudeaketak egiten laguntzeko. • Elkarrekin koordinazioa hobetzea, jardueren eskaintza dibertsifikatzeko eta jende gehiagorengana iristeko. Migratzaileen integrazioa • Harrera-plan bat garatzea, mentoretza komunitarioak eta eskubideei zein tokiko baliabideei buruzko lantegiak barne hartuko dituenak. • Migratzaileek udalerriko jardueretan eta elkarteetan parte-hartze aktiboa izan dezaten sustatzea.
--	---	---	---

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
HERRITARREN PARTAIDETZA ETA ENPLEGUA	Ikusgarritasuna eta erakundeen babesa • Elkarrekin publikoak kultura-agendaren bidez sustatzen dira, eta, horri esker, beren jarduerak ezagutzera ematen dituzte. • Udalaren barruan, elkarrekin laguntza administratiboa ematen dieten figurak daude, elkarrekin kudeatzen laguntzen dutenak. Kontseilu sektorial aktiboak • Berdintasunaren, kirolen eta beste arlo batzuen kontseilu sektorial aktiboek elkarrekin arteko interakzioa sustatzen dute, eta elkarlaneko jarduerak bultzatzen; hau da, parte-hartzea sustatzen dute. • Emakumeen solasaldiak eta beste dinamizazio-jardura batzuk, berdintasunaren eta gizarte-inklusioren alde egiten dutenak. Elkarrekin dirulaguntzak eta babesa • Hainbat dirulaguntza-deialdi daude (baina zenbateko ekonomiko txikiak), eta	Zailtasun teknologiko eta burokratikoak • Administrazio elektronikoak oztopoak ditu pertsona askorentzat, bereziki adinekoentzat, teknologia erabiltzeko eta prozesu teknikoak ulertzeko arazoak baitituzte. • Adinekoek beren parte-hartzea mugatzen duten trabei eta zailtasunei aurre egin behar diete, batez ere administrazio-zerbitzuen burokratizazioaren ondorioz. • Gehiegizko burokraziak eta egokitu gabeko inprimakiek frustrazioa sorrarazi eta akatsak eragiten dituzte dirulaguntzen eskabideetan. • Dirulaguntzak behar bezala kudeatzeko, marketinean, publizitatean eta kontabilitatean «teknikari» izan beharrik zenbait elkarrekin parte-hartzea mugatzen du. Gizarte-errealitatearekiko egokitzapenik eza • Inprimakiak ez daude elkarrekin errealitatearekin egokituta; izan ere, elkarrekin ez dago beti finantza-estimazioak eta beste izapide batzuk kudeatzen espezializatutako langilerik. • Jarduerak deskribatzea gogaikarria izaten da, eta ez oso praktikoa, eta horrek zaildu egiten du proposamenak eskuratzea eta ulertzea.	Administrazio elektronikoak prestakuntza eta sarbidea hobetzea • Izapide administratiboak eta dirulaguntzak kudeatzeko buruzko lantegi eta informazio-saio gehiago antolatzea, ikuspegi praktikoa batekin, eta adin eta trebetasun teknologikoko maila guztietarako irisgarriak. • HAZtik laguntza eskaintzea. Parte-hartze aktiboa sustatzea • Kontzientziazio-kanpainak eta topaguneak sortzea, parte-hartzea eta borondatezko lana sustatzeko, bereziki erretiratuentzat, balio handiko ekarpenak egin baititzaizkete. • «Elkarrekin azoka» bat edo antzeko ekitaldiak garatzea, elkarrekin ikusgarritasuna handitzeko eta borondatezko lana sustatzeko. Baliabideak optimizatzea eta elkarrekin kudeatzea • Gehiegizko burokrazia berrikustea eta prozesu arinagoak garatzea, eta elkarrekin eta Udalaren artean harreman hobea ezartzea, baliabideak kudeatzeko. • Online sareak eta plataformak sortzen laguntzea, elkarrekin aukera izan dezaten konektatu eta elkarlanean aritzeko, izapide fisikoekiko mendekotasun txikiagoarekin.

	prestakuntza-programak antolatzen dira, laguntza horiek lortzen laguntze aldera. • Zenbait ekimen sustatzen dira, familia-negozioen jarraitutasuna sustatzeko; Bizkaiko Foru Aldundiak bultzatutako NegoziOn programa da horietako bat. Boluntariotza-aukerak • Borondatezko lana eskaintzen da jarduerak antolatzen dituzten elkarerik gehienetan, eta horrek konpromiso sozial sendoa sor dezake.	Herritarren parte-hartze mugatua • Elkarte asko dauden arren, denak ez daude ikusgai, eta ez dute inplikazio aktiborik udal-bizitzan. • Zenbait pertsonak jardueretan parte hartzeko interesa agertzen badute ere, herritarrek ez dute, oro har, parte-hartze aktiborik. • Asoziazionismoa desorekatuta dago; izan ere, pertsona batzuk oso inplikatura daude, baina beste askok —batik bat erretiratuen artean— ez dute boluntariotza-jardueretan parte hartzeko gogorik. Lan-eskaintzaren eta eskariaren arteko desoreka • Enplegu-programak badaude ere, ez diete behar bezala heltzen komunitatearen premiei; esaterako, adineko emakumeentzako edo kualifikazio txikiko pertsonentzako lanari. • Lan batzuk estigmatizatuta daude, eta horrek banaketa soziala sor dezake tokiko biztanleen eta egoiliar berrien artean, batzuek eta besteek dituzten lanak kontuan hartuta.	Enplegu-programak tokiko beharretara egokitzea • Lan komunitariorako aukerak sortzea, udalerriko beharretara hobeto egokitzen direnak; esate baterako, aipatutako jantoki komunitarioa, adinekoentzat edo zaurgarritasun-egoeran dauden pertsonentzat. Pentsioen eta zaintzen prekarietateari erantzutea • Pentsio txikiak dituzten pertsonen laguntzeko programa gehiago garatzea —adibidez, eskuragarri dauden laguntza eta baliabideei buruzko informazioa—, eta adinekoen eskubideei buruzko kontzientziazio-kanpaina gehiago sustatzea. Eskura dauden baliabideen gida berriro zabaltzea. • Jantoki komunitarioen eta beste gizarte-proiektu batzuen bideragarritasuna ebaluatzea edo laguntza-zerbitzua gehiago zabaltzea, pertsona zaurgarriek enplegu duina lortu, nahi gabeko bakardade-egoerak saihestu eta haien bizi-kalitatea hobeto dezaten.
--	--	--	---

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
KOMUNIKAZIOA ETA INFORMAZIOA	Komunikabideen aniztasuna - Hainbat kanal erabiltzen dira (WhatsApp, sare sozialak, pantailak, kartelak, web-orrialdea...), informazioa biztanleria-talde guztiei helarazteko. - WhatsApp tresna eraginkorra da, eta belaunaldi guztiek erabiltzen dute. Komunikazio zuzena eta azkarra ahalbidetzen du, batez ere elkarteei. - Pantaila interaktiboak daude funtsezko zenbait lekutan, hala nola Merkatu Zaharrean; publikoa informatzeko aukera bisual bat dira, baina hobetzeko arloak dituzte oraindik. Sare sozialen erabilera - Udalak kontuak ditu Facebook eta Instagram sareetan, eta biztanleria-segmentu batek jarraitzen ditu; horri esker, publiko zabalago bati iristen zaio informazioa, baina ez bereziki adinekoei. - Udal-agendak aurkezpen ona du —jarduera interesgarriei buruzko informazioa ematen	Informazio gehiegi - Informazio gehiegi dago, eta horrek nahasmena sortzen du, eta mezu garrantzitsuak identifikatzeko zailtasuna, informazio bera hainbat kanalen bidez zabaltzen bada, nagusiki. - Batzuetan, jendeak ez daki zeinek antolatzen duen gauza bakoitza, eta desinformazioa eta mesfidantza sortzen dira. Zenbait kanpainaren emaitza eskasak - Udalak WhatsAppen bidez egindako kanpainak ez zuen arrakastarik izan, neurri batean telefono-zenbakiak eskatu zituelako; horrek mesfidantza sortu zuen. - Pantaila interaktibo guztiek ez dute behar bezala funtzionatzen: informazioa ez da azkar eguneratzen, eta pantaila batzuk hondatuta daude. Koordinazio- eta ulergarritasun-arazoak - Ez dago elkarteen arteko koordinaziorik: zenbait lekutan —adibidez, Altzagan—, jarduerak bikoiztu egiten dira, eta, ondorioz, eraginkortasuna txikitu eta egoiliarak nahastu. - Udalerriko elkarteen agendak eta jarduerak koordinatzeko zailtasunak daude, talde bakoitzak bere ekitaldiak antolatzen baititu, besteei jakinarazi gabe.	Informazioaren koordinazioa eta argitasuna hobetzea - Gehiegizko informazioa txikitzea, argitasuna lehenetsiz eta kanal askotan mezuak inolako beharrik gabe errepikatzea saihestuz. - Elkarteen eta Udalaren jardueren egutegi komunean lehentasun-irizpideak ezartzea, bikoiztasunak saihesteko eta ekitaldiak hobeto koordinatzeko. WhatsAppen erabilera optimizatzea - Udalak WhatsAppeko kanala duela zabaltzea. - Udalaren WhatsAppeko kanalaren erabilera zehaztea. Pantailak eta baliabide bisualak hobetzea - Gaur egun behar bezala funtzionatzen ez duten pantaila interaktiboak konpondu eta optimizatzea. Haien abiadura hobe daiteke, eta jende ugari ibiltzen den toki estrategikoetan jarri, herritarrek informazioa jasoko dutela bermatzeko. - Garestiak direla edo eraginkortasunik ez dutela uste bada, beste aukera digital batzuk aztertzea; besteak beste, erabilerraztasun handiagoko aplikazio mugikorrak. Komunikazio inprimatua suspertzea - Formatu fisikoa erabiltzen jarraitzea, teknologiarekin ohituta ez daudenentzat, baina formatua optimizatuta, eskuragarriagoa izan dadin.

	duten irudi deigarriekin—, baina hobetu egin daiteke. Informazio fisiko eta digitala • Kartelak eta paperezko elementu fisikoak eraginkorrak dira oraindik ere, bereziki elkarteetako eta atarietako beirateetan, sarbide digitalik ez duten pertsonek informatuta jarrai dezaten. WhatsApp zuzeneko kanal gisa • WhatsApp kanala, mugak baditu ere, informazioa erraz eta zuzenean zabaltzeko kanal baliagarritzat hartzen da. Batik bat, komunitaterik aktiboek uste dute hori, elkarteek esaterako. Elkarteen eta Udalaren arteko lankidetzak • Zenbait auzotan —esaterako, Astrabuduan—, elkarten eta Udalaren arteko lankidetzak arina da jarduerak zabaltzeari dagokionez, eta herritarren partaidetza errazten du horrek.	• Informazioarako sarbidea mugatua da eta ez dago baliabiderik Udalaren erantzun azkarrak lortzeko (adibidez, HAZrekin harremanetan jartzeko). Desadostasunak hedabide digitalen • Udalaren webgunea ez dago erabat eguneratuta, eta ez da erabiltzen erraza; hortaz, zaila da funtsezko informazioa eskuratzea. • Hileko buletinak eguneratze-arazoak ditu, irakurtzeko nekeza da eta irakurtzea zailtzen duen egitura du —alegia, euskara eta gaztelania espazio berean nahastuta daude—. Informazio asko dago oso leku txikian. Kritikak eta nahasmendua sare sozialetan • Sare sozialetan (Facebooken, esaterako), kritika suntsitzaileak nagusitzen direla hauteman da, eta horrek irudi negatiboa sor dezake Udalaren ekintzei buruz. • Arazoak daude zurrumurru eta desinformazioekin. Ahoz aho eta sareetan zehar ibiltzen dira, bereziki, eta informazio zehatzaren transmisioa eragozten dute.	• Hileko buletinaren irakurgarritasuna hobetzea, letra-tamaina handiagoarekin eta aurkezpen egituratuago batekin, irakurtzea erraza izan dadin. • Hileko buletinaren bertsio digital hobe egitea azter daiteke; esaterako, esteka bakoitzean klik egitean, webgune espezifikoetara jo lezake, web-orri orokorretara zuzendu beharrean. Udalaren webgunea indartzea • Webgunea etengabe eguneratzea, erabilerraztasuna eta nabigazioa hobetzeko, eta informazioa ondo antolatuta dagoela eta estekek zuzenean dagozkien jardueretara eramaten dutela ziurtatzea. • Maiz egiten diren galderen atal bat edo zuzenean harremanetan jartzeko modu bat ezartzea, zalantzak azkar argitzeko; horrek herritarrekiko interakzioa hobetuko luke. Desinformazioa murriztea • Gezurrei aurre egiteko estrategia bat garatzea, eduki egiaztatuak sortuz eta, zalantzak argitzeko, Udalarekiko zuzeneko komunikazioa sustatuz. Desinformazioaren aurka egiteko, datuak erabiltzea. • Sare sozialetan parte-hartze positiboa sustatzea, iruzkinak moderatuz eta mezu konstruktiboek lehentasuna emanez, herritarrekiko harremana hobetzeko.
--	---	--	--

ARLOA	ALDERDI POSITIBOAK	ALDERDI NEGATIBOAK	HOBETZEKO PROPOSAMENAK
GIZARTE ZERBITZUAK ETA OSASUNA	- Oro har, biztanleek ez dituzte gizarte-zerbitzuak erabiltzen, baina ez dute horiek erabiltzeko arazorik. - Gizarte-zerbitzuei buruzko pertzepzioa hobetu egin da, hurbilagoak eta eskuragarriagoak direla uste baita. - HAZk (Herritarrentzako Arreta Zerbitzuak) balorazio ona du. - Gizarte-zerbitzuei buruzko informazioa hobetu egin da; besteak beste, Itziar Barrutiak eta beste batzuek emandako informazio-hitzaldiei esker. - Osasun-zentroak harreman ona du erabiltzaileekin, eta horiek eroso sentitzen dira beren arazoen berri emateko orduan. - Udalak hainbat prebentzio-ekintza egiten ditu; adibidez, bektoreak kontrolatzeko, legionella prebenitzeko eta elikadura-higienea sustatzeko. - Osasunaren sustapenari dagokionez, ohitura	Ezjakintasuna eta estigmatizazioa - Arlo horretan hobekuntzak izan badira ere, gizarte-zerbitzuen pertzepzio negatiboa dago oraindik; izan ere, maila sozioekonomiko txikiko kolektiboei edo migratzaileei gehienbat laguntzen dieten sentazioa dago, eta horrek kolektibo horien estigmatizazioa sortzen du, eta zerbitzu sozialen baliagarritasunarekiko mesfidantza ere bai. - Herritarrek eta osasun-zentroko profesionalek ez dakite, oro har, zer baliabide dauden udalerrian. - Osasun-zentroko profesionalek gizarte-zerbitzuei buruzko informazioa emateko dituzten baliabideak ez dira nahikoak. - Askok ez dute laguntza-zerbitzuaren berri, eta zalantzan jartzen dute hura jasotzeko irizpidea. - Telelaguntza da zerbitzurik ezagunenetako bat, baina Etxez etxeko Laguntza Zerbitzua (ELZ) ez da hain ezaguna, eta uste da ez dela beti behar bezala erabiltzen. - Adinekoek, batez ere bakarrik bizi direnek, gizarte-zerbitzuak erabiltzeko oztopo handiei egin behar diete aurre: familiaren laguntzarik ezari, beren etxebizitzetako arkitektura-oztopoei, irakurtzeko eta idazteko zailtasun kulturalai...	Gizarte-zerbitzuak - Eskura dauden baliabideei buruzko informazioa eta agerikotasuna hobetzea; bestak beste, gida ulergarriagoak sortuz (kartel bisualak eta gidak osasun-zentroan). - Gizarte-zerbitzuen pertzepzio negatiboa aldatzea, gaur egun dauden estigmak hautsiko dituen sentibilizazio-kanpaina baten bidez. - Laguntza-ekintza agerikoagoak eta eskuragarriagoak ezartzea; esate baterako, hileko kafeak edo beste topaketa batzuk, gizarte-zerbitzuak herritarrei hurbiltzeko. Nahi gabeko bakardade-egoeran dauden pertsonei arreta emateko zerbitzuen sorrera sustatzea. - Laguntza-zerbitzua egokitzea, balorazio funtzional eta sozialen bidez, bereziki bakarrik dauden pertsonentzat. - Nahi gabeko bakardadean jarduten duten eragileak identifikatzea, parte-hartze sozialaren arloko informazioa zabal dezaten. Adinekoentzako gizarte-guneak - Gizarte-guneetako lokalak berritzea, haien egoera fisikoa hobetuz (aireztapena, klimatizazioa, irisgarritasuna). - Inguruan eskuragarri dauden beste lokal batzuk erabiltzeko aukera aztertzea, espazioen eskaintza hobetzeko. - Gizarte-guneen estigma haustea. Horretarako, erakargarriagoak eta irisgarriagoak izan behar dute erretiratuen

	osasungarriak, jarduera fisikoa eta abar bultzatzen dira zenbait erakunderekin elkarlanean; adibidez, kiroldegiaekin. • Erretiratuen elkarteek eta osasun-zentroek aktiboki jarduten dute adinekoen bizi-baldintzak hobetzeko: neguan etxea berotzeko gastua ordaindu ezin duten emakume asko gizarte-gunera joaten dira, bero gozoan egoteko eta kafe bat hartzeko, edo osasun-zentrora joaten dira arratsalde pasa. • Osasun-zentroak osasuna sustatzeko eta gaixotasunak prebenitzeko hitzaldi eta lantegi ugari antolatzen ditu; esate baterako, Paziente Aktiboa, Osasun Eskola eta erorikoak prebenitzeko lantegia, erretzeari uzteko taldeko terapiak eta haurra jaio aurreko hitzaldiak. • Zenbait saltokik — Sagarrondo eta Ángel harategia, besteak beste— etxera eramateko menuak eta otorduak egiten dituzte. Emakume batzuek janaria	• Askotan, osasun-zentrotik egiten diren etxez etxeko bisitetan, bakardade-kasuak eta gizarte-laguntzaren premia detektatzen dira. • Gizarte-zerbitzuek eskaintzen dituzten baliabide guztietan, eskaria handiagoa da eskaintza baino. • Osasun-zentroan dagoen asistentzia-karga handiaren eta gizarte-zerbitzuekiko koordinaziorik ezaren ondorioz, arretarik jaso gabe geratzen dira kasu asko. • Udaleko Osasun Sailak gaixotasunak prebenitzeko egiten dituen ekintzen berri ematen bada ere, zaila da zenbait gaixotasuni buruzko informazioa ematea, izua edo beldurra piztu gabe. Irisgarritasuna eta erabilgarritasuna • Gizarte-zerbitzuetan, itxarote-zerrenda luzeak egoten dira; esaterako, zaharren egoitzetan eta eguneko zentroetan. • Gizarte-gune gutxi dago, eta daudenek espazio-arazo larriak eta baldintza fisiko txarrak dituzte; adibidez, aireztapen-, irisgarritasun- eta klimatizazio-falta. • Laguntzen eta dirulaguntzen izapideekin lotutako burokraziak ikaratu egiten du jendea: pertsona askok prozesuak uzten dituzte, informazio-ezagatik edo betekizunak ez betetzeko beldurratik. • Familia batzuek, beren egoera sozioekonomikoa edo psikologikoa dela eta, ez dute etxean janaria prestatzen. Pertsona askoren elikadura ez dator bat haien behar energetikoekin.	belaunaldi berrientzat. Elkarte-sareak indartzea. Udalaren eskumeneko osasun-zerbitzuak • Udalerrian dauden osasun-zentroen arteko koordinazioa hobetzea eta langile-kopurua handitzea, saturazioa eta itxarote-zerrendak txikitzeak. • Osasun-zentroko langileentzako aparkaleku-plaza gehiago ipintzea. • Osasun-zentroko langileentzat dauden aparkaleku-plazak babestea: osasun-zentroko profesionalen autoentzako kartel ofizialak sortzea, osasun-zentroaren inguruan aparkaleku eskusiboaren seinaleak behar bezala kokatzea, herritarrek plaza horietan ez aparkatzeko sentsibilizazio-kanpainak egitea, herritarrentzako aparkaleku berriak sortzea... • Udaltzaingoarekiko harremana hobetzea, trafiko-isunen sistema arautuz (erreserbatutako plazen kontrol zehatza, osasun-arloko profesionalei isun gutxiago jartzea...). Osasunaren sustapena • Osasun-zentroak herritar guztientzat eta, batez ere, adinekoen gizarte-zentroentzat prebentziorako eta osasuna sustatzeko antolatzen dituen ekintzen —eroriko prebentzioa, lantegia...— agerikotasuna eta komunikazioa hobetzea. • Osasun komunitarioko sare bat ezartzea Erandion, hainbat gizarte-eragile inplikaturako dituen (Udala, elkarteak, Osakidetza eta
--	--	--	--

	prestatzen dute beren auzokideentzat. • Erizain komunitario batek osasun-diagnostiko bat egin du Erandioko osasun-zentroan. Gizarte-ekintzako eta kolektibo zaurgarriei laguntzeko zerbitzuak • Udalak inbertsio handia egiten du gizarte-ekintzan, batez ere larrialdi-zerbitzuetan; adibidez, etxegabetzeak saihesteko eta oinarrizko gastuetarako laguntzak emateko. • Adinekoentzat eta beste kolektibo zaurgarri batzuentzat ere laguntza-eskaintza handia dago; esaterako, alargun dauden edo baliabiderik ez duten emakumeentzat.	• Adin jakin bateko emakume askok dituzte premiarik handienak: etxea eta familia zaintzen lan egin duten alargunek, ez baitute kotizatu, eta orain oso pentsio txikia dute. Osasun-zerbitzuen egoera • Osasun-zentroen saturazioak eta itxaronaldi luzeek frustrazioa eragiten dute erabiltzaileengan. • Medikuen eta pazienteen arteko harremanak okerrera egin du, profesionalen lan-karga handitu egin delako. • Mediku eta bestelako osasun-profesional gutxi daude, eta, horren ondorioz, zerbitzuaren kalitateak txarrera egin du. • Lan-baldintza txarrak direla eta, profesional askok uko egiten diote Erandioko osasun-zentroetan lan egiteari. • Udalarekiko, Udaltzaingoarekiko eta beste zerbitzu batzuekiko harremana asko hobetu daiteke. • Osasuneko profesionalek ez dute autoa uzteko nahikoa leku —6 leku 20 profesionalentzat—, eta, gainera, herritarrek ez dituzte leku horiek errespetatzen. Hori oztopo handia da larrialdirik gertatuz gero. • Ez dago osasun-zentroko profesionalen autoentzako kartel ofizialik, eta osasun-zentroaren inguruko seinaleak gaizki jarrita daude. • Ez dago osasun-arloan lan egiten duten erakundeak eta pertsonak koordinatzen dituen osasun-sarerik.	abar), osasuna sustatzeko eta gaixotasunak prebenitzeko, modu integral eta ulergarriagoan. • Jantoki sozial edo solidario bat sortzea adinekoen eta beste pertsona zaurgarri batzuen osasuna eta ongizatea hobetzeko. Teknikoki, oso zaila izaten da jantoki komunitario bat sortzeko higie-ne eta osasun-baldintzak betetzea (energia-eskaera indibidualizatuak). Hori dela eta, jantoki komunitarioaren orde-zko aukerak aztertu behar dira: Sagarrondoarekin menuak hitzartzea, pertsona bakoitzak bere tuperra eraman eta elkartean jan dezan, beste aukera batzuen artean.
--	--	---	--

		• Ez dago udalerrian osasuna sustatzeko nahikoa estrategiarik.	
--	--	--	--

BIBLIOGRAFIA

- ADINBERRI (2019). Gizarte-sarea bakardadearen arabera. Hemendik hartua: <https://sia.adinberri.eus/eu/w/gizarte-sarea-bakardadearen-arabera>.
- Altzagako Erretiratuen Elkartea (2024). *2024ko jardueren txostena – Eguskilore proiektua*. Altzagako Erretiratuen Elkartea.
- Astrabuduko Erretiratuen Elkartea (2024). *Astrabuduko Elkartearen datuak*. Astrabuduko Erretiratuen Elkartea.
- Erandioko Udala (2024). *Hiri-antolamenduko plan orokorra. Oinarrizko dokumentazioa*. Erandioko Udala.
- Erandioko Udala (2021). *Gizarte Ekintza eta Garapenerako Lankidetzaren txostena, 2021eko txostena*. Erandioko Udala.
- Erandioko Udala (2025). *Gizarte Zerbitzuei buruzko datuak*. Erandioko Udala.
- Erandioko Udala (d.g.). *Elkartek*. Hemendik hartua: <https://www.erandio.eus/eu-ES/Zerbitzuak/Elkartek/Orriak/default.aspx>.
- Erandioko Udala (d.g.). *Oinarrizko gizarte-zerbitzuak*. Hemendik hartua: <https://www.erandio.eus/eu-ES/Zerbitzuak/Gizarte-ekintza/Orriak/ServiciosSocialesdeBase.aspx>.
- Erandioko Udala (d.g.). *Erandiori buruz*. Hemendik hartua: <https://www.erandio.eus/eu-ES/Ezagutu-Erandio/Erandiori-buruz/Orriak/default.aspx>.
- Erandioko Udala (d.g.). *Turismoa – Nola heldu*. Hemendik hartua: <https://www.erandio.eus/eu-ES/Ezagutu-Erandio/Nola-heldu/Orriak/default.aspx>.
- CASTRO, M.P. (2021). «La soledad de las personas mayores: retos para la intervención», Documentación social 8.
- DEMELOVA, S., GORJÓN, L., MARTÍNEZ, R., SALA, E. (2024). *Percepción y vivencia de la soledad no deseada y sus respuestas en el ámbito comunitario*. Madril: ISEAK.
- Erandio Busa (d.g.). *Erandio Busa*. Hemendik hartua: http://www.erandiobusa.com/recorrido_eu.html.
- Erandioko Udala (2018). «Genero Ikuspegia Erandioko Hirigintza Antolamenduan» *Hiri Antolamenduko Plan Orokorraren diagnostikoa eta aldaketa*. Erandioko Udala.
- Eustat (2021). *Erandioko hezkuntzari buruzko datu estatistikoak [egindako azken kontsulta: 2025-01-21]*. Hemendik hartua: https://eu.eustat.eus/municipal/datos_estadisticos/erandio.html.

- Eustat (2022). *Erandioko errentari buruzko datu estatistikoak [egindako azken kontsulta: 2025-01-21].* Hemendik hartua: https://eu.eustat.eus/municipal/datos_estadisticos/erandio.html.
- Eustat (2023). *Erandioko lan-merkatuari buruzko datu estatistikoak [egindako azken kontsulta: 2025-01-21].* Hemendik hartua: https://eu.eustat.eus/municipal/datos_estadisticos/erandio.html.
- Eustat (2023). *Erandioko etxebizitzari eta lurrari buruzko datu estatistikoak.* Hemendik hartua: https://eu.eustat.eus/municipal/datos_estadisticos/erandio.html.
- Eustat (2024). *Erandioko biztanleriaren bilakaera [egindako azken kontsulta: 2025-01-22].* Hemendik hartua: https://eu.eustat.eus/municipal/datos_estadisticos/erandio.html.
- Eustat (2025). *Erandioko datu estatistikoak [egindako azken kontsulta: 2025-01-23].* Hemendik hartua: https://eu.eustat.eus/municipal/datos_estadisticos/erandio.html.
- Eusko Jaurlaritza (2024). *Irisgarritasun Unibertsaleko Estrategia ezartzeko, Irisgarritasun Unibertsaleko Plan Integralen bidez, eta horietan aurreikusitako jarduerak gauzatzeko toki-erakundeentzako dirulaguntzak.* Eusko Jaurlaritzako Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila.
- ELGA (2023). *Education at a Glance 2023: OECD Indicators.* Paris: OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>.
- Osasunaren Mundu Erakundea (2007). *Global Age-Friendly Cities: a guide.* Geneva: OME.
- Osakidetza (d.g.). *Erandioko Osasun Zentroa.* Hemendik hartua: <https://www.osakidetza.euskadi.eus/erandioko-osasun-zentroa/webosk00-cercon/eu/>.
- Udaltzaingoa (d.g.). «Erraztasunik ez eman». Etxean lapurretak prebenitzeko aholkuak. Udaltzaingoaren liburuxka eta datuak.